

Turun yliopisto
University of Turku

AHNEITA MILJARDÖÖREJÄ, LOPUTONTA VUOKRAVANKEUTTA JA YLIMÄÄRÄISIÄ TYÖVUOROJA

**Työn vastustaminen ja muut aiheet Redditin Antiwork-
yhteisössä**

Taloussosiologian pro gradu -tutkielma
Master's Thesis
in Economic Sociology

Laatija/Author:
Sofia Sarlund

Ohjaajat/Supervisors:
VTT Arttu Saarinen
VTT Erica Åberg

5.3.2024
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkas-
tettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

☐	Kandidaatintutkielma
☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Taloussosiologia	Päivämäärä	5.3.2024
Tekijä(t)	Sofia Sarlund	Sivumäärä	111
Otsikko	Ahneita miljardöörejä, loputonta vuokravankeutta ja ylimääräisiä työvuoroja – Työn vastustaminen ja muut aiheet Redditin Antiwork-yhteisössä		
Ohjaaja(t)	VTT Arttu Saarinen & VTT Erica Åberg		

Tiivistelmä

Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitettiin, miksi ja miten palkkatyötä vastustetaan. Tutkittavana oli erityisesti yhteisöpalvelu Redditin Antiwork-yhteisö nykyaikaisena työn vastustamisen liikkeenä. Tavoitteena oli tarkastella Antiwork-yhteisön sisältöjä ja olemusta, sen vastustamia asioita, vastustamisen tapoja, pyrkimyksiä yhteiskunnalliseen muutokseen sekä työn vaihtoehtoja. Teoreettiseen viitekehykseen kuuluvat työ normina ja työn muut merkitykset, työ- ja yhteiskuntakriittisyys sekä työn vastustamisen historia, nykypäivä ja tytopologia.

Tutkielman aineisto koostuu Antiwork-yhteisössä vuoden sisällä, ajanjaksona 1.8.2022–1.8.2023, julkaistusta viidestä sadasta suosituimmasta julkaisusta, joissa on vähintään 30 sanaa tekstiä otsikko mukaan lukien. Analyysimenetelminä käytettiin Latent Dirichlet Allocation -aihemallinnusta sekä aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkielman keskeiset tulokset olivat, että Antiwork-yhteisössä työhön liittyvät aiheet ovat erityisen olennaisia. Niiden lisäksi aiheina korostuvat viholliskuvat, yhteiskunnan ongelmat ja yhteiskunnallinen muutos. Antiwork-yhteisöstä syntyy työ- ja kapitalismikriittinen kuva, ja muita tärkeitä yhteisön piirteitä ovat lakko- ja ammattiyhdistysmyönteisyys, hajanaisuus ja monimuotoisuus. Yhteisö vastustaa niin työoloja kuin työtä itsessään ja kapitalistista nyky-yhteiskuntaa. Antiwork-yhteisössä havaittavat 16 erilaista työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tapaa jakaantuvat tasaisesti kollektiivisiin ja yksilöllisiin sekä organisoituihin ja organisoimattomiin keinoihin. Antiwork-yhteisön toivomista kymmenestä yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdosta enemmistö on radikaaleja, mutta myös maltillisia ehdotuksia on muutama. Antiwork-yhteisön yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot eivät kuitenkaan sisällä väistämättä työn loppumista. Työlle esitetään vain vähän konkreettisia vaihtoehtoja, vaikka sen vähentämistä tai hylkäämistä pidetään kannatettavana.

Kaiken kaikkiaan tässä tutkielmassa Antiwork-yhteisöstä löytyi uudenlaisia sisältöjä, aiheita ja piirteitä. Antiwork-yhteisön pyrkimys radikaaliin yhteiskunnalliseen muutokseen, työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat sekä yhteiskunnalliset vaihtoehdot ovat myös useimmille työn vastustamisen liikkeille tyypillisiä. Toisaalta Antiwork-yhteisöllä on etenkin työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavoissa selkeästi erilaisia painotuksia moniin muihin työn vastustamisen liikkeisiin verrattuna. Tulokset vahvistavat muutamista eroavaisuuksista huolimatta kuvaa työtä vastustavien liikkeiden samankaltaisuuksista. Antiwork-yhteisö näyttäytyikin tutkielman myötä selvästi osana työn vastustamisen liikkeiden jatkumoa.

Asiasanat	työn vastustaminen, työstä kieltäytyminen, työkriittisyys, sosiaalinen media
Muita tietoja	

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	TYÖN IHANNE JA MERKITYS	4
	2.1 Työ normina	4
	2.2 Työ yhteiskunnan perustana.....	8
	2.3 Työn merkitys yksilöille.....	11
3	TYÖN KRITIIKKI	14
	3.1 Työolot ja työn muutos	14
	3.2 Palkkatyön ja uusliberaalin kapitalismin ongelmat.....	18
	3.3 Vaihtoehtoja työlle ja työstä luopumisen vaikutukset yksilöille.....	22
4	TYÖN VASTUSTAMINEN ENNEN JA NYKYÄÄN.....	29
	4.1 Työn vastustamisen historia	29
	4.2 Työn vastustamisen määrittely ja nykypäivä	32
5	TUTKIMUSASETELMA	37
	5.1 Tutkimuskysymykset	37
	5.2 Aineisto	38
	5.3 Menetelmät.....	42
6	ANTIWORK-YHTEISÖN OLEMUS, SISÄLLÖT JA PÄÄMÄÄRÄT	46
	6.1 Aihemallintamisella r/antiworkin julkaisuista löydetty aiheet.....	46
	6.2 Sisällönanalyysi ja aiheet työvoimapulasta häikäilemättömiin yrityksiin ...	51
	6.2.1 <i>Ahneet miljardöörit ja muut viholliskuvat</i>	53
	6.2.2 <i>Onko pakko mennä töihin huonolla palkalla?</i>	56
	6.2.3 <i>Yhteiskunta ja sen muutos – ongelmia vai utopiaa?</i>	65
	6.2.4 <i>Millainen Antiwork-yhteisö lopulta on?</i>	79
	6.3 Työn vastustamisen muodot ja yhteiskunnalliset vaihtoehdot Antiwork-yhteisössä	82
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	95
8	KIRJALLISUUS	102

Kuviot

Kuvio 1. Julkaisujen tykkäysmäärien jakautuminen, tykkäysmäärät pyöristettyinä lähimpään sataan	41
Kuvio 2. Todennäköisimmät termit r/antiworkin julkaisuista muodostetuissa aiheissa ($k = 25$)	47
Kuvio 3. Antiwork-yhteisön työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat luokiteltuina yksilöllisyyden ja organisoituneisuuden mukaan	83
Kuvio 4. Antiwork-yhteisössä esitetyt yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot luokiteltuina radikaaliuden mukaan	88

Taulukot

Taulukko 1. Julkaisujen julkaisuaikojen jakaantuminen kuukausittain	41
Taulukko 2. Julkaisujen sisältötyyppien jakautuminen	42
Taulukko 3. Aihemallinnuksen tuottamat aiheet ja niiden esimerkkisanat	50
Taulukko 4. Antiwork-yhteisön suosituimmat aiheet luokiteltuina sisällönanalyysillä	52
Taulukko 5. Antiwork-yhteisön aiheiden jakautuminen luokittain kvantifioituna	80

1 JOHDANTO

Palkkatyöllä on yrittäjyyden ohella keskeinen asema yhteiskunnassamme. Käytämme työhön aikaa enemmän kuin mihinkään muuhun aktiviteettiin – monet jopa työskentelevät enemmän kuin nukkuvat (Arat & Waring 2022; Posadas 2017). Palkkatyö on yksi ensimmäisistä taloudellisista ja sosiaalisista oikeuksista, joka on tunnustettu kansallisissa ja kansainvälisissä laeissa sekä julistuksissa (Arat & Waring 2022), kuten Yhdistyneiden kansakuntien yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa (YK 1948). Työnteko tulkitaan edelleen yleensä oikeudeksi tehdä nimenomaan palkkatyötä, jolloin työntekijä voi mahdollisesti elättää perheensä. Sen merkitys yksilön ja perheiden toimeentulolle on siis tärkeä. (Blattner 2021.)

Osalle työ näyttäytyy erityisesti tavoiteltavana ihanteena, kun taas toisille se on arjen toiminnan mahdollistava välttämättömyys – joka tapauksessa työnteko on oletus, jonka rikkominen herättää paheksuntaa esimerkiksi julkisessa keskustelussa (esim. Harju 2017; Pilke 2018). Työ nähdään siis oikeuden lisäksi velvollisuutena. Työtä välttelevää voidaan pitää julkisessa keskustelussa vapaamatkustajana tai laiskana (Harju 2017), mutta toisaalta työn välttelyn kannattajat korostavat rakennetyöttömyyden mukanaan tuomia työllistymisvaikeuksia ja työtä tekemättömän yksilön ihmisarvoa (Pilke 2018). Työstä kieltäytymisestä on myös viime vuosina kirjoitettu pohdiskelleva teos, joka kiinnittää huomiota siihen, etteivät työstä kieltäytyjät välttämättä vastusta kaikkea työtä vaan ainoastaan palkkatyötä: palkkatyöstä vapautuminen voi tarjota tilaa muulle työskentelylle, kuten opiskelulle, harrastuksille, hoivalle tai vapaaehtoistyölle (Kankila, Viren, Salmenniemi, Meriläinen, Kilpi, Ekholm, Maunuksela, Poser, Haglund & Purokuru 2019, 222–232).

Palkkatyön vastustaminen on saanut kuitenkin uuden kokoluokan yhteisöpalvelu Redditiin Antiwork-yhteisössä eli r/antiwork-subredditissä, jossa ”r/” viittaa tapaan merkitä subredditit eli yhteisöt. Antiwork-yhteisön etusivun mukaan kyseinen subreddit on perustettu vuoden 2014 elokuussa ja sitä kuvataan paikaksi niille, jotka haluavat päättää työnteon, ovat kiinnostuneita työn loppumisesta, haluavat ”saada enemmän irti” työttömästä elämästä, haluavat saada tietoa ”anti-workista” ja tarvitsevat apua työhön liittyvien ongelmiansa kanssa (r/antiwork 2023a). Antiwork-yhteisön käyttäjien taustat vaihtelevat kommunisteista maltillisiin sosiaalidemokraatteihin (Flynn 2022). Kyseinen subreddit kasvoi nopeasti 2020-luvun koronavuosien aikana vuoden 2019 hieman yli kymmenestä tuhannesta jäsenestä miljooniin (Codrea-Rado 2021) saavuttaen r/antiworkin etusivun mukaan vuoden 2023 elokuun alussa jo noin 2,7 miljoonaa jäsentä (r/antiwork 2023a). Toisaalta vuoden 2022 alussa eräs r/antiworkin moderaattoreista oli Fox News-kanavan haastateltavana ja sai osakseen laajaa kritiikkiä sekä vastustusta yhteisönsä

jäseniltä (Ballentine 2022). Tästä huolimatta Antiwork-yhteisön jäsenmäärä on säilynyt suurena.

Samankaltaisilla, palkkatyötä vastustavilla ajatuksilla saattaa olla suosiota lisäksi Redditiin ulkopuolella. Miksi työtä vastustetaan näin suurissa määrissä? Pyrkivätkö työn vastustajat horjuttamaan työn ideaalille perustuvaa yhteiskuntaa? Aihetta on tärkeää tutkia, sillä työvoiman riittävydestä käydään jo nyt keskustelua (esim. Kietäväinen 2021), ja länsimaiden työvoimapolitiikan painopiste on ollut jo pidempään työttömien aktivoimisessa, työhön kannustamisessa ja muussa osallistamisessa, jonka pyrkimyksenä on saattaa työttömät osaksi työtä tekevää väestöä (Julkunen 2017, 131, 147; Patrick 2012). Työn laajalla vastustamisella voikin olla merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnalle. Toisaalta samanaikaisesti työ on yksi keskeisimmistä elämän osa-alueista, johon kohdistetaan vain harvoin kriittistä analyysia (Weeks 2005, 109). Niinpä on myös tarpeellista selvittää, onko työn vastustamiseen liittyvä yhteiskuntakritiikki sittenkin oikeutettua, ja voisiko se mahdollisesti näyttää positiivisen suunnan tulevaisuudelle.

Tämän tutkielman aiheena on työn vastustaminen: olennaista on siis tarkastella, miksi ja miten palkkatyötä vastustetaan. Työtä käsitellessä fokus on siis nimenomaan palkkatyössä, ellei erikseen mainita toisin. Työstä kieltäytymistä on tarkasteltu aiemmin ainakin kahdessa pro gradu -tutkielmassa: Turun työvoimatoimiston työstä kieltäytymiseen keskittyvässä tutkielmassa (Lahti 1992) ja työstä kieltäytymisen käsityksiä Suomi24-keskusteluissa tarkastelevassa tutkielmassa (Mäkipää 2020). Myös suomalaisten suhtautumisesta työttömyysturvan sanktioihin, kun työtön on kieltäytynyt työstä, on tutkittu pro gradu -tutkielmassa (Jokipolvi 2020). Lisäksi r/antiworkin aktiivisuutta, eri käyttäjätyyppejä ja valtamedian vaikutusta kyseiseen subredditiin on tutkittu tietojenkäsittelytieteen näkökulmasta Medlarin, Liun ja Głowackan artikkelissa vuodelta 2022. Työn vastustamista ei ole kuitenkaan tutkittu empiirisesti kovinkaan laajasti, ja suuri osa aihepiirin tutkimuksista on julkaistu vasta viime vuosina (esim. Arat & Waring 2022; Carmody 2022; Vitale 2020; Webb 2021). Tutkielma tuokin työn vastustamiseen uudenlaisen empiirisen tarkastelunäkökulman ja viitekehyksen.

Vaikka merkittävä osa työn vastustamisen historiasta, nykyisyydestä ja etenkin teorioista on muodostettu länsimaissa, poikkeuksiakin on. Aivan kuten kapitalismi ja palkkatyö myös työn vastustaminen on maailmanlaajuinen ilmiö (Granter 2009, 180). Työn vastustamisen politiikan juuret ovat osittain Karibialla, kun taas nykypäivänä esimerkkejä löytyy muun muassa Etelä-Afrikasta ja Itä-Aasiasta (esim. Lui 2022; Taylor 2014; Webb 2021). Niinpä tutkielmassa tarkastellaan teoreettisesti työn vastustamista myös länsimaisen kontekstin ulkopuolella, sillä tämä laajentaa osaltaan ilmiön ymmärtämistä. Työn vastustamisen empiirinen käsittely on kuitenkin tutkielmassa rajallisempaa, sillä

tutkimuskohteeksi valikoituneen sosiaalisen median alustan, Redditin, käyttäjistä noin puolet on yhdysvaltalaisia (Castillo 2023; Semrush 2023). Tämä vaikuttaa vuorostaan tarkastelunäkökulman länsimaalaisuuteen ja erityisesti amerikkalaisuuteen.

Tutkielma etenee seuraavaksi teoriaosioon. Sen teoreettisen viitekehyksen muodostavat toinen, kolmas ja neljäs luku. Toisessa luvussa tarkastellaan työn keskeisyyttä yhteiskunnassa ja syitä sille. Työetiikka ja työn moraalinen velvollisuus ovat tärkeitä nykyisissä työkeskeisissä yhteiskunnissa, mutta toisinkin voisi olla, kuten myös historia osoittaa. Normien lisäksi työ luo yhteiskunnalle merkittävän taloudellisen perustan, joka kytkeytyy moniin muihin taloudellis-sosiaalisiin ilmiöihin, kuten uusliberalismiin sekä de- ja rekommodifikaatioon. Työllä on myös huomattava merkitys monien yksilöiden toimeentulolle, hyvinvoinnille ja sosiaalisille suhteille. Kolmannessa luvussa keskitytään vuorostaan työn kritiikkiin: millaisia ovat nykyiset työolot sekä työn muutos, kuten epävarmat työolosuhteet ja automaatio. Työkriittisyys kytkeytyy myös laajemmin uusliberalismin ja kapitalismin ongelmiin, kuten työntekijöiden hyväksikäyttöön ja varallisuuden epätasaiseen jakautumiseen. Tämän lisäksi kriittisyydestä voi nousta myös mahdollisuuksia ja tulevaisuuskuvia siitä, miten yhteiskunta voitaisiin järjestää ilman työtä tai miten ihmiset ylipäätään voisivat hyötyä työn vähenemisestä. Monet vaihtoehtoiset järjestelmät liittyvät universaaliin perustuloon ja automaatioon, mutta etenkin aiemmin työajan lyhentämistä on pidetty myös hyvänä vaihtoehtona. Neljännessä luvussa ollaan teoreettisesti lähimpänä työn vastustamista, sillä tarkasteltavana on työn vastustamisen historia 1700-luvun Englannista Karibialle, Yhdysvaltoihin ja Italiaan. Viimeiseksi käsitellään työn vastustamisen erilaisia määritelmiä sekä nykypäivän liikehdintää, johon myös r/antiwork lukeutuu.

Teorialukujen jälkeen esitellään viidennessä luvussa tutkielman tutkimusasetelma eli tutkimuskysymykset, Reddit, Redditin Antiwork-yhteisö ja siitä kerätty aineisto sekä tutkielman menetelmät, Latent Dirichlet Allocation -aihemallinnus (LDA) ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Kuudes luku on varsinainen analyysiluku, jossa tarkastellaan ensin LDA-aihemallinnuksen löydöksiä Antiwork-yhteisön aiheista, minkä jälkeen sisällönanalyysin tuloksissa käsitellään aiheiden lisäksi tarkemmin työn vastustamista ja työn vaihtoehtoja. Seitsemännen luvun johtopäätöksissä ja pohdinnassa vastataan tiivistetysti tutkimuskysymyksiin, vertaillaan tutkielman tuloksia aiempien tutkimuksien tuloksiin ja pohditaan tutkielman menetelmiä, rajoitteita sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 TYÖN IHANNE JA MERKITYS

Työ toimii monien yhteiskunnallisten ilmiöiden perustana. Se mahdollistaa paitsi työvoiman ja yhteiskunnan sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen uusintamisen myös yksilöiden toimeentulon, yhteisön tunnustuksen saavuttamisen ja itseilmaisun (Arat & Waring 2022; Carmody 2022; Deranty 2022). Työ ihanteena onkin muodostanut hyvin erilaisten yhteisöjen normatiivisen pohjan jo kauan, jopa raamatullisista ajoista lähtien: työ on ensisijainen tapa elää (Beverinotti 2021). Silti työn normista löytyy poikkeuksia esimerkiksi sekä kristillisessä teologiassa (Malesic 2017; Posadas 2017) että antiikin Kreikassa (Carmody 2022).

2.1 Työ normina

Taloudellisen ja yhteiskunnallisen välttämättömyyden lisäksi työ ymmärretään työetiikana sekä osana yksilön moraalialueita että kollektiivista eettistä velvoitetta (Granter 2009, 12–13; Weeks 2011, 11). Työetiikalla on vankka ja suojattu asema politiikassa ja julkisessa keskustelussa (Granter 2009, 182). Työ nähdään poliittisessa diskurssissa eettisesti hyvänä, ja työllistyminen on kansalaisen tärkeimpiä velvollisuuksia ympäri maailmaa niin Isossa-Britanniassa kuin Etelä-Afrikassakin (Frayne 2015, 5; Webb 2021). Työ ei siis ole yleensä vain yksi mahdollisuus muiden joukossa vaan usein ainoa yhteiskunnallisesti ja laillisesti hyväksyttävä vaihtoehto (Blattner 2021). Työttömyys puolestaan nähdään paitsi taloudellisena myös moraalisenä ongelmana, joka voi purkautua mielenosoitusaaltona (Webb 2021). Ne, jotka eivät työskentele, vahingoittavat työyhteiskuntaa (Beverinotti 2021). Niinpä työttömät demonisoidaan politiikassa usein – tai esitetään vähintään epätoivottuina – ja heidät halutaan mahdollisimman pian takaisin työntekijöiksi esimerkiksi hyvinvointivaltiota leikkaamalla ja aktivoimalla (Frayne 2015, 5).

Työtä pidetään nykyään hyvän kansalaisen ensisijaisena velvollisuutena – oikeus tehdä työtä muuttuu usein velvollisuudeksi tehdä työtä (Blattner 2021; Patrick 2012). 1900-luvun viimeisinä vuosikymmeninä siirryttiin oikeuksien sijaan velvollisuuksien ja yksityisen vastuun korostamiseen, ja palkkatyönormi sopii tähän uuteen moraalitalouteen täydellisesti (Julkunen 2002). Palkkatyö nähdään politiikassa tärkeänä osana täyttä kansalaisuutta (Webb 2021). Työstä onkin muodostunut arvokkuuden mittari, jonka mukaisesti työttömät mielletään turhiksi, jopa yhteiskunnan loisiksi. Työyhteiskunnan työvelvollisuuteen kuuluu työn ulkopuolisten syyllistäminen, sillä heitä ei pidetä tuottavina – työntekijä on parempi yksilö kuin työtön. Sosiaalisen inklusion ja yhteisön jäsenyyden riippuminen työnteosta marginalisoikin monia, sillä työntekijän kuva nähdään terveen, vammattoman, itsenäisen ja ahkeran ihmiskehon kautta, jolloin monet, etenkin vammai-

set henkilöt¹, eivät sovi ihannetyöntekijän kapeaan määritelmään. (Blattner 2021.) Työntekijän ideaali rajaa ulkopuolelleen kaikki, jotka eivät kykene työskentelemään aktiivisesti 40 tuntia viikossa esimerkiksi kognitiivisten tai neurologisten ongelmien vuoksi (Weeks 2020). Työllä onkin historiallisesti sekä sisällytetty että suljettu pois tiettyjä ryhmiä, kuten etnisiä vähemmistöjä tai naisia (Weeks 2011, 64). Työ voi siis muuttua työn ulkopuolisia syrjiväksi.

Työn arvokkaana pitäminen ei liity pelkästään hyvään kansalaisuuteen vaan kansalaisuuteen ylipäätään. Kansalaisuuskeskustelussa olennaista on, kuka on osa yhteisöä – kansalainen – ja kuka ei (Blattner 2021; Patrick 2012). Kansalaisuus on nykypolitiikassa sidottu vahvasti työhön (Blattner 2021; Patrick 2012), ja aktiivisen sekä vastuullisen kansalaisen edellytetään osallistuvan yhteiskunnan taloudelliseen rakentamiseen juuri palkkatyöllään tai yrittäjyydellään (Saarinen, Salmenniemi & Keränen 2014). Lisäksi työn vaadetta on nykyisin laajennettu: kun aiemmin vanhukset, vammaiset ja äidit jätettiin työn velvollisuuden ulkopuolelle, nyt vammaisten henkilöiden ja äitien odotetaan tekevän töitä. Palkkatyön inklusion kasvattaminen aiemmin työn ulkopuolisiin ulottaa työetiikan vaatimukset koskemaan myös näitä ryhmiä. (Patrick 2012; Weeks 2011, 68.) Työn arvon korostaminen johtaa lisäksi muiden osallistumisen muotojen, kuten hoi-vaamisen ja vapaaehtoistyön, aseman heikentymiseen (Patrick 2012). Työkeskeisyyteen liittyy käsitys arvokkuudesta, joka syntyy työtä tekemällä, velvollisuus tehdä työtä ja palkkatyön vaihtoehtojen, kuten vapaaehtoistyön, väheksyntä (Blattner 2021; Patrick 2012). Ne, jotka eivät osallistu tai pysty osallistumaan virallisiin työmarkkinoihin, toiseutetaan ja suljetaan ulos kansalaisuudesta (Blattner 2021; Julkunen 2002; Patrick 2012).

Työkeskeiset yhteiskunnat mieltävät työn siis moraaliseksi velvollisuudeksi ja yksilön menestyksen avaimeksi. Mitä enemmän yksilö työskentelee, sitä enemmän kaikki hyötyvät. Ne, jotka eivät työskentele, eivät edistä yhteisönsä hyvinvointia ja eivät siten ansaitse olla yhteisönsä jäseniä. (Gorz 1989, 219–220.) Demokratian ja hyvinvoinnin sijaan työkeskeisyydessä tärkeämpää saattaa kuitenkin olla sosiaalinen kontrolli (Julkunen 2002). Työyhteiskunta ja sen työetiikka ovat niin voimakkaita, että ihmiset hyväksyvät huonotkin työolot, koska he haluavat työn normin mukaisesti osoittaa olevansa

¹ Vammaiset henkilöt määritellään tässä YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (YK 2006) mukaisesti, eli ”vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa”.

ahkeria ja hyviä työntekijöitä (Posadas 2017). Tämä huonojen työolojen hyväksyntä voimakkaan työnormin ja sosiaalisen kontrollin nimissä hyödyttää erityisesti kapitalistista ja produktivistista näkökulmaa. Työkeskeisyys liittyy läheisesti produktivistisen essentialismin ajatukseen, jonka mukaan ihminen on tuottelias eläin. Produktivismissa tuotantoa pidetään tärkeimpänä toimintana ja ihmistä kohdellaan instrumentaalisesti tuotannon välineenä. Produktivistisessa yhteiskunnassa työ on välttämättömyys, sillä tuotanto on kyseisen yhteiskunnan olennaisin periaate. Produktivistisen ajattelun lisääntymisen voi liittää kapitalismin kehittymiseen, ja suurta osaa länsimaisesta filosofiasta voidaan pitää tämän näkökulman mukaisena. (Vitale 2020.) Produktivistinen ajattelu on kuitenkin yhteensopivaa myös sosialismin kanssa, sillä kapitalististen yhteiskuntien lisäksi työtä ja tuotantoa on pidetty suurella arvolla myös monissa sosialistisissa näkemyksissä ja valtioissa, kuten Neuvostoliitossa (Weeks 2011, 83–84).

Produktivismiin lisäksi työetiikalla on tärkeä asema kristinuskossa. Monissa kristillisissä suuntauksissa on vahva ajatus pelastuksesta työn kautta – ahkeruus on hyvyyttä, kun taas laiskuus johtaa Jumalan hylkäykseen (Blattner 2021). Työ ja elämä ovatkin olleet tiiviissä yhteydessä raamatullisista ajoista lähtien: eläminen tarkoittaa työntekoa, ja työ on ainut tapa elää, kunnes kuolemme (Beverinotti 2021). Kristillisessä ajattelussa on voimakas työmyönteisyys, ja kristittyjen tulee osoittaa moraalinsa tekemällä työtä. Toisaalta maailma on samanaikaisesti jo armon lunastama, joten työn tarve voidaan nähdä myös turhana. (Malesic 2017.)

Vaikka monet länsimaat ovat nykyään hyvin sekulaarisia, työnteko on lähes uskonnollinen velvollisuus (Malesic 2017). Etenkin Pohjoismaissa työllä on keskeinen normatiivinen, tasa-arvoonkin liitetty asema paitsi täystyöllisyysihanteen myös naisten työmarkkinoille osallistumisen vuoksi (Julkunen 2002). Toisaalta erityisesti Yhdysvalloissa kristinuskolla on vahva merkitys politiikassa ja julkisessa etiikassa, joissa työtä pidetään uskonnollisista syistä yksiselitteisesti hyvänä. Evankeliset näkevät työpaikan lähetystyön kenttänä, jonka voi pyhittää. Katolilaisuus vuorostaan korostaa työn arvokkuuden syntyvän ihmisen luonnollisesta ihmisarvosta. (Malesic 2017.) Niinpä vaikka työetiikan taustat länsimaissa ovat löydettävissä kristinuskosta, monille kristillinen työmyönteisyys ei ole vain historiallinen jäännös vaan edelleen nykypäivänäkin keskeinen eettinen perusta, jonka tarkastelu voi selventää työyhteiskunnan normeja.

Kristinuskossa työ on keskeinen osa ihmisyyttä ja luontaisesti hyvää, sillä se heijastaa Jumalan työtä. Tämän lisäksi työ nähdään ontologisena välttämättömyytenä. Toisaalta työn perusolemus (englanniksi *essence*), jumalallinen luovuus, eroaa nykyisistä palkkatyön muodoista, joten vaikka työ itsessään olisi puhdasta ja hyvää, palkkatyö ja työolosuhteet voivat olla turmeltuneita. Tällöin palkkatyö tarvitsee lunastusta ja pelastusta

kohti todellista työn olemusta, mutta keinot tähän eivät ole yksiselitteisiä – selvää on vain, että työolot vaativat muutosta. Samanaikaisesti kuitenkin Jumala ei ole luonut ihmisiä palkkatyötä varten, joten teologiasta voi löytää vastakkaisiakin näkemyksiä. Esimerkiksi sapatilla, levolla, on merkityksensä kristillisessä teologiassa, mutta sapatin sijaan usein korostetaan työtä, vaikka toisinkin voisi olla. (Posadas 2017.)

Teologiassa on siis mahdollisuus tulkita työtä myös erilaisesta näkökulmasta – huonojen työolojen ei tarvitse olla Jumalan määräämiä, eikä työn aseman tarvitse olla yhteiskunnassa samanlainen kuin nykyään – työ saattaa todellisuudessa olla henkisen kehityksen esteenä (Malesic 2017; Posadas 2017). Ensinnäkin uskonnollinen askeesi mahdollistaa työstä luopumisen henkisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Askeesissa pidättäytyään kaikesta ylimääräisestä kulutuksesta ja siten minimoidaan elämän ylläpitämiseen vaadittava työmäärä. Toiseksi luonnossa vaikuttaa runsauden eikä niukkuuden laki. Työtä ei tarvita ylittämään niukkuutta, sillä runsaus on tavoitettavissa askeesin kaltaisella harmonisoidulla kulutuksella. Kolmanneksi kun lähes kaikesta työstä luovutaan, ihmisille jää valtavasti aikaa elää elämäänsä. He voivat tällöin noudattaa sisäistä ääntään – tai Pyhää Henkeä – joka ohjaa heitä kohti parhaimpia toimintoja, kuten pohdiskelua tai taiteellista luovuutta, jotka mahdollistavat yksilöiden kehityksen ja lähestymisen kohti Jumalaa. (Malesic 2017.) Työn normin voi siis korvata myös teologiassa erilaisilla eettisillä tavoitteilla (Malesic 2017; Posadas 2017).

Vaikka kristillisen teologian valtavirta ja nyky-yhteiskunnat korostavat työkeskeisyyttä normina, vaihtoehtoiset tulkinnat mahdollistavat myös toisenlaiset näkemykset (Malesic 2017; Posadas 2017). Tämän lisäksi historiassa on ollut aikoja, jolloin työkeskeisyys on itsessään ollut poikkeava ajattelutapa. Työtä ei ole siis aina pidetty ideaalina, vaan esimerkiksi antiikin Kreikassa työ nähtiin orjuutena ja häiriötekijänä hyveellisyyden kehittämiseksi (Carmody 2022). Antiikin kreikkalaiset eivät niinkään halveksineet työtä itsessään vaan siihen liittyvää asemaa – pakosta työskentelemään joutumista. Kreikkalaiset käyttivätkin orjia laajasti vapauttamaan itsensä mieltä ja kehoa kuluttavalta raatamiselta, jolloin he pystyivät kohdistamaan vapaa-aikansa mielekkäämpään toimintaan, kuten politiikkaan. (Granter 2009, 14–15.) Samankaltaisia ajatuksia on esitetty myöhemminkin, sillä Adam Smith totesi vuorostaan jo teollisen vallankumouksen alussa 1700-luvun lopulla työn olevan uhraus, joka vaatii yksilöä antamaan työlle ruumiinsa, vapautensa ja onnensa (Smith 1977, 50–54). Silti reformaation mukana 1500-luvulta alkaen työn arvostus – työetiikka – nousi keskeisemmäksi yhteiskunnassa (Carmody 2022). Reformaation myötä maallisen työn merkitys kasvoi huomattavasti, ja työstä tuli Jumalan kutsumus, johon protestantit vastasivat (Weber 2001, 42–43). Niinpä työtä alettiin lähestyä protestanttisen työetiikan mukaisesti elämäntehtävänä, mikä on vaikuttanut länsimaissa vielä modernina aikanakin (Weeks 2011, 41–43). Toisaalta nykyään-

kin kurinalaiselle työetiikalle on vaihtoehtoja, kuten huolenpidon etiikka, joka edistää ihmisten tarpeiden täyttymistä (Julkunen 2002). Vaikka työn normilla on vankka perusta nyky-yhteiskunnassa, siitä poikkeavia näkemyksiä löytyy siis paitsi nykypäivän sosiaalipolitiikasta myös teologiasta ja historiallisista esimerkeistä.

2.2 Työ yhteiskunnan perustana

Yhteiskunnan uusintamiseen vaaditaan monenlaisia sosiaalisia ja kulttuurisia instituutioita, joista varsinkin työllä on tärkeä merkitys (Deranty 2022). Työllä on erityisesti taloudellista arvoa, mutta se on myös ensisijainen keino yksilöiden liittämiseen osaksi taloudellista, yhteiskunnallista ja poliittista järjestelmää. Ihmisten työskentely on keskeistä yhteiskuntasopimukselle, jonka myötä heistä tulee kansalaisia oikeuksineen ja velvollisuuksineen. (Weeks 2011, 8.) Työ instituutiona mahdollistaa edelleen työvoiman, joka uusiutuu ja jota voidaan käyttää taloudelliseen tuotantoon ylläpitämään talouskasvua ja kapitalistista yhteiskuntaa (Deranty 2022). Palkkatyötä pidetään myös muuten yhteiskunnallisesti tärkeänä, kuten yhteiskuntarauhan ja vakauden turvaajana (Julkunen 2002). Palkkatyö onkin kapitalistisen yhteiskunnan kulmakivi (Lui 2022).

Työllä on globaalisti laaja vaikutus, ja työkeskeisyys on muodostunut eri maita ja sosiaalipolitiikkamalleja yhdistäväksi voimaksi. Työllisyysasteen nostamista pidetään useimmissa maissa erityisen tärkeänä – täystyöllisyys oli jopa maailmansotien jälkeinen makrotaloudspolitiikan tavoite. Työllä on taloudellisesti keskeinen merkitys verotulojen kasvattajana ja toisaalta veromenojen pienentäjänä, kun työntekijä ei ole työttömyysturvan tai muun sosiaaliturvan varassa. (Julkunen 2002.) Lisäksi työ yhdistyy talouteen kulutuksen avulla. Jos työ ymmärretään tuotantona, kulutus on vuorostaan tuotannon tuotteiden käyttämistä (Chertkovskaya & Loacker 2016). Yksilöt osallistuvat erilaisten hyödykkeiden kulutukseen työstään saamallaan toimeentulolla ja edistävät siten talouskasvua sekä tuotannon että kulutuksen avulla (Frayne 2015, 2–4, 14).

Työn ja yksityisen kulutuksen laajuuteen on kuitenkin vaikuttanut etenkin aiemmin dekommodifikaatio. Dekommodifikaatio eli markkinariippumattomuus (Vail 2010, 312), joka on ollut läsnä ennen erityisesti Pohjoismaiden työpolitiikassa (Esping-Andersen & Kolberg 1991), voi toimia vastavoimana työn ja kansalaisuuden sitomiselle yhteen. Dekommodifikaatiolla on mahdollisuus lisätä tasa-arvoa kasvattamalla sosiaalista solidarisuutta myös työn jakolinjojen ulkopuolella (Vail 2010). Kapitalismi on kuitenkin riippuvainen työvoiman kommodifikaatiosta, joka mahdollistaa kapitalistisen yhteiskunnan uusintamisen (Dinerstein & Pitts 2021, 125–126). Dekommodifikaation sijaan viime vuosikymmeninä onkin vaikuttanut erityisesti rekkommodifikaatio, jolla tarkoitetaan

uudelleenmarkkinoistamista, jossa kansalaisen markkinariippuvuus vahvistuu jälleen. Tällöin työntekoa korostetaan etuuksien sijaan toimeentulon lähteenä muun muassa sosiaaliturvien leikkaamisen sekä aktivointi- ja kannustavuustoimien avulla. Myös hyvinvointipalveluiden yksityistäminen ja markkinaperiaatteiden omaksuminen osaksi niitä on osa rekommodifikaatiota. (Julkunen 2017, 77–78.)

Rekommodifikaatio on vuorostaan osa laajempaa uusliberaalia trendiä: yksityistämistä ja markkinaperiaatteiden omaksumista kannattavasta uusliberalismista on tullut suosittua 1970-luvulta lähtien. Sen mukaisesti ihmisten hyvinvointi on suurimmillaan yrittäjien vapauksien ollessa laajimmillaan – omistusoikeus, vapaat markkinat ja vapaa kauppa ovat uusliberalismille tärkeitä. (Harvey 2007, 2, 5.) Valtio ja yritykset ovat pyrkineet osana uusliberaalia politiikkaa kasvattamaan talouden tehokkuutta ja tuottavuutta pienentämällä palkkakuluja ja verotusta (Wallerstein 2005, 1272–1273). Yksityistäminen, sääntelyn vähentäminen ja sosiaaliturvien supistaminen yhdistettyinä ajatukseen kaiken inhimillisen toiminnan tuomisesta markkinoille (Harvey 2007, 3) on muuttanut työmarkkinoita laajasti. Yhä useamman edellytetään osallistuvan palkkatyöhön, ja mahdollisuudet sosiaaliavustuksilla elämiseen ovat hyvin rajattuja (Patrick 2012), mutta samanaikaisesti työelämä on monille työntekijöille aiempaa epävarmempaa ja epävaakaampaa (Lui 2022; Mudu 2018; Sherwin 2022).

Uusliberalistiset ajattelumallit ovat muuttaneet työn velvollisuutta aiempaa laajemmaksi ja raskaammaksi lisäämättä kuitenkaan työntekijöiden oikeuksia (Blattner 2021; Patrick 2012). Työelämän vaikeus on myös saanut työntekijät kokemaan suhteellista puutetta alaspäin, eli työntekijät tuntevat itseään pienempituloisten, sosiaaliavustuksilla elävien pääsevän hyötymään verovarosta epäoikeudenmukaisesti. Tämä aiheuttaa katkeruutta työtä tekemättömiä kohtaan, mikä on oikeuttanut uusliberaalin politiikan sosiaaliavustusten leikkaamisen ja muut sanktiot työttömille. Poliitikassa nähdään työttömät ongelmallisina, ja heidät halutaan osaksi työtä tekevää ja tuottavaksi miellettyä työväestöä aktivointipolitiikan ja sosiaaliavustusten ehdollistamisen avulla. Trendi on ollut 2010-luvulla yleinen OECD-maissa ja koskenut myös Pohjoismaita. (Patrick 2012.)

Uusliberalismi on vaikuttanut myös valtioiden työvoimapolitiikkaan, joka on perinteisesti vaihdellut taloudellisten suhdanteiden ja teorioiden mukaan. 1990-luvulta lähtien työvoimapolitiikan painopiste on kuitenkin ollut työvoiman kysynnän sijaan tarjonnassa, jota toteutetaan muun muassa työttömien aktivoinnilla, työhön kannustamisella ja inhimillisen pääoman kehittämisellä. (Julkunen 2002; 2017, 131, 147.) Työttömyyden nähdään johtuvan siis muun muassa kansalaisten passiivisuudesta eikä yhteiskunnan rakenteista (Saarinen ym. 2014). Työmarkkinoilla ja niihin kohdistetulla politiikalla on suuri taloudellinen merkitys, sillä ne ovat yrityksille välttämättömät markkinat tuote- ja

pääomamarkkinoiden ohella. Työmarkkinoiden kysyntään vaikuttavat työnantajien päätökset hankkia työvoimaa, kun taas tarjontapuolella ovat työntekijät ja potentiaaliset työntekijät. Työvoiman kysyntää säätelevät muun muassa tuotteiden kysynnän sekä työvoimakulujen muutokset, erityisesti työntekijöiden palkoissa, ja tarjontaa ohjailevat vuorostaan esimerkiksi alan työehtojen ja palkan houkuttelevuus. (Ehrenberg & Smith 2017, 71–81.) Koska uusliberaalit näkemykset korostavat työn kannattavuuden lisäämistä, ne keskittyvät työmarkkinaratkaisuihin lähes ainoastaan työn tarjontapuoleen. Korkean työllisyyden ja työhön osallistumisen nähdään olevan ainoita keinoja kalliina pidetyn hyvinvointivaltion rahoittamiseen. Erityisesti oikeistohallitukset esimerkiksi Ruotsissa ovat toteuttaneet työvoiman tarjontaan keskittyvää politiikkaa, joka ei kuitenkaan takaa työttömyysasteen pienuutta. Työvoiman kysyntää painottavat käsitykset työttömyydestä pitävät vuorostaan työttömyyden syynä työvoiman kysynnän vähäisyyttä ja valikoivuutta. (Julkunen 2017, 153, 250, 252–253.)

De- ja rekkommodifikaation sekä työvoimapolitiikan muutoksen ohella viime vuosikymmenien työlle ja yhteiskunnalle merkityksellinen ilmiö on työvoimapula, joka on erityisen olennainen myös työn vastustamisen kannalta: jos työn vastustaminen yleistyy, se voisi mahdollisesti syventää työvoimapulaa entisestään. Työvoiman riittävydestä huolestuttiin ylipäättään jo 2000-luvun alussa. Työvoimapulan syinä Yhdysvalloissa ja monissa muissa teollistuneissa maissa pidetään ikääntyvää väestöä, alhaista syntyvyyttä ja eläköityneet työntekijät korvaavan uuden väestön pienuutta. Alakohtaisia ongelmia tuottavat puolestaan osaavien ja koulutettujen työntekijöiden puute esimerkiksi terveydenhoitoalalla. (Challenger 2003.)

Työvoimapulan trendi ei ole muuttunut 2010- tai 2020-luvuilla. Ruotsi ja monet muut Euroopan maat, kuten Italia ja Espanja, pyrkivät korvaamaan vanhustenhoidon työvoimapulaa työllistämällä maahanmuuttajia hoiva-alalle (Lill 2020). Vuosien 2005 ja 2050 välillä Pohjoismaissa odotetaan vanhusten suhteen työikäiseen väestöön kasvavan jyrkästi, ja sekä Pohjoismaat että OECD-maat yleisesti saattavat kohdata vaikeuksia vanhustenhoidon palveluiden tuottamisessa sekä eläkkeiden tarjoamisessa (Salmenhaara 2009). Euroopassa vuonna 2022 eniten työvoimapulaa eri ammateista nähnyt maa oli Sveitsi, jossa puutetta oli 240 ammatin työntekijöistä. Sveitsin jälkeen eniten eri ammattien edustajista pulaa kokeneita maita olivat Italia, Alankomaat, Norja, Slovenia ja Tanska. Vähiten eri ammattien edustajista puutetta kohdanneita maita puolestaan olivat Kreikka, Tšekki, Malta ja Bulgaria. Koko Euroopassa korkeaa työvoimapulaa koettiin muun muassa muurareista, kirvesmiehistä, kuorma-auton kuljettajista, metallityöntekijöistä, hoitajista, putkiasentajista, sähköasentajista, hitsaajista ja betonityöntekijöistä – eli etenkin monista teollisuuden tai rakentamisen ammateista. Vakavan työntekijöiden puutteen alaisia olivat myös muut terveystalouden työntekijät, kuten lääkärit, ja monet asian-

tuntija-ammattit erityisesti tietotekniikan alalla. Tilapäisen puutteen sijaan useimpien ammattien työvoimapula heijastaa pysyviä, rakenteellisia ongelmia Euroopan työmarkkinoilla. Lisäksi Saksassa, Ranskassa, Suomessa, Itävallassa ja Espanjassa jopa enemmistö yrityksistä on kohdannut vaikeuksia työvoiman palkkaamisessa vuoden 2022 ensimmäisenä ja kolmantena vuosineljänneksenä. Monet Euroopan maat, erityisesti Pohjois- ja Länsi-Euroopassa, kokevat jo nyt siis laajaa työvoimapulaa. (European Labour Authority ELA 2023.) Työn vastustaminen voisi siis yleistyessään olla merkittävä uhka jo nyt työvoiman riittävyyden kanssa vaikeuksia kohtaaville maille.

2.3 Työn merkitys yksilöille

Yhteiskunnallisen arvon lisäksi työllä on merkitystä yksittäisille ihmisille. Sillä on suuri ajallinen vaikutus, koska monet tekevät töitä vähintään kolmanneksen arkipäivän tunteista saadakseen toimeentulonsa (Arat & Waring 2022). Juuri toimeentulo onkin useimmille yksi tärkeimmistä syistä tehdä työtä: työ on keskeinen taloudellinen keino tarpeiden, kuten ruoan ja asumisen, täyttämiseen ja viihteen kulutukseen (Frayne 2015, 14). Monissa maissa työhön on sidottu toimeentulon lisäksi muita yksilön kannalta olennaisia hyvinvoinnin osa-alueita, kuten eläkkeet ja terveydenhuolto (Arat & Waring 2022). Palkkatyö tarjoaa siis useille pääsyn elämälle tarpeellisiin hyödykkeisiin (Lui 2022; Posadas 2017). Toisaalta monet eivät saavuta työllään riittävää toimeentuloa tai taloudellista turvallisuutta (Posadas 2017). Lisäksi palkkatyössä ei tuoteta suoraan omaan kulutukseen vaan vaihdantaan, ja työllä ei ole itsessään muuta merkitystä kuin sen vaihdantaan tuottama arvo. Yksilöiden tekemä työ on siis kapitalistisessa palkkatyössä menettänyt yhden merkitysulottuvuuden. (Vitale 2020.)

Työyhteiskunnassa työn arvo ei ole kuitenkaan vain taloudellista. Yksilö saa työn avulla yhteisössään tunnustusta, joten työllä on myös esimerkiksi sosiaalisia ja poliittisia merkityksiä. (Carmody 2022.) Työ onkin keskeinen identiteetin sekä statuksen muodostumisessa (Lui 2022; Posadas 2017). Se on yksilöille paitsi toimeentulon muoto myös itseilmaisun ja itsensä toteuttamisen tapa. Työ voi olla sosiaalisen identiteetin, suhteiden ja kuuluvuuden lähde, joka yhdistää yksilöt kollektiivisiin tavoitteisiin. (Arat & Waring 2022.) Se on lisäksi nuorille keskeinen siirtymäriitti itsenäistymisessä ja aikuistumisessa, kuten myös identiteetin kehittämisessä (Frayne 2015, 14–15). Työllä on siis tärkeä osallistava merkitys (Julkunen 2002).

Työn on perusteltu edistävän yksilöiden psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia: onnellisuutta tuovat työstä saadut tulot, töissä solmitut ystävyysuhteet, identiteetin muodostuminen, itsensä toteuttaminen ja osallistuminen yhteiskuntaan (Blattner 2021). Osassa

marxilaisista tulkintoja työtä on jopa pidetty ihmisyyden keskeisenä ominaisuutena (Carmody 2022; Granter 2009, 52–54; Weeks 2005, 109–112). Ihmiset odottavatkin työn tuottavan heidän elämälleen merkityksen tai tarkoituksen. Työn tuoman osallistuvuuden ja sosiaalisen yhdenvertaisuuden tavoittelu näkyy myös vammaisaktivismissa. Vammaisten henkilöiden oikeuksia ajavat liikkeet pitävät työtä keskiössä: työn avulla vammaiset henkilöt voivat löytää merkityksellisyyden ja kuulumisen tunteita sekä tuloja. Työhön liittyy myös lupaus taitojen kehittämisestä ja unelmien toteuttamisesta. Työ, koulutus ja aktivismi murtavat osallistumisen esteitä vähitellen, jolloin vammaiset henkilöt pääsevät täysivaltaisesti osaksi yhteiskuntaa. Liikkeet uskovat, että työstä voidaan tehdä esteetöntä kaikille, jolloin vammaisten henkilöiden ei tarvitsisi enää jäädä vaille työn etuja. (Blattner 2021.) Vammaisaktivismin lisäksi työn merkityksellisyyttä on hyödynnetty johtamistieteiden tavoitteessa etsiä keinoja saada työntekijät edistämään samanaikaisesti sekä omia että organisaation tavoitteita. Yksilöt voivat parhaimmillaan paitsi saada työstään tyydytystä toteuttaessaan itseään myös hyödyttää samalla organisaation omistajien päämääriä, kuten yrityksen arvon nousemista tehokkuuden ja luovuuden avulla. (Carmody 2022.)

Työn tärkeys ei kuitenkaan rajoitu vain nykypäivään, vaan sillä on ollut ajan myötä monia merkityksiä: tehtaissa työskennelleet miehet ovat pitäneet työtä maskuliinisuuksensa vahvistajina, kun taas irlantilaiset maahanmuuttajat Yhdysvalloissa pyrkivät työskentelemällä saavuttamaan aseman valkoisessa väestössä (Carmody 2022). Osa tulevaisuusutopioistakin tunnistaa työn merkityksen ihmisille olennaisena. Vaikka monet utopiat keskittyvät vapautukseen työstä teknologisen edistyksen kautta, kaikki näkemykset eivät pidä vapaa-ajan kasvua ensisijaisesti tavoiteltavana asiana. Tämän sijaan keskeiseksi nousee luovan ja kollektiivisen työn sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä maailma. Toisaalta tämä maailma edellyttää, etteivät ihmiset ole vain tiukasti rajatun kapitalistisen tuotannon osia. Lisäksi työprosessien tulisi olla kollektiivisessa hallinnassa, ja koska työn erilaistumista pidetään haitallisena työntekijöille, tällaisessa utopiassa työläiset saisivat osallistua kaikkiin työntöön vaiheisiin suunnittelusta rakentamiseen, käyttämiseen ja korjaamiseen. Tällöin merkityksellinen työ voisi syrjäyttää kapitalistisen turhien ja luontoa pilaavien hyödykkeiden massatuotannon. (Foster 2017.)

Palkkatyön hyödyt – parempi fyysinen ja henkinen terveys, tulotaso sekä perhe-elämä – eivät kuitenkaan koske kaikkia. Vaikka palkkatyöllä pääsee varmimmin pois köyhyydestä, siitä ei ole apua kaikille. Isossa-Britanniassa yli puolet työikäisistä köyhistä aikuisista elää kotitalouksissa, joissa on vähintään yksi työssä käyvä henkilö. Lisäksi epävarma ja matalapalkkainen työ voi haitata hyvinvointia ja perhe-elämää. Työ ei siis usein tuo siitä luvattuja hyötyjä yksilöille. Myös työhön pääseminen ja töissä pysyminen voi olla haastavaa muun muassa työmarkkinoiden rakennemuutoksen, matalapalk-

kaisten ja epävarmojen työolosuhteiden sekä lastenhoidon hinta- ja saatavuusongelmien vuoksi. (Patrick 2012.) Työhön liittyvä uskomus siitä, että työ tekee ihmisistä yhteisön jäseniä ja että merkityksellinen työ on välttämätöntä ihmisen onnelle, aiheuttaa myös syrjäytymisen tunteita niille, jotka eivät pysty osallistumaan töihin (Blattner 2021). Työkeskeisessä yhteiskunnassa koetaan, että ahkera työ palkitaan – jos henkilö ei menesty, syy on hänessä itsessään (Gorz 1989, 219–220).

Työllä ei ole siis pelkkiä positiivisia merkityksiä. Työhön tai työttömyyteen liittyvien ulkopuolisuuden tunteiden lisäksi monet ovat tyytymättömiä työhönsä tai kokevat sen vaaralliseksi tai nöyryyttäväksi, kuten osan hoitotyöstä tai eroottisesta työstä. Työ voi olla yhteydessä masennukseen tai muihin mielenterveysongelmiin tai kiusaamiseen ja muuhun häirintään. Niinpä se saattaa näyttäytyä monille hyvin negatiivisena. Työn tärkeyden puolustajat pitävät sen huonoja puolia vain tietynlaisten työn muotojen tai työpaikkojen haasteina, kun taas työhön kriittisesti suhtautuvat näkevät vaikeuksien koskevan työtä kokonaisuudessaan. (Danaher 2017.) Työn kritiikki voikin keskittyä monipuolisesti esimerkiksi yksittäisen työn tai työolojen ongelmiin, palkkatyöhön instituutiona tai työstä luopumiseen kokonaan.

3 TYÖN KRITIIKKI

Työn kritiikki on hyvin moninaista, ja sitä voi lähestyä monista eri näkökulmista: työn muutoksen ja nykyisten työolojen tarkastelun lisäksi koko palkkatyötä ja sen rakentumista kapitalistiselle järjestämälle voidaan pitää ongelmallisena. Nykyisellään jyrkkä jako työhön ja riippuvuuteen, sosiaaliavustuksilla eläviin, marginalisoi työvoiman ulkopuolisia – kaikki ovat kuitenkin lopulta riippuvaisia avusta jollain tavalla (Patrick 2012). Palkkatyönormiin liittyekin muunlaisen työn, kuten pienviljelyn tai vapaaehtoistyön, pitäminen vähemmän arvokkaana ja työn ulkopuolisena, vapaa-ajan puuhasteluna (Blattner 2021; Patrick 2012). Samaan aikaan työolot sekä työ itsessään ovat käyneet läpi monia muutoksia epävarmuudesta automaatioon (Arat & Waring 2022; Mudu 2018), ja työntekijät kokevat kapitalismin alaisena hyväksikäyttöä, eriarvoisuutta ja aitojen vaihtoehtojen puutetta (Danaher 2017; Patrick 2012; Weeks 2011, 97–98). Työn lukuisten ongelmien lisäksi aihetta voidaan kuitenkin lähestyä myös myönteisesti – mitä mahdollisuuksia palkkatyöstä luopuminen tarjoaa yksilöille?

3.1 Työolot ja työn muutos

Nykyisessä työelämässä on monia haasteita: automaation uhka työpaikoille, työssäkäyvien työttömyys, epävarmat työolosuhteet ja kasvavat työelämän vaatimukset (Arat & Waring 2022; Blattner 2021; Deranty 2022; Julkunen 2002; Mathers 2020; Mudu 2018; Sherwin 2022; Vitale 2020). Työaika ei ole lyhentynyt uusliberalismin ja kapitalismin myötä, eikä työajan radikaali vähentäminen ole välttämättä mahdollista kapitalistisessa järjestelmässä. Uusliberalistisessa yhteiskunnassa työntekijöiden hyväksikäyttö ja työolojen epävarmuus ovat yhä yleisempiä, eivätkä monet työntekijät voi luottaa työhön toimeentulon tai hyvinvoinnin takaajana. Olemmekin nykyään uuden epävakaaan työn, matalien palkkojen ja riistetyn työvoiman aikakaudella. (Mudu 2018; Sherwin 2022.) Työelämästä on pitkälti kadonnut toiveikkuus työn muuttumisesta vähemmän kuormittavaksi (Julkunen 2002). Lisäksi itse työn merkityksellisyyskin voi olla kateissa, kuten Graeberin määrittämässä ”paskatyössä” (englanniksi *bullshit job*), joka on turhaa ja tarpeetonta työtä, kuten hallinnollista työtä, jonka ainoa tarkoitus on pitää ihmiset työskentelemässä (Graeber 2018, xv–xvii).

Työ on tunkeutunut ihmisten elämään entistä vankemmin: ihmisten odotetaan kehittävän itseään jatkuvasti esimerkiksi oppimalla uusia taitoja ja hankkimalla hyödyllisiä kontakteja. Heidän pitäisi antaa töissä paitsi aikansa ja osaamisensa myös oikeanlaisen luonteen ja asenteen – persoonallisuuden tunteineen ja sosiaalisine taitoineen tulisi olla osa työtä. (Blattner 2021; Danaher 2017; Julkunen 2002; Vitale 2020; Weeks 2020.)

Työn ja vapaa-ajan tasapaino sekä työn laatu ovat heikentyneet monilla aloilla, ja epävarmuus työn jatkuvuudesta on myös yleistä (Arat & Waring 2022). Silti työn ja vapaa-ajan tasapainottaminen on nykyään yksilöiden tehtävä yhteiskunnan sijaan (Blattner 2021; Frayne 2015, 217–219). Nyky-yhteiskunnassa ei voi tehdä vain työtä, vaan työhön liittyy monia muita oheistoimintoja: työtapojen, organisaatioiden ja osaamisen kehittämistä. Pelkän työskentelyn sijaan pitäisi siis jatkuvasti ja aktiivisesti edistää työntehtävää. (Julkunen 2002.)

Länsimaiden lisäksi myös muut maat ovat kokeneet muutoksen työoloissa. Itä-Aasian työmarkkinat ovat noudattaneet uusliberaalia työntekijöiden vähentämistä, rakennemuutosta ja alihankintojen yleistymistä, ja samanaikainen koulutuksen yleistymisen on tuottanut pätevän työvoiman ylitarjontaa. Niinpä työmarkkinoiden muutosten mukanaan tuomat taloudelliset riskit ovat siirtyneet työntekijöille niin länsimaissa kuin muuallakin joustavien työehtojen – työsopimusten määräaikaaisuuden, työtuntien osa-aikaaisuuden ja matalien palkkojen – ja työtahdin kiihtymisen myötä. Koulutetunkin työvoiman on hyväksyttävä epävarmat työolosuhteet. (Lui 2022.) Monet niin länsimaissa kuin niiden ulkopuolella elättävät itsensä tekemällä töitä useammassa työpaikassa. Lisäksi useilla työ ei käytännössä lopu koskaan, vaan heidän pitää olla jatkuvasti päivystämässä joko puhelimesta tai sähköpostin välityksellä. (Danaher 2017; Vitale 2020.)

Käsitys työttömyydestä on myös muuttunut. Työttömyydessä keskitytään työn tarjontapuoleen eli työnhakijoihin työnantajien sijaan. Työttömyyden nähdään johtuvan sosiaalivastuusta, jolloin työllisyyden kasvattamisessa korostuvat työntekijöiden aktivointi ja sosiaaliturvan ehdollisuus. (Patrick 2012.) Kun oikeutta työhön korostetaan, työttömyyden syy jää usein yksilöille, vaikka työttömyyden taustalla olisi syrjiviä rakenteita. Jos henkilö ei onnistu saamaan työtä, tätä pidetään työn tarjontapuoleen keskittyvässä yhteiskunnassa hänen henkilökohtaisena epäonnistumisenaan työpaikkojen puutteen sijaan. (Blattner 2021; Frayne 2015, 100.)

Erityinen esimerkki työn tarjontapuoleen keskittymisen ja samanaikaisten syrjivien rakenteiden haasteista on Etelä-Afrikka, joka on yksi maailman korkeimpien nuorisotyöttömyyslukujen maista – 15–24-vuotiaiden työttömyysaste vuonna 2019 oli 55 prosenttia. Maassa on kasvava nuorten joukko ja etnisyyteen sidottu köyhyys. Vaikka politiikassa on pyritty parantamaan esimerkiksi nuorten koulutusta, se ei yksinään riitä ratkaisemaan monia ongelmia. Nuorten työoloihin liittyy usein epävarma työllisyys, matala palkka, seksismi ja rasismi. Lisäksi samalla kun nuorten asuinpaikka vaikuttaa heidän identiteettiinsä, hakemiinsa työpaikkoihin sekä tulevaisuuden uratoiveisiinsa, myös työnantajat muodostavat näkemyksiä nuorista heidän asuinpaikkansa perusteella: köyhältä, mustien asuinalueelta kotoisin olevaa nuorta voidaan pitää rikollisena. Etelä-

Afrikassa monet asuinalueista ovat edelleen etnisesti eriytyneitä etenkin maan segregaatiohistorian vuoksi, ja mustien asuinalueet sijaitsevat usein kaukana koulutus- ja työmahdollisuuksista. Niinpä pelkästään työllistyminen vaatii rahaa: kuljetuskustannukset kaupunkien keskustoihin, joissa töitä on, ovat suuria, eikä työ tarjoa usein pääsyä pois köyhyydestä. Lisäksi monet työmahdollisuuksista ovat poliittisten puolueiden jäsenyyksiin tai etnisyyteen sidottuja. (Webb 2021.) Vaikka Etelä-Afrikka edustaakin ääriesimerkkiä syrjivissä rakenteissa, se osoittaa myös, miten vähän vaikutusmahdollisuuksia monilla voi olla työolosuhteisiinsa ja mahdollisuuksiinsa työllistyä.

Miten nykyisiin epävarmoihin työolosuhteisiin on sitten päädytty? Etenkin länsimaissa vaikuttaa historiallinen työn muutos, joka on tuonut haasteita siihen, mitä työntekijöiltä odotetaan. Kapitalismi ja industrialismi muokkasivat käsitystä työntekijästä: ennen 1900-lukua ihmisten oli mahdollista tehdä maataloustyötä omien kykyjensä ja kehonsa rajojen mukaisesti, mutta tehdastyö muutti työntekijän kuvan terveeksi, vammattomaksi ja tehokkuutta korostavaksi. Tämä muutos vaikutti moniin, mutta erityisesti vammaisiin henkilöihin, jotka syrjäytettiin työelämästä teollisuuden kasvun myötä. Erilaisista vammaisten henkilöiden työntekoa edistävästä pyrkimyksistä huolimatta nykyäänkin vammaisten henkilöiden työllisyys on vammattomia henkilöitä huomattavasti alhaisempaa kehittyneissä maissa, ja monet vammaiset henkilöt ovat työttömiä, köyhiä tai syrjäytyneitä yhteiskunnasta. Oikeus tehdä työtä epäonnistuu siis ulottamaan oikeuden vammaisiin henkilöihin ja sulkee välttämättä osan vammaisista henkilöistä yhteiskunnan ulkopuolelle. Toisaalta myös silloin kun vammaiset henkilöt ovat työelämässä, heidän työehtonsa ovat keskimäärin epävarmempia ja palkat matalampia kuin vammattomilla henkilöillä. Jotta vammaisten henkilöiden oikeus tehdä työtä voisi toteutua, työn sosiaalisen, kulttuurisen ja poliittisen ympäristö täytyy muuttua. (Blattner 2021.) Vammaisten henkilöiden työelämässä kohtaamat haasteet heijastavat myös vammattomien henkilöiden kokemuksia nykyisen kapitalistisen yhteiskunnan työolojen esteistä jatkuvine vaatimuksineen itsensä kehittämisestä sekä epävarmuuden ja heikkojen työehtojen sietämisestä (Danaher 2017; Vitale 2020).

Kapitalismin ja industrialismin ohella – ja niihin myös sisältyvä – keskeinen historiallinen, nykyinen ja tuleva muutos on automaatio, jolla voidaan tarkoittaa koneita ja teknologiaa, joita hyödynnetään tuotteiden ja palveluiden tuotannossa korvaamaan ihmistyövoimaa (Arat & Waring 2022). Automaatio on vaikuttanut merkittävästi työntekijöiden työtehtäviin ja -oloihin, mutta automaatiosta ja roboteista huolimatta työaika ei ole kuitenkaan lyhentynyt (Mudu 2018), vaan automaatio on historiallisesti jopa lisännyt työn määrää samalla heikentäen sen laatua. Se ei siis välttämättä vähennä työtä vaan lähinnä muuttaa sen muotoa. (Dinerstein & Pitts 2021, 37–41.)

Vaikka automaatio ei ole uusi ilmiö, sen nykyinen laajentunut ja nopeasti kasvava soveltamisala tekee siitä poikkeuksellisen aiempaan verrattuna, ja niinpä työelämän yleinen epävarmuus yhdistettynä lisääntyvään automaatioon on aiheuttanut työntekijöissä ahdistuneisuutta – automaatio voi viedä kansalaisilta työn ja toimeentulon (Arat & Waring 2022; Mathers 2020). Automaatio voi paitsi lisätä työttömyyttä myös vähentää työntekijöiden joukkovoimaa ja järjestäytymismahdollisuuksia parempien työehtojen edistämiseksi: jos työntekijät vaativat liian suurta palkkaa, työnantaja voi arvioida automatisoinnin työntekijöitä kannattavammaksi. Toisaalta automaation kaikki vaikutukset työoloihin eivät ole negatiivisia, sillä sitä voidaan käyttää myös työntekijöille epämiellyttävien ja vaarallisten tehtävien suorittamiseen. (Arat & Waring 2022.) Silti automaatio muodostaa nykyisessä, tuottavuuden maksimointiin pyrkivässä mallissa monia uhkia työntekijöille, jos yhteiskunta ei varaudu automaation negatiivisiin vaikutuksiin. Teknologia ei ole koskaan neutraalia, ja sitä voidaan hyödyntää sekä työntekijöitä vastaan että heidän asemansa edistämiseksi. (Avis 2022; Mudu 2018.)

Automaatiosta ja muista ilmiöistä huolimatta työelämän muutos – tai sen huonontuminen – ei ole kuitenkaan kaikilta osin yksiselitteistä. Suomessa työelämän laatu on pysynyt melko vakiintuneena: työmarkkinoiden rakenteet ja instituutiot, kuten työlainsäädäntö, ylläpitävät vakautta. Työolotutkimuksissa suomalaiset ovat korkeammin koulutettuja ja voivat vaikuttaa aiempaa useammin työhönsä, kuten työaikoihin tai -tehtäviin. Ammatin vaihtamiseen ja pienipalkkaisuuteen liittyvästä mediapuheesta huolimatta ne eivät tulleet ilmiöinä yleisimmiksi Suomessa 1970-luvun lopulta 2010-luvun alkuun. Lisäksi toistaiseksi jatkuva kokopäivätyö on edelleen tavanomaisinta, ja toisaalta määrä- tai osa-aikaisuus voivat sopia moniin joustavuutta edellyttäviin tilanteisiin, kuten opiskeluaikana työskentelyyn. Erityisesti median painottama epävarmuus ei siis välttämättä näyttäydy aina tilastoissa, sillä esimerkiksi G7-maiden tiedostusvälineissä korostui 1990-luvulla työn epävarmuus, mutta työsuhteiden pituuden keskiarvo ei muuttunut tällöin merkittävästi. Epävarmuuden kokemisen subjektiivisuus tekee kuitenkin sen mitaamisesta ja tutkimisesta hankalaa. Lisäksi työelämän yleisestä myönteisyydestä huolimatta eri ammattiryhmien työntekijöiden tilanteet voivat olla hyvinkin erilaisia. (Pyöriä 2017, 7–15, 20.) Epävarmuustekijöitä kasautuu Suomessa etenkin nuorille, matalan tulotason palkansaajille, suhdanneherkillä aloilla, kuten rakentamisessa, työskenteleville ja syrjäisemmällä alueilla asuville (Pyöriä & Ojala 2017, 55–59). Työelämän mahdollinen muutos ja nykyolot vaikuttavat siis eri alojen ja olosuhteiden työntekijöihin epätaisisesti.

Teknologian mahdollisten uhkien ja nykyisten työolojen muun epävakauden lisäksi työn muutoksesta löytyy myös hyviä puolia. Epävarman, prekaarin työn vahvana ilmentymänä pidetty keikkatyö ja itsensä työllistäminen ovat tarjonneet joillekin, etenkin nuorelle

ja koulutetulle työvoimalle mahdollisuuksia positiivisiin muutoksiin. Erityisesti monia töitä samanaikaisesti tekevät (englanniksi *slash working*) yhdistävät palkkatyön omiin kiinnostuksen kohteisiinsa ja vapaaehtoistyöhön, tukevat työllään minäkuvaansa – eikä päinvastoin – ja hyödyntävät urallaan horisontaalia liikkuvuutta vertikaalisen urakehityksen sijaan. Tämänkaltainen työskentely on yleistynyt esimerkiksi Itä-Aasiassa ja varsinkin Hongkongissa. (Lui 2022.)

Prekaari työ voi siis olla joillakin voimaannuttavaa ja mahdollistaa itselle merkityksellisten asioiden tekemisen – se on parhaimmillaan yksilön autonomiaa lisäävää. Tästä huolimatta useita eri töitä samanaikaisesti tekevät eivät ole yleensä taloudellisesti yhtä hyvässä asemassa kuin kokopäiväiset työntekijät. He eivät saa useita kokopäiväisille työntekijöille myönnettyjä palkkalisiä, joten he vaihtavat usein taloudellisen menestyksen muuhun työn merkityksellisyyteen ja vapauteen. (Lui 2022.)

3.2 Palkkatyön ja uusliberaalin kapitalismin ongelmat

Palkkatyön ja erityisesti uusliberaalin kapitalismin yhteyttä on kritisoitu monesta näkökulmasta. Palkkatyö ei tarjoa maailmanlaajuisia ratkaisua köyhyyteen, vaikka työtä pidetään usein ainoana mahdollisena pelastuksena köyhyydeltä (Julkunen 2002; Webb 2021). Uusliberalistisissa yhteiskunnissa työttömyyden ja köyhyyden vähentämistä tärkeämpänä pidetään sosiaaliturvan käytön rajoittamista. Uusliberalismin opeista huolimatta hyvä työttömyysturva ei kuitenkaan estä työhön hakeutumista, kun taas köyhyys hankaloittaa töiden etsimistä. (Julkunen 2002.) Tietokoneavustetun kapitalismin muuttuminen maailmanlaajuiseksi on kiihdyttänyt uusliberalismin kasvua ylittäen hyvinvointivaltion tarpeen, eivätkä köyhyyden torjumiseen tähtäävät poliittiset ohjelmat ole onnistuneet estämään hyvinvointivaltion purkamista (DiFazio 1998, 150–151).

Kapitalismi on riippuvainen työvoiman kommodifikaatiosta – ihmiset myyvät työvoimansa elääkseen. Työ siis uusintaa kapitalistista yhteiskuntaa. (Dinerstein & Pitts 2021, 125–126.) Kapitalismin alaista palkkatyöjärjestelmää on kuitenkin kritisoitu työntekijöiden hyväksikäytöstä ja taloudellisesta syrjäyttämisestä työnsä tuloksista, kuten valmistamistaan tuotteista, mutta tämä kritiikki on myös laajennettavissa pelkän hyväksikäytön ja syrjäyttämisen ulkopuolelle (Cunninghame 2005; Weeks 2011, 97). Tällöin työhön sisältyvän hallinnan, syrjäyttämisen ja hyväksikäytön sijaan ongelmana pidetään työtä itsessään, jolloin paremman työn tilalla tavoitteena voi olla työstä vapautuminen (Virno & Hardt 1996, 262; Weeks 2011, 97–98).

Kapitalismissa työnantajat hyväksikäyttävät työntekijöitään myös muilla tavoin. Lakien mukaisten palkkojen maksamatta jättäminen (englanniksi *wage theft*) on yleistä muun muassa Australiassa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa (Bittle & Snider 2018; Mirchandani & Bromfield 2019; Thornthwaite 2017). Ilmiö on tavanomaistunut esimerkiksi Australiassa viime vuosina. Yhä useammalle työntekijälle maksetaan vähemmän kuin mitä heidän minimipalkkansa kuuluisi olla ammatin ja iän perusteella. Maataloudessa osa viisumilla työskentelevistä on jäänyt jopa kokonaan palkatta. (Thornthwaite 2017.) Palkan maksamatta jättäminen kohdistuu erityisesti marginalisoituihin työntekijöihin. Silti palkkojen maksamatta jättämistä ei tunnusteta aina rikokseksi, ja sitä jopa normalisoidaan osana uusliberalismia: työntekijän tulee tehdä kaikkensa säilyttääkseen työpaikkansa. (Bittle & Snider 2018.) Minimipalkkaa alhaisemman palkan maksamisen lisäksi yleistä on palkaton ylityö, työvuoron jälkeisten tuntien tekeminen palkatta ja lounastauolla työskentely (Bittle & Snider 2018; Mirchandani & Bromfield 2019).

Kapitalismin hyväksikäyttö ei kuitenkaan rajoitu vain pelkkään tuotantoon ja työntekijöiden varsinaisiin työtehtäviin. Palkkatyö ja tuotanto riippuvat sosiaalisista, kulttuurisista, teknologisista ja subjektiivisista infrastruktuureista, kuten valtion edistämästä tiedeestä ja teknologiasta, työntekijöiden huolella ylläpitämisestä sosiaalisista verkostoista ja omien taitojen kehittämisestä. Ihmisten edellytetään parantavan omaa osaamistaan ja jopa maksamaan siitä henkilökohtaisesti esimerkiksi opintolainoina mahdollisen tulevan työpaikan toivossa. Silti yritykset eivät yleensä kompensoi erityisesti työntekijöitä tästä millään tavalla. Niinpä kapitalismi ja palkkatyöjärjestelmä yhdessä usein epäonnistuvat korvaamaan merkittävänkin osan työntekijöiden työskentelystä. Yritykset hyötyvät siis työntekijöiden ja valtion niille ilmaiseksi tekemästä työstä. (Weeks 2020.)

Palkkatyö on myös muuttanut kotitalouksien ja perheiden sisäistä tasa-arvoisuutta. Se on johtanut jyrkempään kotitöiden sukupuolijakoon, jolloin koti- ja hoivatyötä on pidetty palkkatyötä alempiarvoisena, koska siitä ei saa rahallista korvausta (Arat & Waring 2022). Kotityön vähättely ja toisaalta palkkatyön arvostaminen ovat kapitalismin ytimessä. Naisten palkaton kotityö onkin toisaalta mahdollistanut kapitalistisen palkkatyöjärjestelmän, jossa luokkataistelu on muuttunut naisten ja miesten väliseksi vastakkainasetteluksi. (Mudu 2018.)

Kun ainoa merkityksellinen jako pidetään työn ja työn tekemättömyyden välillä, muut oikeudenmukaisuuteenkin liittyvät osa-alueet jäävät huomiotta: matala palkka ja huonot työolosuhteet osalla työväestöstä, vapaaehtoistyön ja hoivaamisen mahdollinen palkitseminen sekä kysymys siitä, onko kaikki työ luonteeltaan hyvää tai hyväksi yhteiskunnalle, kuten finanssialan työntekijöiden vaikutus maailmanlaajuiseen talouskriisiin (Patrick 2012). Työn eettiset osa-alueet ilmenevät erityisen hyvin humanitäärisessä työssä.

Humanitääristä työtä tekevien edellytetään yleensä edistävän tiettyä poliittista agendaa kriisialueilla. Osa tästä politiikasta pyrkii köyhyyden lievittämiseen, mutta osa saattaa olla suoraan syynä humanitääriin kriisiin. (Anderson 2007.) Tiettyyn politiikkaan sitominen vie kansalaisjärjestöiltä mahdollisuuden itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen (Anderson 2007) – samankaltaisesti kuin nykyinen palkkatyöyhteiskunta vie kansalaisilta autonomian (Danaher 2017; Sherwin 2022). Niinpä se, miten humanitääristä työtä tekevät joutuvat välillä valitsemaan, onko työn tekeminen vai tekemättä jättäminen oikeutettua eettisesti kyseenalaisissa olosuhteissa (Anderson 2007), on sovellettavissa työhön laajemminkin. Palkkatyöyhteiskunta ei kuitenkaan yleensä anna työntekijöille mahdollisuutta tähän valintaan (Blattner 2021; Danaher 2017; Posadas 2017; Sherwin 2022).

Kapitalismissa työn eettisyyden pohdinnan sijaan keskeistä on talouskasvun havittelu kaupallisella tuotannolla ja kulutuksella (Frayne 2015, 2–4). Palkkatyön kasvattama bruttokansantuote nähdään edelleen tavoittelemisen arvoisena hyvinvoinnin mittarina (Blattner 2021). ”Itsensä löytämistä” työssä voi vuorostaan pitää taloudellisen tuottavuuden hyväksymisenä yksilön erinomaisuuden mitaksi (Carmody 2022). Niinpä vapaa-aika, jolloin ihmiset eivät kuluta tai tuota mitään, on hyödytöntä kapitalismille (Frayne 2015, 39). Työetiikka ja kulutusyhteiskunta tukevatkin toisiaan. Kasvava kulutus vaatii kapitalistisen tuotannon tehostamista, joka johtaa paitsi työn lisääntymiseen myös ympäristön pilaantumiseen. Jotta yksilö voisi osallistua kulutusyhteiskuntaan ostamalla kalliita tuotteita sekä statuksensa osoittamiseksi että ajan säästämiseksi, hänen täytyy työskennellä enemmän. (Frayne 2015, 26–27; Granter 2009, 98, 108–109, 159.) Samalla kuitenkin yksilöllä on vähemmän aikaa nauttia näistä kuluttamistaan tuotteista ja elämästä ylipäättään (Granter 2009, 98, 108–109, 159). Ammattiliitot priorisoivat paremman palkan lyhyemmän työajan sijaan toisen maailmansodan jälkeen esimerkiksi Yhdysvalloissa, jotta työläisillä olisi enemmän varaa kuluttaa. Sittenkin työläisten joukkovoima on heikentynyt monissa maissa, etenkin Yhdysvalloissa, uusliberaalin politiikan myötä, eikä työtuntien vähentämisen vaatiminen ole ollut helposti saavutettavissa. (Spencer 2018.)

Modernit, kapitalistiset yhteiskunnat ovat epätasa-arvoisia ja hierarkkisia, mitä uusliberaali politiikka on vahvistanut (Granter 2009, 158). Työkeskeisyys ymmärtää työn ja riippuvuuden kapeasti jättäen huomiotta työväestön sisäiset eriarvoisuudet ja rikkaiden velvollisuudet (Patrick 2012). Kapitalismille tärkeän talouskasvun pitäminen kasvavan elintason mittarina ei ole taannut lisääntyneen vaurauden tasaista jakautumista. Esimerkiksi vuosien 2000 ja 2016 välillä Kiinan, Hongkongin ja Vietnamin taloudet kasvoivat nopeasti, mutta myös taloudellinen eriarvoisuus lisääntyi. (Chesters 2019.) Lisäksi vuosina 2001–2013 G20-maiden nopea taloudellinen kasvu yhdistyi taloudellisen eriarvoi-

suuden ja miljardöörien määrän huomattavaan lisääntymiseen (Chesters 2016). Epävarmojen työolosuhteiden, heikentyvän sosiaaliturvan ja asumisen kallistumisen aikakaudella ultrarikkaat varmistavatkin jälkikasvunsa menestymisen ja taloudellisen turvallisuuden luomalla vaurauden periytymiseen keskittyviä dynastioita (Higgins 2022).

Kaikilla ei ole kuitenkaan perittyä varallisuutta auttamaan selviämään taloudellisesti epävarmoista ajoista, eikä pelkkä työnteko riitä nykyään välttämättömyyksien, kuten asumisen, kulutukseen: edullisen asumisen kriisi on globaali ja koskettaa laajasti useimpia suuria kaupunkeja muun muassa Euroopassa, Kanadassa, Uudessa-Seelannissa ja Yhdysvalloissa (Bertrand 2020; Findeisen 2022; Lima 2021; Malva 2016; Nowicki, Brickell & Harris 2019; Tretter & Heyman 2022). OECD-maiden vuokrien hinnat ovat nousseet voimakkaasti 1980-luvulta lähtien samalla kun vuokrasääntelyä on purettu (Findeisen 2022). Kaliforniassa viidesosa väestöstä joutuu käyttämään yli puolet tuloistaan vuokraan (Bertrand 2020), kun taas Irlannissa asuntojen riittämättömyys on johtanut jopa hotelliasumiseen (Nowicki ym. 2019).

Palkkatyöstä huolimatta kodin omistamisesta on tullut liian kallista monille keski- ja alhaisen tason palkansaajille (Findeisen 2022). Maankäyttöä koskevien lakien hallinnointi ja uuden, monipuolisen asuntokannan rakentamisen rajoittaminen estävät myös monia nuorempia sukupolvia ostamasta omaa kotiaan, mikä pakottaa heidät maksamaan korkeita vuokria (Lima 2021; Tretter & Heyman 2022). Asumisen eriarvoistumisen taustalla oleva asuntomarkkinoiden kriisi on liitetty keynesiläisyyden jälkien purkamiseen, uusliberalismin vahvistumiseen ja epätasaiseen kaupunkikehitykseen (Tretter & Heyman 2022). Lisäksi finanssimarkkinat yhtiömuotoisine vuokranantajineen ja kiinteistökeinottelijoineen (englanniksi *property speculators*) ovat tunkeutuneet asuntomarkkinoille, ja asumispolitiikassa on kannatettu yksityistämistä ja säännöstelyn purkamista (Lima 2021). Asumisesta onkin tullut uudella tavalla varallisuutta: asunnot ovat useille yrityksille rahoituslalla tapa monipuolistaa investointeja ja yksittäisille ihmisille taas turva eläkepäivien varalle (Findeisen 2022).

Asumisen kriisi on kuitenkin vain yksi nykyisiä palkkatyöläisiä uusliberaalissa kapitalismissa kohdanneista vaikeuksista. Palkkatyö ei nykyisellään huomioi ihmisten yksilöllisiä taitoja, kokemuksia, tarpeita ja haaveita (Blattner 2021). Sen odotetaan auttavan siirtymässä nuoruudesta aikuisuuteen tarjoamalla itsenäisyyttä, vakautta ja arvokkuutta, mutta monille se ei tuo näitä etuja (Webb 2021). Palkkatyöhön sisältyvästä eriarvoisuudesta huolimatta vaihtoehtoja ei ole, koska palkkatyö on yleensä välttämättömyys. Hyvinvointivaltioissakin tukien saanti edellyttää töiden hakemista tai hyvää syytä työkyvyttömyyteen, ja avustukset itsessään ovat usein riittämättömiä taloudellisesti mukavaan elämään. (Danaher 2017.) Palkkatyöllä ei kuitenkaan tulisi olla yksinoikeutta toimeen-

tuloon, yhteenkuuluvuuteen ja identiteettiin (Julkunen 2002). Työn ja työtä tekemättömyyden välillä on ylipäätään valheellinen kahtiajako: jos henkilö ei ole palkkatyössä, hän ei tee mitään tärkeää ja on luultavasti laiska. Kuitenkin moni työn ulkopuolinen toiminta, kuten lasten tai vanhusten hoivaaminen, on yhteiskunnallisesti arvokasta. Lisäksi esimerkiksi keskusteleminen, luonnossa kävely tai taiteen luominen voivat olla itsessään merkityksellisiä niitä tekeville yksilöille. Työlle vaihtoehtoisista asioista, kuten hyvinvoinnista tai vapaa-ajasta, nauttiminen ja niiden korostaminen työn sijaan edellyttää sekä työlähtöisen ajattelun että kapitalistisen menestyksen mittaamisen talouskasvuna hylkäämistä. (Frayne 2015, 44, 190–191.)

3.3 Vaihtoehtoja työlle ja työstä luopumisen vaikutukset yksilöille

Työn pakollisuus ei yleensä mahdollista vaihtoehtoisia näkemyksiä hyvään elämään (Danaher 2017; Posadas 2017). Se vie ihmisiltä myös mahdollisuuden vapauteen ja autonomiaan. Vaikka yksilö pitäisi työstään, hänellä ei ole silti tilaisuutta valita olla tekemättä työtä. (Danaher 2017.) Monet teoreetikot ovatkin viime vuosina esittäneet siirtymistä työn jälkeiseen yhteiskuntaan, mutta tätä on pidetty paitsi mahdottomana myös sellaisena, jota ei tulisi tavoitella. Työstä luopumista ei nähdä realistisena, vaan ihmis-yhteisöt mielletään ensisijaisesti työyhteiskunniksi, joissa työllä on paljon merkitystä sekä yhteisölle että yksilöille. (Deranty 2022.)

Työelämän haasteista huolimatta työn loppumisen sijaan ratkaisuksi esitetään työn reformeja. Toisaalta näistä reformeista ei kuitenkaan ole usein kerrottu konkreettisia ehdotuksia vedoten siihen, ettei työn vastustamisellakaan ole tarjota mitään toteuttamiskelpoista. (Deranty 2022.) Työlle on kuitenkin nykyään esitetty runsaastikin monia sekä realistisia että utopistisia vaihtoehtoja (Arat & Waring 2022; Carmody 2022; Webb 2021). Vaihtoehtojen löytämistä työlle pidetään myös välttämättömänä: työn valtaamat yhteiskunnat ovat nykyisellään johtamassa poliittisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti ongelmallisiin tulevaisuusnäkyymiin, minkä vuoksi muutoksen tarve on väistämätön (Beverinotti 2021).

Työ on nykyisin jättänyt vain vähän tilaa muille, työn ulkopuolisille toiminnoille. Tuotanto ja työ eivät mahdollista muita ihmiselämän muotoja, kuten luovuutta tai läheisyyttä. (Blattner 2021; Posadas 2017; Vitale 2020.) Kuitenkin todellinen yhteiskunnan vauraus koostuu tehdyn työmäärän sijaan vapaa-ajan määrästä (Mudu 2018). Työtuntien väheneminen tai työn loppuminen kokonaan antaisi yksilöille mahdollisuuden esimerkiksi viettää enemmän aikaa perheen kanssa, tutustua luontoon ja muuhun ympäristöön sekä kulttuurin ja perinteiden vaalimiseen (Blattner 2021).

Toisaalta työn hylkäämisen ja vaihtoehtoisten asioiden tekemisen on esitetty johtavan väistämättä tylsyyteen: yksilön olisi vaikeaa löytää tarpeeksi merkityksellistä tehtävää pelkästään omaan motivaatioonsa tukeutuen (Deranty 2022). Jos työtä pidetään hyvinvoinnin ja merkityksellisyyden mahdollistajana, jonka puute johtaisi laiskuuteen ja tylsyyteen, työn loppumisen vaihtoehdot voivat näyttäytyä uhkina. Nämä ovat kuitenkin työn normiin sidottuja oletuksia, jotka eivät ole välttämättä ehdottomia totuuksia. Esimerkiksi joutilas, työstä vapaa yläluokka on historiallisesti vastannut tieteellisestä, kulttuurisesta ja poliittisesta kehityksestä, joten yhä useamman siirtyminen joutilasluokkaan voisi jopa edistää sivistystä ja yhteiskuntaa. (Danaher 2017.) Lisäksi työetiikan täydellisen katoamisen sijaan työn jälkeisessä ajassa se saattaakin muuttaa muotoaan: esimerkiksi monet nuoret panostavat pitkien työpäivien tilalla muihin asioihin, kuten ahkeraan kuntosaliharjoitteluun (Carmody 2022).

Jos työn loppuminen ei tuhoa ihmisten etiikkaa, voisivatko kuitenkin jotkin muut työstä saatavat hyödyt hävitä? Yhteisöllisyys, taitojen kehittäminen, yhteiskuntaan panostaminen ja sosiaalinen status ovat työhön yhdistettyjä merkityksiä, jotka työn loppumisen pelätään riistävän. Niiden ei ole kuitenkaan välttämätöntä liittyä työhön. Työ kuluttaa huomattavan osan ihmisten ajasta, joten se on yleensä lähes ainut mahdollisuus näiden merkitysten tavoitteluun, mutta ne eivät silti ole luonnostaan osa työtä. Ihmiset voivat yhtäläisesti saavuttaa ne muilla tavoilla, kuten vapaaehtoistyössä tai harrastuksissa. (Danaher 2017.)

Koska työ vie nykyisellään suuren osuuden ihmisten elämästä (Arat & Waring 2022), työn ja kapitalismin vaihtoehtoissa on erityisen tärkeää huomioida tilan ja ajan järjestely uudelleen. Merkittäviä tarkastelukohteita ovat asumisen toteuttaminen esimerkiksi talonvaltauksella, kaupunkipuutarhat ja muut julkiset tilat sekä yhteisesti omistettu maa. Nämä keinot voivat auttaa mahdollistamaan palkkatyön ulkopuolella elämisen ilman köyhyyttä. (Mudu 2018.) Lisäksi toimeentuloa tulisi tarjota suoraan ihmisille tarpeen mukaan ilman valtavan hallinnollisen koneiston arviointia siitä, ovatko ihmiset tehneet riittävästi yhteiskunnan eteen ansaitakseen tarpeidensa täyttymisen. Toimeentulo tulisi irrottaa työnteosta, jotta ihmiset voisivat vapautua palkkatyöstä. (Sherwin 2022.) Palkkatyön ulkopuolisen toiminnan arvostaminen ja oikeus kieltäytyä työstä ovat tärkeitä kaikkien, myös työkyvyttömien, sisällyttämiseksi paremmin osaksi yhteiskuntaa (Blattner 2021).

Jos yhteiskunnasta halutaan parempi, pitää voida uskaltaa unelmoida utopistisestikin eikä vain tyytyä siihen, mikä on ”mahdollista”. Muutosta toivovien tulisi hylätä haaveet paremmasta palkasta ja suuremmasta määrästä työpaikkoja – näiden sijaan tulisi vaatia

vähemmän työtä sekä toimeentulon irrottamista työnteosta. (Julkunen 2002.) Ihmiset eivät välttämättä haluaa enää vain uusia tapoja tehdä työstä merkityksellistä, vaan he ovat kiinnostuneita elämänsä mahdollisuuksista työn ulkopuolella – tavoitteena ei ole parempi työ vaan vähemmän työtä tai ei työtä ollenkaan (Carmody 2022). Tästä on myös lukuisia hyötyjä yksilöille, sillä työstä luopuminen voi parhaimmillaan edistää terveyttä, sukupuolten tasa-arvoa, ympäristön tilaa, perheen hyvinvointia, autonomiaa sekä hauskuutta ja muuta elämäniloa (Frayne 2015, 230).

Mutta miten yhteisöjä voidaan järjestää, jos palkkatyö ei enää määritä identiteettiä? Jo nykyisin esimerkkejä löytyy ympäri maailmaa: mikroyrittäjyys ja epävirallinen työ ovat erityisen yleisiä virallisen palkkatyön vaihtoehtoja kehittyvissä maissa (Arat & Waring 2022). Työttömyys ei myöskään tarkoita passiivisuutta, vaan monet työttömät ja työn ulkopuoliset tekevät kotitöitä, työskentelevät yhteisönsä hyväksi, ovat poliittisesti aktiivisia sekä tekevät taidetta. Palkkatöiden sijaan he elättävät itsensä muun muassa tekemällä töitä epävirallisilla työmarkkinoilla, sosiaaliavustuksilla, pienviljelyllä ja sukulaisten tuella. (Webb 2021.) Nämä esimerkit toimivat erityisesti pienissä, kehittyvien maiden yhteisöissä, mutta ne ovat sovellettavissa myös muualle maailmaan. Niiden ohella on olemassa sekä teoreettisia että konkreettisia ratkaisuja kehittyneiden maiden yhteisöille.

Työn jälkeisen yhteiskunnan on esimerkiksi ajateltu perustuvan monimuotoiseen toimintaan, jolloin kaikki osallistuvat erilaisiin toimintoihin sekä tapoihin olla yhteiskunnan jäsen (Gorz 1999, 77–78). Lisäksi organisoidussa palkkatyön luopumisessa voi keskittyä erityisesti työmäärän vähentämiseen, mutta myös jäljelle jääneen työn ”leikillistämiseen”: se työ, joka on edelleen hyödyllistä ja tarpeellista, tulisi muuttaa miellyttäväksi, muusta vapaa-ajasta erottamattomaksi toiminnaksi (Mudu 2018). Myös keskinäisen avun projektit tarjoavat vaihtoehdon. Etenkin koronapandemian aikana on nousut monia yhteisöllisen tuen muotoja, kuten ostosten tekeminen toisten puolesta Italiassa tai kotiväkivallan uhrien auttaminen Yhdysvalloissa. Näitä erilaisia ruohonjuuritason toimintoja voi pitää ihmisten keskinäisen avun projekteina. Myös muiden kriisien, kuten tuhoisten hurrikaanien, yhteydessä on järjestetty vastaavanlaista apua. Monissa keskinäisen avun projekteissa korostuvat vastavuoroisuus ja hierarkkisuuden puute – henkilöitä ei jaotella ”aidosti tarvitseviin” ja ”työhön kykeneviin”. Lisäksi projekteihin osallistuneet ovat painottaneet vapautta tehdä itselleen merkityksellistä toimintaa. Keskinäinen apu ei kuitenkaan välttämättä tarkoita vastavuoroisuutta siten, että henkilö voi saada vain niin paljon kuin on antanut, vaan kollektiivinen tuki korostuu. (Carmody 2022.)

Jotkin työn loppumista kannattavat näkemykset edellyttävät yhteiskunnan erityisen radikaalia muutosta. Marxilaisissa tulkinnoissa palkkatyöstä luopuminen on lähes mah-

dottomuus kapitalismin luonteen vuoksi, jolloin yhtenä vaihtoehtona kapitalismille ja työn jälkeiselle yhteiskunnalle on kommunismi – yhteiskunta, jossa yksilöt ovat vapautuneita toteuttamaan luovuuttaan (Vitale 2020). Tämä voisi olla saavutettavissa automaation avulla, jolloin ihmiset pääsisivät eroon työstä (Arat & Waring 2022; Vitale 2020). Kommunismi automaation mahdollistamana mallina vähentäisi työtä, mutta ei välttämättä eliminoisi sen tarvetta kokonaan. Silti automaation käyttäminen tuottojen maksimoinnin sijaan työtuntien vähentämiseen lisää ihmisten aikaa itselleen merkityksellisten asioiden parissa työn ulkopuolella. (Arat & Waring 2022.)

Automaation mukanaan tuoma rakenteellinen työttömyys voi toimia sekä uhkana että mahdollisuutena. Ihmistyön korvaaminen roboteilla, koneilla ja tietokoneohjelmilla voi parhaimmillaan lisätä elämänlaatua merkittävästi: ihmiset olisivat vapaita tavoittelemaan omaa näkemystään hyvästä elämästä, ja heidän terveytensä sekä hyvinvointinsa parantuisivat. Toisaalta tämä optimistinen tulevaisuuskuva edellyttää tulojen uudelleenjakoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, jotta teknologisen työttömyyden aikakausi olisi täynnä runsautta puutteen sijaan. (Danaher 2017.)

Feministinen kritiikki huomauttaa kuitenkin, ettei automaatio tai tekniikka ole väistämättä luonteeltaan vapauttavaa: kotitaloudessa hyödynnettävien koneiden kehityksestä huolimatta etenkin naiset eivät ole päässeet eroon kotitöistä. Teknologian ostaminen kotiin on sitonut ihmisiä vahvemmin palkkatyöhön, jotta he ovat voineet rahoittaa uusimmat laitteet, joihin liittyy silti sekä taloudellisia että tiedollisia saavutettavuusongelmia. Lisäksi teknologisen tehostamisen mahdolliset hyödyt kotitöissä ovat historiallisesti kertyneet enimmäkseen muille kuin naisille: aviomiehille, lapsille, teollisuudelle, taloudelle ja valtiolle. Teknologiaan ja automaatioon vaikuttavat ympäröivät käytänteet, kulttuuriset normit ja konteksti. Niinpä on mahdollista, että myös työn laajemmassa automaatioissa palvellaan ihmisten vapaa-ajan ja henkilökohtaisen kehityksen sijaan muita tavoitteita, kuten erityisesti kapitalistista tuotantoa ja kulutusta. (Graziano & Trogal 2021.)

Automaatio voisi kuitenkin mahdollistaa tuottavuutta kasvattamalla ja työaika lyhentämällä kommunismin lisäksi myös muita, työtä vähentäviä tai palkkatyön korvaavia malleja (Arat & Waring 2022). Yksi näistä malleista on universaali perustulo, jolla tarkoitetaan elämiseen riittävä tuloa, joka annetaan jokaiselle yksilölle ilman tarveharkintaisuutta tai työvelvoitetta (Van Parijs 2013, 174). Valtion järjestämä perustulo on merkittävä vaihtoehtoinen perusta työn jälkeiselle yhteiskunnalle (Mudu 2018), ja sitä onkin kokeiltu pilottihankkeina muutamissa maissa, kuten Alankomaissa, Kanadassa ja Suomessa (Mathers 2020). Perustulo mahdollistaisi osa-aikaisen työskentelyn tai työnteon välttämisen kokonaan, jolloin yksilö voisi käyttää aikansa esimerkiksi opiskeluun, har-

rastuksiin tai perhe-elämään. Perustulo saattaisi myös parantaa työehtoja, sillä työnantajat joutuisivat tekemään työehdoista niin houkuttelevia, että yksilö haluaa valita työskentelyn. Perustulo voisi siis tarjota mahdollisuuden työstä ja epäinhimillisistä työolosuhteista kieltäytymiseen. Lisäksi se voisi tukea myös erilaisia perhemuotoja ja uudenlaisten hoivasuhteiden muodostumista. (Arat & Waring 2022; Gorz 1999, 82–83; Weeks 2020.)

Automaatiota voi ylipäättään pitää keskeisenä universaalille perustulolle, sillä sen kasvattama tuottavuus mahdollistaa pienemmän työvoiman pitämisen ilman työntekijöiden epävarmuuden kasvua. Toisaalta perustulo voisi osaltaan tukea automaation lisäämistä aiheuttamatta yksilöille merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia haittoja, kuten palkkojen alenemista ja työttömyyttä vailla riittävää taloudellista tukea. Automaatiolla on siis yhdessä perustulon kanssa tilaisuus erottaa ihmisten tarpeiden täyttyminen työstä ja lisätä yksilöiden oikeuksia. (Arat & Waring 2022.)

Vaikka automaation tukeman universaalien perustulon on esitetty olevan tärkeä työn ja kapitalismin jälkeisen ajan mahdollistaja, se voi kuitenkin myös edesauttaa kapitalismin kehittymistä ja ihmisten ilmaisen työvoiman hyödyntämistä (Mathers 2020). Perustulo saattaa hillitä radikaalia poliittista muutosta ja edistää kapitalistisen valtion jatkuvuutta, kun yhteiskunta ei pysty enää tarjoamaan työpaikkaa useimmille (Dinerstein & Pitts 2021, 103–105). Perustulo voi myös heikentää työläisten järjestäytymistä, koska se muuttaa palkkatyöhön sosiaalistamista, jolloin työntekijöiden hyväksikäyttöä on vaikeampaa tunnistaa ja edelleen vastustaa kollektiivisesti (Mathers 2020). Lisäksi perustulo valtion järjestämänä saattaa aiheuttaa muita ongelmia. Valtio ei ole neutraali, ja perustulo voisi mahdollisesti toimia autoritäärisen valtion tai kansallisten populistien työkaluna esimerkiksi laajan osan kansaa mobilisoimisessa tai tiettyjen etnisten ryhmien syrjimisessä. Perustulo on siis riippuvainen valtion hyväntahtoisuudesta. (Dinerstein & Pitts 2021, 111–115, 151.)

Nykyajan työolosuhteisiin vaikuttaa lisäksi osan työstä muuttuminen enimmäkseen imateriaaliseksi, jolloin pääomaa tuotetaan paitsi subjektiviteetin ja sosiaalisten suhteiden avulla myös vapaa-ajalla osana datataloutta. Sosiaalisen median alustojen käyttäminen ja avoimen lähdekoodin sovellusten kehittäminen tuottavat yrityksille taloudellista arvoa, kun ne keräävät dataa käyttäjiltään. Niinpä perustulo yksinään ei muuttaisi tätä suhdetta, vaan se mahdollistaisi edelleen yksilöiden ilmaisen työvoiman hyväksikäytön. Perustulo edesauttaisi tätä kapitalistista halvan tai ilmaisen työvoiman hyväksikäyttöä myös takaamalla vähimmäistoimeentulon ja yhteiskuntarauhan. Perustulolla voisi siis olla mahdollisuus vähentää palkkatyötä, mutta se ei vapauttaisi ihmisiä uusista datakapitalistisista työn muodoista. Jos perustulon halutaan tarjoavan aidosti vaihtoehto kapita-

lismille ja työlle, sen tulee ottaa huomioon nykyinen yksilöiden tekemä ilmainen työ datakapitalismille ja pyrkiä valjastamaan data ja internet yhteiskunnallisten päämäärien edistämiseen voiton tavoittelun sijaan. (Mathers 2020.)

Perustuloa on näistä haasteista huolimatta pidetty parhaana keinona suojella haavoittuvaisia kansalaisia työn jatkuvalta muutokselta ja parantaa tasa-arvoa – kansalaiset vapautuisivat matalapalkkaisen ja epävarman työn pakollisuudesta perustulon takaaman toimeentulon avulla (Arat & Waring 2022; Mathers 2020; Mudu 2018; Weeks 2020). Tällöin ihmiset voisivat valita palkkatyön ulkopuolisia tapoja käyttää aikaansa. He voisivat jakaa aikansa työn lisäksi muun muassa kotitöihin, vapaa-ajan aktiviteetteihin ja poliittiseen osallistumiseen. Ne, jotka haluaisivat työskennellä, voisivat parhaimmillaan järjestäytyä tehokkaammin, koska vähentynyt työvoiman tarjonta ja mahdollisuus perustuloon pakottaisivat työnantajat tarjoamaan paremmat työehdot ja -olosuhteet. (Mathers 2020; Weeks 2020.) Perustulo ei ole kuitenkaan välttämättä yksinään riittävä ratkaisu, vaan se vaatii tuekseen myös laadukkaita julkisia palveluita (Weeks 2020).

Perustulon, automaation ja keskinäisen avun projektien sisältämän työn loppumisen ohella on kannatettu vähemmän radikaaleja ratkaisuja, kuten työtuntien rajoittamista ilman palkan alentamista. Työntuntien vähentäminen auttaisi sekä ali- että ylityöllistettyjä, parantaisi työoloja ja lisäisi yksilöiden vapautta työstä. (Weeks 2011, 32–33.) Työn jakamisesta kiinnostuttiinkin 1990-luvulla. 1990-luvun taloudellisen taantuman, laman sekä niitä monissa maissa, etenkin Suomessa, seuranneen suurtyöttömyyden vuoksi etsittiin vaihtoehtoja työntekijöiden joukkoirtisanomisille. (Bastian 1994; Julkunen & Nätti 1997, 17–21.) Yksi näistä keinoista oli 1980-luvulla mielenkiintoa herättänyt työn jakaminen ja työviikon lyhentäminen. Esimerkiksi Saksassa Volkswagen lyhensi 100 000 työntekijän viikon 29-tuntiseksi ja nelipäiväiseksi vähentäen palkkaa samalla kymmenen prosenttia 30 000 työntekijän irtisanomisen sijaan. (Bastian 1994.)

Työtä voi ylipäättään jakaa monella tavalla, kuten vähentämällä työaikaa kokoaikatyössä, rajoittamalla ylitöitä, lyhentämällä työviikkoa ja muuttamalla kokoaikatyön osaaikatyöksi (Julkunen & Nätti 1997, 58). Työ jakautuu nykyisellään epätasaisesti: toiset tekevät liikaa töitä, kun taas toiset joko eivät saa ollenkaan töitä tai saavat vain osaaikaisesti vähemmän työtunteja kuin haluaisivat. Työn jakamista onkin siten esitetty yhtenä kehitysvaihtoehtona nykyiselle palkkatyöyhteiskunnalle. (Julkunen 2002.) Siinä on kuitenkin riskinsä esimerkiksi sukupuolten tasa-arvolle, sillä monissa Euroopan maissa, kuten Isossa-Britanniassa ja Alankomaissa, naiset ovat päätyneet pitkälti tekemään työehdoiltaan kokopäivätöitä heikompia osa-aikatöitä muun muassa lastenhoitomahdollisuuksien puuttuessa (Julkunen & Nätti 1997, 66–73).

Ranskalaisissa työviikon lyhentämisen kokeiluissa 1980-luvun alussa ja 1990-luvun lopulla todettiin, ettei työn jakaminen lisää työpaikkoja, elleivät työn tuottavuuden ehdot täyty. Jotta työntekijöiden palkat ja yritysten tuottavuus pysyisivät samalla tasolla, palkkatuki on tarpeellista. Työviikon lyhentämisellä on kuitenkin ollut myös negatiivisia seurauksia työntekijöille, kuten palkkojen maltillistuminen ja työtuntien epäsäännöllisyys. (Kramarz, Cahuc, Crépon, Skans, Schank, van Lomwel & Zylberberg 2008, 167–188.) Työn jakamisesta ei ole myöskään hyötyä, jos työnantajat eivät palkkaa lisää työvoimaa. Työn jakamista ei ylipäänsä pidetä politiikassa yhtä houkuttelevana kuin työn joustavuuden, kannustavuuden ja aktivoinnin lisäämistä. (Julkunen 2002.) Lisäksi vaikka työajan lyhentäminen olisi teknologian mahdollistamalla tuottavuuden kasvulla toteutettavissa, kapitalistinen talouskasvun tavoittelu ja vapaa-ajan ohjaaminen kulutukseen yleensä estävät tämän (Frayne 2015, 94).

Niinpä vaikka reformistista, työn jakamiseen keskittyvää ratkaisua ehdotetaan usein työstä luopumisen sijaan, siihenkään ei välttämättä riitä poliittista muutostahtoa. Työolojen jatkuva heikentäminen työn joustavuutta lisäämällä on poliittisesti helppoa, kun taas yksilöiden elämää parantavia työn reformeja radikaalista työn loppumisesta puhumattakaan ei esitetä toteuttamiskelpoisina. (Julkunen 2002.) Työn loppumisesta olisi kuitenkin samanaikaisesti hyötyä lukuisille, ja sitä pidetään jopa välttämättömänä maapallon sekä ihmiskunnan selviytymiselle (Beverinotti 2021; Blattner 2021; Danaher 2017; Frayne 2015, 230; Weeks 2020). Onko ihmisten lopulta vain mukauduttava poliittiseen ilmapiiriin, työyhteiskuntaan ja sen vallitseviin normeihin jopa omien etujensa vastaisesti? Entä jos he päättävätkin nousta työtä vastaan, mitä siitä seuraa?

4 TYÖN VASTUSTAMINEN ENNEN JA NYKYÄÄN

Työn vastustaminen liittyy autonomistiseen, anarkistiseen ja feministiseen aktivismiin sekä niiden perinteisiin (Mudu 2018). Monet vaikutusvaltaiset ajattelijat, kuten Paul Lafargue (1883) ja Oscar Wilde (1891), ovat jo kauan sitten pitäneet työtä taakkana. Työn vastustaminen ei kuitenkaan aina merkitse pelkkää vapautta työstä, vaan yksilön mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä (Carmody 2022), sillä niin kauan kuin työ on ongelmallista eikä voimaannuta yksilöitä, ihmisillä tulisi olla oikeus kieltäytyä työstä ja työn moraalista velvollisuudesta (Blattner 2021). Työn vastustaminen on typistetty usein tarkoittamaan vain työttömyyttä ja laiskuutta, vaikka se voidaan nähdä yhtenä radikaalin muutoksen perusvaatimuksista (Mudu 2018). Sekä järjestäytynyt että spontaani työn vastustaminen voivat toimia mekanismeina poliittiselle muutokselle (Mudu 2018), johon paitsi historialliset myös nykyajan työtä vastustavat tai työstä kieltäytyvät liikkeet ovat pyrkineet (Cunningham 2005; Garrett 2014; Mudu 2018; Sherwin 2022). Nykypäivän työn vastustamisella on kuitenkin aiempaan verrattuna uudenlaisia osallistumisen muotoja: sosiaalisen median alustoista, kuten Redditin Antiwork-yhteisöstä, on muodostunut monille tärkeä poliittisen vaikuttamisen ympäristö (Medlar ym. 2022).

4.1 Työn vastustamisen historia

Apua ansaitseviin ja ansaitsemattomiin jakamisella on pitkä historia, jossa on keskitytty erityisesti köyhimmän väestöosan arvosteluun. Tämä jako kohdistuu etenkin työhön: enemmistöä työtä tekemättömistä pidetään työhön kykenevinä, mutta siihen haluttomina ja siten vastuuttomina. Työn tekemättömyyden paheksunta kohdistuu sosiaaliavustuksilla eläviin, mutta ei niihin, jotka välttävät työnteon esimerkiksi perityn omaisuutensa tai muun varakkuutensa avulla. (Patrick 2012.) Vaihteleva suhtautuminen työn tekemättömyyteen on ollut nähtävissä jo yli sata vuotta sitten: joutilaille luokalle työskentely oli alemmuuden merkki, kun taas työn tekemättömyyttä pidettiin hyveenä. Työn tekemättömyydellä yksilö pystyi osoittamaan ja todistamaan kunnollisuutensa, varakkuutensa ja sosiaalisen asemansa. Työn tekemättömyys on siis ollut ylemmille yhteiskuntaluokille mahdollisuus erottautumiseen. (Veblen 2004, 25–31.)

Varakkaiden henkilöiden työn tekemättömyydellä ei kuitenkaan tarkoiteta varsinaista työn vastustamista, sillä heillä ei ole aitoa tarvetta tehdä palkkatyötä elättääkseen itseään (Mudu 2018). Todellista työn vastustamista on myös esiintynyt pitkään, ja työn ohella myös työstä kieltäytyminen ja työn vastustaminen ovat riippuvaisia historiallisesta kontekstista. Niiden alku on kytköksissä teolliseen vallankumoukseen ja edelleen nykymuotoiseen kapitalismiin. Ensimmäisinä työn vastustamisen muotoina on pidetty luddismia

ja sabotaasia. Luddiitit tuhosivat 1700- ja 1800-lukujen vaihteen Englannissa tehtaiden koneita, jotka olivat vieneet heiltä heidän ammattinsa. Varsinaisen työn vastustamisen sijaan luddismi voidaan kuitenkin nähdä oikeastaan työn puolesta taisteluna. 1800-luvun puolivälin sabotaasissa vuorostaan työväki otti tuotantovälineitä haltuun pyrkiesään parantamaan työolosuhteitaan. (Kankila ym. 2019, 44–47; Mudu 2018.)

1900-luvun alun fordismi toi puolestaan mukanaan paitsi suuret tehtaot liukuhihnoineen myös uusia työn vastustamisen muotoja. Uuden suurteollisuuden aikakautena työläisistä pyrittiin tekemään osa koneita – helposti korvattavia mekaanisia osia. Tällöin työtä ei enää vastustettu laitteita tuhoamalla vaan passiivisemmilla vastarinnan tavoilla: tupakka- ja kahvitaukoja pidennettiin ja sairauspoissaoloja hyödynnettiin ahkerasti. Toiset taas pakenivat tehdastyötä ryhtymällä esimerkiksi opiskelijoiksi. (Kankila ym. 2019, 44–56.)

Fordistinen kapitalismi muistutti hyväksikäytössään karibialaisia plantaaseja: molemmat harjoittivat ajalleen edistyksellisintä sosiaalista kontrollia. Plantaasien orjat osoittivat kuitenkin oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta noustessaan omistajiaan vastaan ja muuttaessaan itsensä vähitellen omaisuudesta vapautuneiksi yksilöiksi. Vapautumisensa jälkeen entiset orjat arvostivat erityisesti aikaa ja panostivat joustavaan työhön epäsuorasti orjuuttavan palkkatyön sijaan. Niinpä he olivat osaltaan varhaisia työn vastustajia 1800-luvulla. Orjien ja työläisten yhtäläisyyksistä kiinnostunut trinidadilainen C. L. R. James yritti saada myös Yhdysvaltojen työläisissä 1940-, 1950- ja 1960-luvuilla aikaan samankaltaista aktiivisuutta. Tähän pyrittiin keskustelemalla työläisten kanssa, keräämällä heidän ajatuksiaan ja julkaisemalla niitä sanomalehdissä, kirjoissa ja pamfleteissa. Lisäksi muutokselle välttämättömänä pidettiin samankaltaista kumouksellisuutta ja kapinallisuutta kuin orjat olivat toteuttaneet. Vaikka vallankumousta ei syntynyt, yhdysvaltalaisen työn vastustamisen perintö on vahvasti yhteydessä Karibiaan. (Taylor 2014.)

1960-luvulta lähtien on esiintynyt työn vastustamista modernilla tavalla. Sairauspoissaolojen lisäksi muut poissaolot ja työajan ottaminen osaksi omaa aikaa esimerkiksi nettiä selailemalla ovat yleisiä käytäntöjä. (Kankila ym. 2019, 44–50.) Nämä ovat kuitenkin keinoina hyvin yksilöllisiä. Työn vastustamisesta on myös kollektiivisia esimerkkejä muun muassa 1960-luvun Yhdysvalloista. Yhdysvaltalaisista sosiaaliturvaa ja hyvinvointia edistävän liikkeen (englanniksi *Welfare Rights Movement, WRM*) aktivistit haastivat 1960- ja 1970-luvulla työetiikan ideologisen noudattamisen ja näkemyksen palkkatyöstä köyhyyden lievittäjänä. Liike muodostui erityisesti mustista sosiaaliavustuksilla elävistä, jotka halusivat edistää sosiaaliturvan tasoa ja sosiaaliavustuksilla elävien ihmisarvoa. WRM ja siihen keskeisesti liittyvä organisaatio NWRO (englanniksi *National Welfare Rights Organization*) edesauttoivat työn vastustamisen politiikkaa erityisesti

kolmella tavalla: he torjuivat ajatuksen työn mahdollisuudesta vähentää köyhyyttä, haastoivat moralisoivan työetiikan ja vetosivat rodullistettuun luokkatietoisuuteen. Parimpien työpaikkojen vaatimisen sijaan työ hylättiin vastauksena yhteiskunnallisiin ongelmiin. Sosiaaliturvaa ja toimeentuloa ei haluttu kytkeä palkkatyöhön, äiteyteen tai mihinkään ”valtion hyväksi tehtävään” vaan universaaliin ihmisoikeuteen. Toimeentulon lisäksi työn vastustamiseen liittyviä tavoitteita olivat kotityön sukupuolijaon purkaminen sekä yhteisöllisyyden ja vapaaehtoisaktiivisuuden muodostuminen identiteetin perustaksi työn sijaan. (Sherwin 2022.)

Samoihin aikoihin toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa ja etenkin Italiassa korostui työläisten tarve olla tottelevaisia, jotta maan jälleenrakennus ei kärsisi. Kuitenkin 1960- ja 1970-luvuilla nousi esiin työtä vastustavaa liikehdintää, erityisesti 70-luvun autonomistit ja feministiset ryhmät. Nämä ryhmät kritisoivat työn järjestämistä ja kannattivat suoraa toimintaa poliittisena vaikuttamisena. Autonomistien kaltaisia liikkeitä oli myös muualla Euroopassa, kuten Saksassa, Ranskassa ja Pohjoismaissa. Näille liikkeille tärkein tavoite oli työn loppuminen yhteiskunnallisen kehityksen ylimpänä periaatteena. Lisäksi työn vastustaminen kytkettiin vahvasti luokka-aktiivisuuteen. (Mudu 2018.)

1960- ja 1970-lukujen Italiassa merkittäväksi noussut Autonomia, jonka keskeisiin ajattelijoihin kuului esimerkiksi Antonio Negri, oli opiskelijoiden, työttömien ja muiden sosiaalisesti ja taloudellisesti syrjässä olevien väestönsien liittouma. Liittouma vastusti perinteistä puoluejärjestelmää sekä työväenliikettä. Sen tulkinta marxismista erosi valtavirran suuntauksista korostamalla pääoman sijaan työntekijöiden autonomiaa, luovuutta ja mahdollisuutta muutokseen. (Cunninghame 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121.) 1960-luvun lopulta lähtien palkkatyö tunkeutui autonomistien mukaan kaikkialle yhteiskuntaan, mikä teki myös työn ja vapaa-ajan tasa-painon mahdottomaksi (Garrett 2014; Negri 1989, 84–116). Liike näki kapitalistisen työn työntekijän tuotteesta syrjäyttämisen sijaan ensisijaisesti ajan riistämisenä muulta elämältä (Cunninghame 2005). Monet autonomistit kannustivat työntekijöitä työn – ja siten kapitalistisen hallinnan – vastustamiseen monipuolisilla keinoin, kuten poissaoloilla, korpi- ja hidastuslakoilla sekä sabotaasilla. Näiden lisäksi korostettiin työn ideologista vastustamista osana poliittista ja jopa vallankumouksellista toimintaa. Palkkatyötaustaiset jäsenet pitivät tärkeänä myös saada enemmän rahaa pienemmästä määrästä työtä. (Cunninghame 2005; Garrett 2014.)

Autonomia osallistui lukuisiin mielenosoituksiin ja konflikteihin 1970-luvun lopulla. Parhaimmillaan se pystyi mobilisoimaan noin 100 000 ihmistä mielenosoituksiin. Autonomia ei kuitenkaan ollut täysin yhtenäinen liike, vaan se koostui useista erilaisista ala-

ryhmistä: kapitalismia vastustavista työläisistä, vallankumouksellisista, naisryhmistä, opiskelijoista, työttömistä, luovan työn tekijöistä ja terroristeista. Niinpä Autonomia muodostui pitkälti paikallisista ryhmittymistä ja pysyi sisäisesti hajanaisena, mikä haittasi sen mahdollisuuksia torjua poliittista vihamielisyyttä. Se hajosi pitkälti vuosien 1979 ja 1983 välillä liikkeen kriminalisoinnin vuoksi: liikettä syytettiin aseellisten joukkojen muodostamisesta ja noin 15 000 jäsentä pidätettiin sekä siirrettiin erityisvankiloihin. Useimmat pidätetyistä pyrkivät kiistämään osallistumisensa ja todistivat entisiä tovereitaan vastaan. Muutama sata aktiivisinta jäsentä päätyi maanpakoon Ranskaan. Sekä valtio että yleinen ilmapiiri muuttuivat liikkeelle epäsuotuisiksi, ja sosialistinen poliittinen järjestäytyminen muuttui lähes mahdottomaksi virallisen kommunistisen puolueen ulkopuolella. Osa jäljelle jääneistä jäsenistä pyrki elvyttämään liikkeen 1980-luvulla, mutta tavoite epäonnistui, eikä liikkeestä tullut enää yhtä laajaa tai samankaltaista kuin 1970-luvun lopulla. Tästä huolimatta Autonomia toimi esimerkkinä myöhemmille poliittisille liikkeille Italiassa ja Euroopassa inspiroiden esimerkiksi vuoden 2001 Genoan G8-kokouksen yhteydessä järjestettyä antikapitalistista protestia, johon osallistui 300 000 ihmistä. Autonomian kulttuurinen ja ideologinen jälki on siis tarjonnut perustan monille uusille antikapitalistisille ja työtä vastustaville liikkeille. (Cuninghame 2005.)

Työn vastustamisen historian tarkastelu osoittaa, että vaikka työn vastustaminen on usein jäänyt hyvin teoreettiseksi ja abstraktiksi, pienen piirin ajattelijoiden pohdinnaksi, siitä esiintyy runsaasti poikkeuksia (Sherwin 2022). Työn vastustamisen historiaa on lisäksi olennaista tarkastella, jotta nykyisten liikkeiden taustoja voi ymmärtää. Nykyiset liikkeet hyödyntävät hyvin samankaltaisia teemoja ja ovat myös samalla tavalla perinteisen puoluepolitiikan ulkopuolella. Nykyliikhehdinnässä on kuitenkin erilaisia media-mahdollisuuksia, erityisesti sosiaalisessa mediassa, joita ei ollut 1960- tai 1970-luvuilla, mutta tämä ei poista liikehdintöjen yhtäläisyyksiä. (Mudu 2018; Shukaitis 2014.) Toisaalta esimerkiksi työolosuhteiden muutos on kiihtynyt, joten muuttunut sosiaalinen konteksti tarjoaa nykyiselle työn vastustamiselle myös uusia teemoja (Medlar ym. 2022; Mudu 2018; Shukaitis 2014).

4.2 Työn vastustamisen määrittely ja nykypäivä

Kapitalistisessa yhteiskunnassa tapahtuvan työn ideologian torjuminen on erityisen keskeistä nykyajan työtä vastustaville liikkeille (Sherwin 2022). Työn vastustaminen hylkää uusliberaalin yhteiskunnan, jossa työntekijät samaistetaan jätteeseen. Pyrkimys parantaa työoloja vangitsee työntekijät vain osaksi hyväksikäyttöä, josta ainoa vapautus on työn vastustaminen. (Avis 2022; Beverinotti 2021; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160.)

Työn vastustajien kritiikin kohteena on paitsi koko kapitalistinen järjestelmä (Kankila ym. 2019, 48–49) myös erityisesti palkkatyö, joka riistää työntekijöitä lisäarvon tuottamiseksi (Avis 2022).

Työn vastustamisen politiikka on määritelty esimerkiksi tavoitteeksi, ettei työ ole enää ihmiselämän ehto tai keskipiste: työn ei tulisi viedä niin suurta osaa ihmisten ajasta kuin se vie, eikä työinstituution tulisi pakottaa ihmisiä joko tekemään töitä tai kuolemaan nälkään. Työntekijöillä ei ole nykyisellään mahdollisuutta autonomiaan, vaan heidän on pakko työskennellä jollekin muulle. Työhön liittyvän hyväksikäytön, huonon terveyden ja muiden hankaluuksien nähdäänkin olevan koko työinstituution ongelmia, joita ei voi korjata reformeilla, joten ainoana vaihtoehtona pidetään työn loppumista. (Sherwin 2022.)

Lakkoja ja aktivismia parempien työolojen puolesta on pidetty työn vastustamista enemmän huomion kohteena niin akateemisesti kuin mediassakin (Mudu 2018). Niinpä työn vastustamisen merkitys on jäänyt jokseenkin epäselväksi. Sitä on kuitenkin pyritty määrittelemään muun muassa kapinointina tiettyyn paikkaan rajattua ja suljettua aikaa – eli palkkatyötä – vastaan (Federici & Fortunati 1984), mutta myös uutena leikkiin pohjautuvana elämäntapana, jossa leikillä tarkoitetaan hyvin monipuolisesti erilaisia asioita luovuudesta juhlimiseen ja yhdessäoloon (Black 1986). Työn vastustamisella on useita ilmentymiä laiskuudesta laajoihin teollisiin lakkoihin – yksipuolisen käsitteen sijaan se sisällyttää monimuotoisia työstä kieltäytymisen ja työn vastustamisen käytäntöjä (Shukaitis 2014). Sitä voi tarkastella myös vapausunelmana (englanniksi *freedom dream*), jolla tarkoitetaan mielikuvituksellista poliittista projektia, joka haastaa ihmisten näkemymiä siitä, mikä on mahdollista tai tavoiteltavissa. Työn vastustaminen pyrkii osaltaan tuomaan utopioista todellisia. (Sherwin 2022.) Työn loppumisen ja vastustamisen teoriat ovatkin sekä romanttisia että rationaalisia yhdistellen havainnot nykypäivän epäoikeudenmukaisuuksista haluan paremmasta tulevaisuudesta, jossa yksilöillä on enemmän autonomiaa. Vaikka työn loppumista pidettäisiin utopistisena, utopioilla on tärkeä kriittinen merkitys: ne osoittavat radikaalit mahdollisuudet yhteiskunnan muuttamiseen ja sen, miten näiden muutosten perusta ja keinot ovat oikeastaan realistisia ja toteutettavissa olevia. (Granter 2009, 90–91, 182–183.)

Työn vastustamista pidetään myös joukkona käytäntöjä, joihin sisältyy sekä vaatimus että perspektiivi: työtuntien vähentämistä vaaditaan esimerkiksi lakkoilun avulla, kun taas teoreettiseen ja poliittiseen näkökulmaan sisältyy kriittisiä analyyseja työstä ja utopioista vaihtoehtoina (Weeks 2005, 109–110). Työn vastustaminen hylkää työn ideologian, ajatuksen työstä moraalisen velvoitteen ja kutsumuksena, työn ajallisen ja tilallisen kontrollin, työn yhteiskunnallisen elämän keskiönä ja kansalaisuuden perustana se-

kä kapitalistisen tuotannon hallinnan välttämättömyyden (Weeks 2011, 99, 124). Se kieltäytyy elämästä kapitalistisen työn organisoinnin keskittämänä ja pyrkii löytämään ajan ja tilan luoda tarpeita, haluja ja käytäntöjä – uusia tapoja elää (Weeks 2005, 130–131). Työn vastustamisen voikin ymmärtää laajasti poliittisena ja kulttuurisena liikkeenä tai vaihtoehtona, joka tarjoaa tavan elää haastaen nykyisen työn valtaaman yhteiskunnan (Weeks 2011, 99). Työn vastustaminen on ennen kaikkea sekä kriittinen että rakentava voima, jota voidaan käyttää sosiaalisen muutoksen mekanismina (Weeks 2005, 124).

Työn vastustamisen voi jakaa erilaisin typologioin muun muassa yksilölliseen ja kollektiiviseen, järjestäytyneeseen ja järjestäytymättömään sekä avoimeen ja peittelemättömään toimintaan. Yksilöllisinä pidetyistä keinoista ensimmäisiä on 1800-luvun alun luddismi, jossa vastustettiin teollista vallankumousta. Teknologian torjuvat käsityöläiset tuhosivat koneita, jotka he kokivat uhkana ammatilleen. Koska toiminta kohdistui laajemman pääoman sijaan koneisiin, se oli enimmäkseen melko tehotonta. Nykyään on myös uusluddistisia liikkeitä, jotka vastustavat automatisointia ja robotteja. Työpaikalla tapahtuvia boikotteja, ”tyhjää työtä”, kuten netin selailua työajalla, kyynisyyttä ja huumoria on myös pidetty työn vastustamisen yksilöllisinä muotoina, mutta ne eivät kuitenkaan muodosta varsinaista uhkaa palkkatyönormille. Lisäksi toistuvat poissaolot toisista esimerkiksi terveyssyistä ovat osa passiivista työn vastustamista. Yksilöllisen ja kollektivisista työn vastustamisen välimaastossa on vuorostaan monia työstä kieltäytymisen muotoja. Feministiset ryhmät ovat määritelleet tapoja vastustaa miesten ja pääoman valtaa kieltäytymällä olemasta työvoimaa, kun taas maahan- ja maastamuutto haastavat työntekijä-kansalaisuusmallin. Tämän lisäksi on ollut monimuotoisia utopistisia ja separatistisia kokeiluja, jotka eivät kuitenkaan välttämättä horjuta kapitalistista järjestelmää. Viimeisenä ja kollektiivisimpana muotona ovat teoreettiset mallit ja käytännöt ajan ja tilan järjestelystä uudelleen, kuten 1970-luvun autonomistien näkemykset Italiassa. (Mudu 2018.)

Työn vastustamisen typologioissa on lisäksi kiinnitetty huomiota työn luonteeseen: vastustaminen saa erilaisia muotoja eri työtehtävissä. Rutiininomaisessa työssä, kuten puhelinmyynnissä tai siivoamisessa, vastustaminen voi ilmetä poissaoloina tai jopa sabotointina. Vaihtelevia ja ammatillisia tehtäviä tekevät, kuten hoitotyöntekijät, voivat vuorostaan vastustaa työtään kritisoimalla esimerkiksi työn järjestämistä. Näkymättömän tai stigmatisoidun työn tekijät, kuten omaishoitajat tai seksityöläiset, osallistuvat taas työn vastustamisen konfliktiin vaatimalla kunnioitusta ja arvokkuuden tunnustusta. (Shukaitis 2014.)

Vaikka työn vastustamisen voi määritellä monella tavalla, työn vastustamisena tai työstä kieltäytymisenä ei kuitenkaan yleensä pidetä ensinnäkään pääomatuloilla elämistä eli esimerkiksi vuokranantajana toimimista. Toiseksi rikollista toimintaa ei nähdä työn vastustamisena, sillä rikollisuudessa on vaikea erottaa, vastustaako yksilö työtä vai onko hänet vain suljettu työn ulkopuolelle. Kolmantena pakotettua työttömyyttä – eli tilannetta, jossa yksilö ei ole saanut töitä esimerkiksi työmarkkinoiden rakennemuutoksen vuoksi – ei välttämättä mielletä työn vastustamiseksi. (Mudu 2018.)

Työn vastustamisen rajaukset eivät siis ole liian tiukkoja ja sisällyttävät hyvin monenlaisia suuntauksia, joista useat keskittyvät myös näkemystensä opettamiseen. Työn tekemättömyyden opettaminen yhdistää työn vastustamisen yhteiskunnallisen kritiikin edelleen yhteisöllisyyteen ja yhdessäolon tukemiseen. Tällöin työn vastustamiseen on mahdollista ”sosiaalistaa”, ja se voi muuttua yksilön valinnan sijaan aidosti yhteiskunnalliseksi. Työn vastustamista korostetaan erityisesti kollektiivisena liikkeenä, sillä yksilön on vaikea muuttaa kapitalistisia palkkatyön jatkumon rakenteita. Etenkin feministisissä työn vastustamisen suuntauksissa huomiota kiinnitetään yhteiskunnalliseen uusintamiseen. Jos yhteiskunnallisen uusintamisen dynamiikka pysyy ennallaan, työn vastustamisen taakka esimerkiksi lakkotilanteessa jää naisten kannettavaksi. Naisten pitäisi tällöin huolehtia kotitöistä, jotta lakkoilu on mahdollista. (Shukaitis 2014.)

Työn vastustamisen yhteiskuntakriittisyys ja kollektiivisuus erottuvat myös nykyisissä konkreettisissa liikkeissä. Nykyajan keskeisiä radikaaleja työn vastustajia ovat etenkin perustuloa vaativat uusmarxistit ja valtiota vastustavat anarkistit. Uusmarxistit keskittyvät transformatiivisiin strategioihin ja siihen, miten valtiolla on osansa työstä vapauttamisessa. Anarkistit vuorostaan vastustavat hierarkkisia organisaatioita, kuten valtiota. He keskittyvät myös toimintaan uusmarxilaisia enemmän ja luovat yksilöistä ja pienistä ryhmistä muodostuvia epävirallisia verkostoja. Osa anarkistisesta työn vastustamisesta tavoittelee paluuta metsästäjä-keräilijä-yhteisöihin, kun taas osa pyrkii maksimoimaan kapitalistisen työyhteiskunnan tuhoamisen esimerkiksi viemällä sabotaasin äärimmäiseen tai varastamalla yrityksiltä yhteisöllisesti. (Seyferth 2019, 374, 381–387.)

Työn vastustamisen ei kuitenkaan tarvitse olla kehittyneissä maissa tapahtuvaa, valtion hallintoon keskittyvää filosofista pohdintaa. Hyvin arkisetkin elämän toiminnot voidaan nähdä työn vastustamisena. Esimerkiksi Etelä-Afrikassa työmahdollisuuksien puutteen lisäksi saatavilla olevat työt ovat usein työolosuhteiltaan haastavia, fyysisiä ja matalapalkkaisia tai suorastaan vaarallisia. Yhdistettynä työpaikan saamiseen liittyviin kuluihin monet nuoret eivät näe virallista palkkatyötä hyvänä vaihtoehtona, ja niinpä sen sijaan monet eteläafrikkalaiset nuoret ansaitsevat tulonsa muilla tavoilla, kuten epävirallisilla työmarkkinoilla, sosiaaliavustuksilla, pienviljelyllä ja sukulaisten tuella. Koska

palkkatyö ei onnistu tarjoamaan nuorille heidän odottamaansa siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen, vakautta tai arvokkuutta, he hylkäävät palkkatyön. (Webb 2021.)

Tämän lisäksi työn vastustamista on nykyään hyvin uudenaikaisissa ympäristöissä. Sosiaalinen media ja erityisesti Redditin r/antiwork-subreddit ovat mahdollistaneet monille työn vastustajille merkityksellisen poliittisen osallistumisen alustan. Antiwork-yhteisön keskustelut keskittyvät erityisesti työntekijöiden hyväksikäyttöön, työläisten oikeuksiin sekä vasemmistolaiseen politiikkaan. Vuoden 2021 lopussa r/antiwork nousi nopeimmin kasvavaksi Reddit-yhteisöksi, jonka kasvua lisäsi valtamedian uutisointi kyseisestä yhteisöstä. Taustalla oli lisäksi koronapandemian aiheuttama lukuisten työläisten poistuminen työvoimasta muun muassa lasten ja sairaiden hoivan järjestelyvaikeuksien vuoksi. Pandemia sai monet myös kyseenalaistamaan työolojaan ja suhdettaan työhön yleisesti. (Medlar ym. 2022.)

Antiwork-yhteisön aktiivisuus romahti väliaikaisesti vuoden 2022 tammikuussa r/antiworkin moderaattorin Fox- uutisten haastattelun – johon moderaattori oli mennyt ilman yhteisön suostumusta ja saattanut yhteisön naurunalaiseksi kommentteillaan – ja sitä seuranneen kritiikin myötä. Yhteisön pitkäaikaiset julkaisu- ja kommentointitrendit eivät kuitenkaan muuttuneet, vaikka osa käyttäjistä katosi. Antiwork-yhteisön kasvaneesta suosioista huolimatta subredditin julkaisujen sisältöjen luonne ei ole muuttunut merkittävästi kausittaisten tapahtumien, kuten juhlapyhien, ja ajankohtaisten uutisten sallimista lukuun ottamatta. Muutamia r/antiworkin yleiseksi nousseita aiheita vuoden 2019 alusta vuoden 2022 heinäkuun loppuun olivat irtisanoutuminen, Reddit ja mielen-terveys, mutta muita tiettyinä ajankohtina tärkeitä aiheita olivat myös muun muassa sosiaaliturva, yritysten pyrkimykset häiritä työntekijöiden järjestäytymistä, pandemia sekä etätyöskentely. (Medlar ym. 2022.)

Redditin Antiwork-yhteisön aiheita ei ole kuitenkaan tarkasteltu aiemmin syvällisesti ja sosiaalitieteellisen tutkimuksen näkökulmasta. Medlar ym. (2022) käsittelevät r/antiworkin aiheita vain lyhyesti ja pinnallisesti, sillä he keskittyvät sisällön tarkastelun sijaan valtamedian ja sosiaalisen median yhteisöjen vuorovaikutukseen: perspektiivinä on tietojenkäsittelytiede sekä valtamedian vaikutus sosiaalisen median käyttäjäyhteisöihin, eikä yhteisön aihepiirillä – työn vastustamisella – ole merkitystä. Niinpä r/antiworkin aiheiden ja julkaisujen sisältöjen tarkempi analyysi voi täyttää osaltaan nykyajan työn vastustamisen empiirisen tutkimuksen tutkimusaukkoa.

5 TUTKIMUSASETELMA

Työn vastustamisella on monipuolinen historia, johon nykypäivä tuo uusia vastustamisen muotoja ja perspektiivejä. Tässä tutkielmassa selvitetäänkin, miten yhdessä nykyajan keskeisistä työn vastustamisen alustoista, Redditin Antiwork-yhteisössä, ilmenee työn vastustaminen, työn kritiikki tai muut ilmiöt. Tutkielman aineistona on siis r/antiworkin julkaisuja. Menetelminä ovat puolestaan erityisesti tietojenkäsittelytieteessä hyödynnettävä Latent Dirichlet Allocation -aihemallinnus sekä aineistolähtöinen sisällönanalyysi.

5.1 Tutkimuskysymykset

Aiempi tutkimus osoittaa, että vaikka työn vastustamisen historia on moninainen (esim. Cuninghame 2005; Sherwin 2022), ja työn vastustamista on eritelty teoreettisesti erilaisin typologioin (esim. Mudu 2018; Shukaitis 2014), nykyajan työn vastustamisesta tiedetään melko vähän: aiheesta on empiirisen tutkimuksen tutkimusaukko. Lisäksi näissä harvoissa aiheeseen liittyvissä aiemmissä tutkimuksissa ei ole välttämättä sosiaalitiehteellistä viitekehystä (esim. Medlar ym. 2022). Niinpä tässä tutkielmassa pyritään tarkastelemaan nykypäivän työn vastustamiselle merkityksellisen alustan, r/antiworkin, sisältöä sosiaalitiehteellisestä perspektiivistä. Tarkoituksena on selvittää yleisesti, millaisia aiheita ja näkemyksiä tässä yhteisössä esiintyy – miten tämän yhteisön jäsenet mahdollisesti vastustavat työtä? Toisaalta on mahdollista, että Antiwork-subreddit ei keskity pelkästään työn vastustamiseen, vaan työn kritiikkiin laajemminkin tai kokonaan muihin ilmiöihin. Työn kritiikissäkin on monia eri osa-alueita, kuten työolot tai palkkojen maksamatta jättäminen, jotka saattavat nousta r/antiworkille tärkeiksi. Jos ilmenee, että Antiwork-yhteisö kuitenkin tahtoo työn loppuvan, tarjotaanko yhteisössä työlle vaihtoehtoja, kuten perustuloa? Pyrkiikö yhteisö tällöin kokonaisvaltaiseen yhteiskunnalliseen muutokseen nykyisistä työn normeista ja merkityksistä huolimatta, vaikka elämme työvoimapulan aikaa (esim. European Labour Authority ELA 2023)? Näiden ajatusten pohjalta selvitetään vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia aiheita tai sisältöjä Antiwork-yhteisössä on noussut esille vuoden sisällä? Millainen kuva yhteisöstä muodostuu sen suosituimpien julkaisujen perusteella?
2. Vastustaako Antiwork-yhteisö työtä itsessään, tietynlaisia työoloja vai jotakin muuta? Miten tämä mahdollinen vastustus tapahtuu?
3. Ajaako Antiwork-yhteisö radikaalia yhteiskunnallista muutosta ja työn loppumista? Esitetäänkö työlle tällöin vaihtoehtoja?

5.2 Aineisto

Tämän tutkielman aineisto on kerätty Redditin Antiwork-yhteisöstä. Aineisto koostuu Antiwork-subredditissä vuoden sisällä julkaistuista suosituimmista julkaisuista. Aineiston keräämisen tarkemmat kriteerit ja aineiston keskeiset piirteet esitellään alaluvun lopussa. Tätä ennen alaluvussa tarkastellaan taustoituksena Redditiä ja sen käyttäjäkuntaa yleisesti sekä erityisesti Antiwork-subredditiä, josta tutkielman aineisto on kerätty.

Reddit on sosiaalisen median alusta, jolla on yli 57 miljoonaa päivittäistä käyttäjää yli sadassatuhanessa eri aiheille tarkoitetuissa yhteisöissä eli subredditteissä, joiden alussa oleva ”r/” on Redditin tapa merkitä yhteisöt. Yhteisöt julkaisuineen ovat oletuksena julkisia ja kaikkien nähtävillä, mutta ne voidaan myös muuttaa yksityisiksi, vaikkakin tämä on yleensä poikkeuksellista. Redditissä toiminta tapahtuu yhteisöissä, joissa käyttäjät voivat julkaista sisältöä, kuten tekstiä, kuvia, videoita ja linkkejä, kommentoida muiden julkaisuja sekä ”ylä-” tai ”alaaänestää” julkaisuja (englanniksi *upvote* ja *downvote*), eli ”ylä-äännet” ovat käytännössä tykkäyksiä. (Redditinc 2023.) Reddit-julkaisujen lukemiseen ei tarvitse käyttäjätiliä, mutta sisällön julkaisemiseen, kommentointiin ja julkaisujen äänestämiseen käyttäjätili vaaditaan. Redditissä käyttäjätilin ei kuitenkaan tarvitse sisältää henkilön nimeä tai identiteettiä – tyypillisintä on valita nimimerkki, joka säilyttää käyttäjän identiteetin anonyyminä. Myöskään sukupuoli, ikä tai muut käyttäjän henkilöllisyydestä kertovat tiedot eivät ole muille käyttäjille julkisia. (Reddit Help 2023.) Niinpä julkaisujen julkisuuden ja käyttäjien anonyymiyden vuoksi Reddit-yhteisöjen tarkastelu ei loukkaa tutkittavien yksityisyyttä.

Toisaalta käyttäjien henkilötietojen puuttumisen vuoksi Redditin käyttäjäkuntaa ei tiedetä täsmällisesti. Redditin käyttäjistä enemmistö on miehiä arvioiden vaihdella noin 64 prosentista 75 prosenttiin (Castillo 2023; Dean 2023; Dixon 2022). Useimmat käyttäjät ovat noin 22–34-vuotiaita enemmistön ollessa 18–29-vuotiaita, ja noin 60 prosentilla on vähintään kandidaatin tutkinto (Castillo 2023). Arviolta noin puolet Redditin käyttäjistä on Yhdysvalloista (Castillo 2023), ja sivustoliikenteen mukaan noin 55 prosenttia Redditissä vierailleista on Yhdysvalloista, noin 6 prosenttia Kanadasta, noin 5,5 prosenttia Isosta-Britanniasta ja vajaa 4 prosenttia Intiasta (Semrush 2023). Yksittäisten subredditien käyttäjäkunnat eivät kuitenkaan välttämättä noudata näitä jakaumia.

Antiwork-yhteisön viimeisin käyttäjäkysely on tehty vuoden 2021 joulukuussa, ja tähän kyselyyn tuli 13 582 vastausta, joista jäi mahdollisten häiritävävastausten suodattamisen jälkeen jäljelle 12 689 vastausta (Tobotic 2021), mikä on kuitenkin vähäinen määrä verrattuna r/antiworkin nykyiseen käyttäjämäärään eli noin 2,7 miljoonaan jäsenen (r/antiwork 2023a). Kyselyyn vastanneista käyttäjistä 76,5 prosenttia asuu Pohjois-

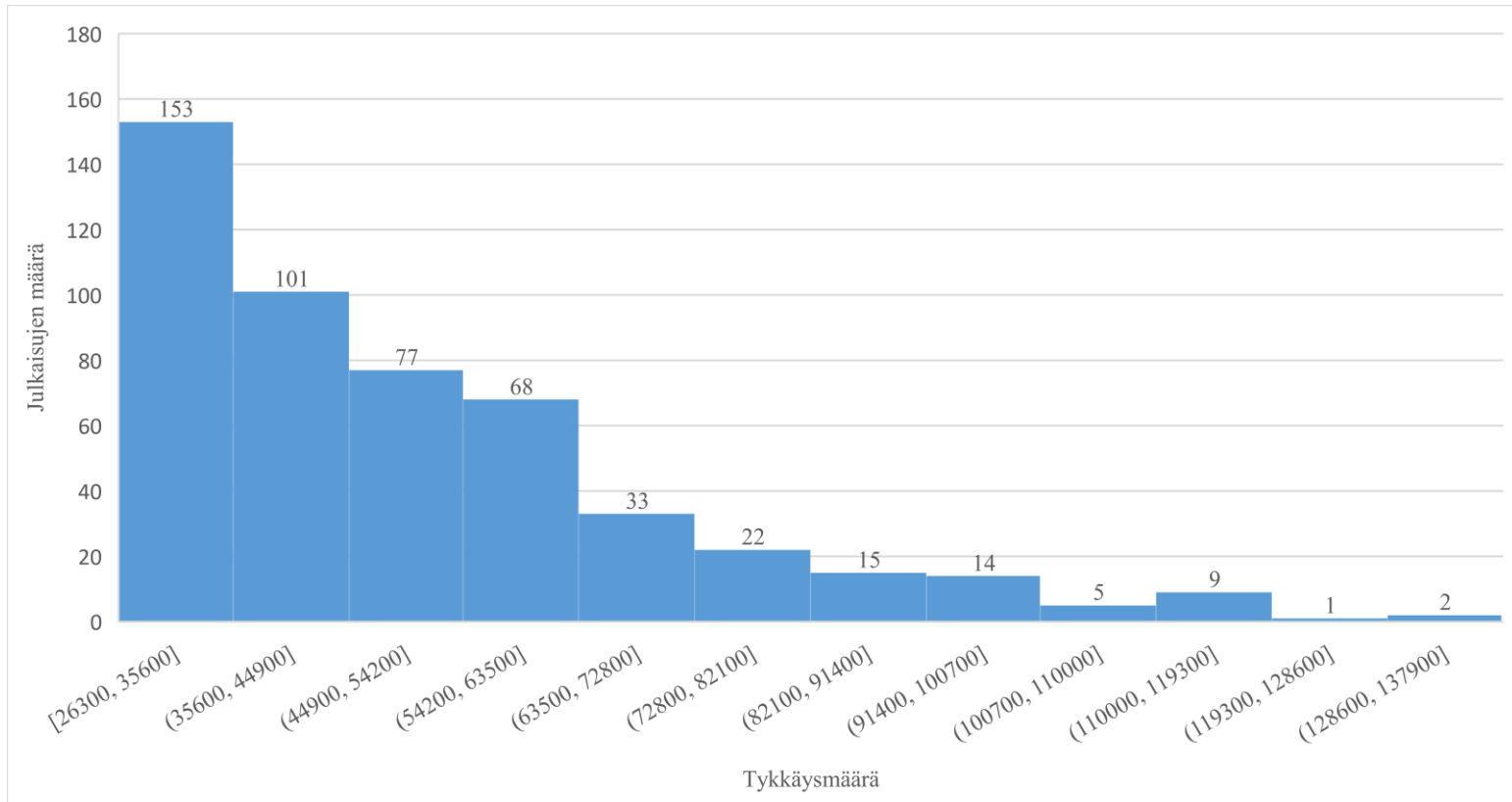
Amerikassa ja 16,5 prosenttia asuu Euroopassa muiden mantereiden prosenttien jäädessä pienimmillään Afrikan 0,5 prosenttiin ja korkeimmillaan Australian ja Oseanian 2,8 prosenttiin. Lähes 87 prosentilla käyttäjistä äidinkielenä on englanti. 25–34-vuotiaat ovat kyselyyn vastanneiden suurin ikäryhmä – heitä on 49 prosenttia – ja 18–24-vuotiaita sekä 35–44-vuotiaita on molempia noin 20 prosenttia eli yhteensä 40 prosenttia. Miehiä on vastanneista yli 60 prosenttia ja naisia noin 30 prosenttia muiden pienempien prosenttien kuuluessa erilaisille ei-binäärisille sukupuolivähemmistöille ja niille, jotka eivät ole halunneet vastata kysymykseen. Enemmistö vastanneista, 64 prosenttia, on ollut kokoaikaisessa työssä, kun työttömiä on noin 8,5 prosenttia, osa-aikaisia noin 7 prosenttia, itsensä työllistäviä noin 3,8 prosenttia ja eri työllisyysaseman opiskelijoita yhteensä noin 12,3 prosenttia. Poliittiselta suuntaukseltaan vastanneista 48 prosenttia on sosiaalidemokraatteja, 34 prosenttia sosialisteja, 28 prosenttia antikapitalisteja, 10 prosenttia anarkisteja, keskustaa 10,5 prosenttia, konservatiiveja 5,5 prosenttia, 3 prosenttia syndikalisteja ja noin 17,5 prosenttia ei ilmaise poliittista suuntaustaan. (Tobotic 2021.) Vaikka kyselyn toteuttamisesta on aikaa lähes 2 vuotta, ja vastaajamäärä on pieni (Tobotic 2021), kyselyn tulokset voivat kuitenkin antaa suuntaa, millaisia mahdollisesti aktiivisimmat r/antiworkin käyttäjät ovat.

Antiwork-subreddit on yksi Redditin yhteisöistä. Se on luotu vuoden 2014 elokuussa, ja sen 2,7 miljoonaa jäsentä eli yhteisöön liittynyttä Reddit-käyttäjää ovat tehneet siitä kooltaan Redditin suurimpia yhteisöjä – r/antiwork kuuluu suurimpien yhteisöjen prosenttiin (englanniksi *top 1 percent*). Antiwork-yhteisön etusivun kuvauksessa kerrotaan sen olevan niille, jotka haluavat ”lopettaa työn”, ovat kiinnostuneita työn loppumisesta, haluavat ”saada eniten irti” työn ulkopuolisesta elämästä, haluavat tietää lisää työn vastustamisesta ja haluavat apua omien työhön liittyvien ongelmiansa kanssa. Antiwork-subredditillä on viisi sääntöä: Ensinnäkin r/antiwork on työntekijöiden tila, eikä siellä saa julkaista kapitalismimyönteistä sisältöä tai tukea vuokranantajia, työnantajia, poliiseja tai poliitikkoja. Toiseksi osallistumisen pitää tapahtua ”hyvässä uskossa” (englanniksi *good faith*), eikä syrjivä kielenkäyttö ole sallittua. Kolmanneksi ”spämmi” ja vähäisen vaivan julkaisut ovat kiellettyjä. (r/antiwork 2023a.) Kerätty aineisto sisältää kuitenkin tällaista kiellettyä sisältöä, kuten meemejä ja näyttökuvia keskusteluista. Neljäntenä sääntönä on vaatimus julkaisujen alkuperäisyydestä, eli samaa sisältöä ei saa julkaista 30 päivän sisällä uudelleen. Lisäksi viidentenä on noudatettava Redditin yleisiä sääntöjä, eli esimerkiksi omia tai toisten henkilötietoja ei tule paljastaa. Yhteisön kuvauksen, luomispäivän, jäsenmäärän ja sääntöjen ohella etusivulla on linkki usein kysytyihin kysymyksiin, kirjastoon, työn vastustamista sisältäviin sitaatteihin ja musiikkiin. Etusivulla suositellaan myös muita yhteisöjä, kuten r/Anarchismia, r/Anarchy101ia, r/hatemyjobia, r/IWWiä, eli maailman teollisuustyöntekijöitä, ja eri maiden kansallisia työn vastustamisen yhteisöjä – näihin sisältyy seitsemän Euroopan

maata ja Brasilia. Käyttäjän on lisäksi mahdollista valita etusivulla itselleen sopiva ”yhteisöflair”, joka on r/antiworkissa käyttäjänimen alla näkyvä teksti tai yksinkertainen kuva. Tällaisia ”flaireja” ovat esimerkiksi tekstit *töissä, liikevoitto on varkautta ja laiska ja ylpeä* sekä erilaiset poliittisia suuntauksia kuvaavat liput ja tekstit, kuten *ekoanarkisti, sosiaalidemokraatti ja kommunisti*. (r/antiwork 2023a.)

Antiwork-yhteisön usein kysytyissä kysymyksissä vastataan erilaisiin yleisiin kysymyksiin ja väitteisiin, kuten miksi yhteisö haluaa työn loppuvan, miten voi saada aikaan muutoksen työpaikallaan tai voiko yhteiskunta toimia ilman työtä (r/antiwork 2023b). Sitaattisivulla on puolestaan työkriittisiä sitaatteja, kuten Bob Blackin lausahdus työstä vapauden pilkkaajana (r/antiwork 2023c), ja kirjastossa esitellään monenlaisia teoksia aina esseistä ja artikkeleista podcasteihin. Esitellyissä teoksissa on sekä fakta- että fiktiokirjallisuutta työn vastustamisesta työn vaihtoehtoihin, kulttuuriin, historiaan, luokkayhteiskuntaan, automaatioon, pääomaan, kollektiiviseen toimintaan ja anarkiaan. Mainittuina ovat esimerkiksi Blackin (1985) essee työn loppumisesta, Graeberin (2018) teos ”paskatöistä” ja Weeks (2011) kirja työn ongelmista. (r/antiwork 2023d.) Tämän lisäksi r/antiworkilla on työn vastustamista käsittelevistä kappaleista koostuva soittolista (r/antiwork 2023e). Antiwork-subreddit tarjoaa siis käyttäjilleen keskustelun ohella monipuolisesti sekä viihdettä että tietoa työn vastustamisesta.

Tutkielmaan kerätty aineisto muodostuu r/antiworkissa vuoden sisällä, ajanjaksona 1.8.2022–1.8.2023, julkaistuista viidestäsadasta suosituimmasta julkaisusta tykkäyksissä tai ”äänissä” mitattuna. Julkaisu on kerätty valitsemalla 1.8.2023 r/antiworkissa julkaisujen järjestykseksi huippujulkaisu (englanniksi *top posts*), eli eniten tykkäyksiä saaneet julkaisu, ja ajanjaksoksi kulunut vuosi (englanniksi *past year*). Julkaisuille on myös asetettu 30 sanan vähimmäismäärä: aineistoon sisällytetyissä julkaisuissa tulee siis olla vähintään 30 sanaa tekstiä otsikko mukaan lukien. Julkaisujen vähimmäissanamäärä on edellytys menetelmien ja edelleen analyysien onnistumiselle. 30 sanan vähimmäismäärän täyttävät 500 julkaisua toteutui 644 julkaisun jälkeen, eli r/antiworkin kuluneen vuoden 644 suosituimmasta julkaisusta 77,6 prosenttia sisälsi vähintään 30 sanaa tekstiä otsikko mukaan lukien. Eniten tykkäyksiä saaneella aineiston julkaisulla oli 1.8.2023 noin 137 700 tykkäystä, kun taas aineiston viidestäsadasta julkaisusta vähiten tykkäyksiä saaneella julkaisulla oli tällöin noin 26 300 tykkäystä. Aineistoon valittujen julkaisujen tykkäysten keskiarvo on noin 50 100, mediaani noin 44 400 ja keskihajonta noin 21 100. Kuviossa 1 esitetään histogrammi julkaisujen tykkäysmäärien jakaantumisesta.

Kuvio 1. Julkaisujen tykkäysmäärien jakautuminen, tykkäysmäärät pyöristettyinä lähimpään sataan

Kuviosta 1 ilmenee, että vaikka useammalla julkaisulla on yli 100 000 tykkäystä, aineistossa on enemmän tykkäysmäärältään pienempiä julkaisuja. Lähes kolmanneksella aineistosta on enintään 35 600 tykkäystä ylittäen kuitenkin 26 300 tykkäystä. Kahdella kolmanneksella aineistosta on enintään 54 200 tykkäystä. Taulukossa 1 esitetään vuorostaan näiden suosituimpien julkaisujen julkaisuaikojen jakautuminen kuukausittain.

Taulukko 1. Julkaisujen julkaisuaikojen jakaantuminen kuukausittain

Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä
69	45	48	44	39	51	30	32	40	53	38	11

Taulukossa 1 korostuu aineiston keräysaika: vanhimmat julkaisut ovat elokuulta 2022, joten niillä on ollut enemmän aikaa kerätä tykkäyksiä kuin heinäkuussa 2023 julkaistuilta. Vaikka luultavasti keräysajan vuoksi heinäkuun julkaisujen määrä on pienin ja elokuun suurin, suosituimmat julkaisut jakaantuvat muuten melko tasaisesti ympäri vuoden, eikä yksikään kuukausi jää ilman julkaisuja. Heinäkuuta lukuun ottamatta jokaisena kuukautena on julkaistu useampi kymmentä suosittua julkaisua, eivätkä kuukausien väliset erot ole huomattavan suuria. Taulukossa 2 on puolestaan esitetty julkaisujen jakautuminen sisällön mukaan, eli onko julkaisuissa otsikkoa lukuun ottamatta esimerkik-

si tekstiä, valokuvia tai näyttökuvia. Samassa julkaisussa voi olla useampaa eri sisältötyyppiä. Koska näyttökuvat ovat yleisin sisältötyyppi – niitä on yhteensä 386 julkaisussa – ne on luokiteltu edelleen sosiaalisen median (”some”) julkaisuihin, uutisiin, viesteihin, kuten teksti- tai sähköpostiviesteihin, ja muihin näyttökuviiin. Muut näyttökuvat ovat yleensä työnhakuun liittyviä, kuten työpaikkailmoituksista otettuja näyttökuvia.

Taulukko 2. Julkaisujen sisältötyyppien jakautuminen

Näyttökuvasta somejulkaisusta	Teksti	Näyttökuvaviesteistä	Valokuva	Näyttökuvauutisesta	Muu näyttökuva	Video	Linkki
293	91	50	46	34	9	8	6

Taulukosta 2 ilmenee, että sosiaalisen median julkaisuista otetut näyttökuvat ovat selvästi yleisimpiä – niitä on yhteensä 293 julkaisussa. Nämä ovat usein tiiviteistä otettuja näyttökuvia, mutta osa on muilta sosiaalisen median alustoilta, kuten Facebookista tai LinkedInistä. Toiseksi yleisin sisältötyyppi on teksti, jota on joko julkaisuissa yksinään tai esimerkiksi tarkentamassa valokuvaan liittyvää tietoa. Kolmanneksi yleisimpiä ovat näyttökuvat viesteistä, jotka ovat yleensä teksti- tai sähköpostiviesteinä käytyjä keskusteluja esimerkiksi esihenkilön ja työntekijän välillä. Tämän jälkeen yleisimpiä sisältötyyppejä ovat valokuvat ja näyttökuvat uutisista. Muut näyttökuvat, linkit ja videot ovat harvinaisimpia, sillä jokaista niistä esiintyy alle kymmenessä julkaisussa.

5.3 Menetelmät

Tutkielman menetelminä käytetään Latent Dirichlet Allocation -aihemallinnusta ja laadullista sisällönanalyysia. Latent Dirichlet Allocation eli LDA on erityisesti tietojenkäsittelytieteessä hyödynnetty koneoppimisalgoritmi ja tilastollinen malli aihehallinnukseen. LDA perustuu ajatukseen, että dokumenteissa, kuten Reddit-julkaisuissa, on piileviä aiheita, jotka ilmenevät tiettyjen sanojen jakaumina. LDA:ta voi siis käyttää luokittelemaan erilaisia aiheita tekstissä esiintyvien sanojen mukaan. Luokittelu pohjautuu pelkästään sanoihin – esimerkiksi sanajärjestyksellä tai ympäröivällä kontekstilla ei ole merkitystä. (Blei, Ng & Jordan 2003.) Termit eli sanat muodostavat toisiinsa liittyviä ryhmiä, joiden perusteella aiheita voi tulkita (Brett 2012). LDA:n tuloksien onnistumiseksi dokumentteja on oltava riittävästi, ja niissä on hyvä olla tarpeeksi sanoja (Brett 2012), minkä vuoksi tutkielmaan valitulle Reddit-aineistolle on rajattu tietty vähimmäissanamäärä. Vähäinensään sanamäärä ei ole kuitenkaan este, sillä LDA:ta on käytetty aiemmin esimerkiksi Twitter-julkaisujen tulkitsemisessä (esim. Resnik, Armstrong,

Claudino, Nguyen, Nguyen & Boyd-Graber 2015; Zhao, Jiang, Weng, He, Lim, Yan & Li 2011). Niinpä myös Reddit-julkaisujen analysoinnin pitäisi olla mahdollista LDA:lla.

LDA:n voi tehdä eri ohjelmointikielillä, kuten Pythonilla, mutta tässä tutkielmassa LDA-aihemallinnus tehdään R-ohjelmointikielellä. R:llä tehtäviin analyysin vaiheisiin käytetään R:ssä erikseen ladattavia paketteja *tidyverse*, *tidytext*, *reshape2* ja *topicmodels*. Ennen aineiston viemistä R:ään se on kirjoitettu yhtenäiseksi tekstitiedostoksi, sillä LDA:n käyttäminen vaatii dokumentit tekstimuodossa eikä esimerkiksi kuvina. Tekstitiedostoksi kirjoittamisessa puhekieliset ja lyhennetyt ilmaisut on kirjoitettu kokonaisuina, kirjakielisinä ilmaisuina, kuten *I'm* (suomeksi *minä olen*) on muutettu muotoon *I am*. Lisäksi sanojen kirjoitusasua on yhtenäistetty, kuten *co-worker* (suomeksi *työtoveri*) on muutettu muotoon *coworker*. Jotkin lyhennykset, kuten *CEO* (suomeksi *toimitusjohtaja*), on jätetty lyhennettyyn muotoon, sillä yksittäisinä sanoina kirjoitettuna niiden merkitys katoaisi. Julkaisujen tekstin lisäksi tiedostossa on kirjoitettuina julkaisujen otsikot, julkaisujen kirjoittajat ja julkaisuajat. R:ssä aineisto siistitään eli siitä poistetaan muun muassa välimerkit, tulostumattomat merkit ja hukkas sanat (englanniksi *stop words*), kuten kieliopilliset *a* ja *the*, joilla ei ole sisällöllistä merkitystä. Aineisto muutetaan tietynlaisiksi datakehyksiksi, ”tibbleiksi”, joissa yksi rivi vastaa yhtä julkaisun kappaletta. Joka rivillä on kaksi muuttujaa: julkaisun metadata ja julkaisun teksti, joka on muutettu yksittäiseksi merkkijonoksi (englanniksi *string*). ”Tibbles” muutetaan edelleen dokumentti-termi-matriiseiksi, minkä jälkeen niille voi tehdä LDA-aihemallinnuksen. (Nguyen 2014.)

LDA-aihemallinnuksessa on muutamia merkityksellisiä parametreja, joista k -parametrin arvo määrittää aiheiden määrän (Campbell, Hindle & Stroulia 2015, 142), joten LDA-aihemallinnus tehdään eri k :n arvoilla ja tuloksia tulkitsemalla valitaan k :lle paras arvo. K -parametrin lisäksi olennainen parametri on β , joka ilmaisee aiheiden kapeutta, eli keskittyvätkö aiheet vain muutamiin sanoihin vai laajemmin useampaan. Mitä pienempi β -parametrin arvo on, sitä kapeampi aihe on, ja muutamat harvat sanat muodostavat tuotettujen sanojen enemmistön. β -arvo kuvaa yksittäisillä termeillä eli sanoilla sitä todennäköisyyttä, että termi on tuotettu (englanniksi *generated*) jostakin tietystä aiheesta. (Campbell ym. 2015, 142–143.) Lopuksi LDA:n tulokset esitetään kuvioina.

LDA ei tuota kuitenkaan valmiita tuloksia, vaan sanaryhmistä muodostetut aiheet vaativat tulkintaa (Brett 2012). Koska LDA:n tulosten tulkitseminen ei ole aina helppoa, täydennetään LDA:n tuloksia aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sisältää menetelmänä kolme keskeistä vaihetta: aineiston pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin. Ensin aineiston alkuperäisilmaukset, kuten lauseet tai lausumat, pelkistetään eli data tiivistetään siten, että jäljelle jäävät vain tutkimuskysymyk-

sille olennaiset asiat. Kun koko aineisto on käyty läpi ja alkuperäisilmauksista on luotu pelkistetyt ilmaukset, pelkistetyt ilmaukset listataan ja siirrytään seuraavaan vaiheeseen. Toisessa vaiheessa aineistosta muodostetut pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään etsimällä niistä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ne pelkistetyt ilmaukset, jotka liittyvät samaan ilmiöön, yhdistetään alaluokiksi, joille annetaan nimeksi kuvaava käsite. Alaluokista muodostetaan edelleen yläluokkia ja aineistosta riippuen myös mahdollisesti pääluokkia ja lopulta yhdistävä luokka. Luokittelu ja yleisempien käsitteiden käyttäminen tiivistää aineistoa. Kolmannessa vaiheessa tapahtuvalla abstrahoinnilla tarkoitetaan käsitteellistämistä, jossa luodaan tutkimukselle olennaisesta tiedosta käsitteitä. Näitä teoreettisia käsitteitä tuotetaan nimeämällä luokkia ja yhdistelemällä niitä niin pitkään kuin aineiston sisältö mahdollistaa tämän, joten abstrahointi on oikeastaan limittäin toisen vaiheen ryhmittelyn ja siinä aloitetun luokittelun kanssa. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksena syntyvä luokittelu käsitteineen sekä niihin liittyvä tulkinta ja päättely tarjoavat kuvan tutkimuskohteesta ja vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–127.)

Tässä tutkielmassa sisällönanalyysi tehdään konkreettisesti niin, että ensin kerättyjen Reddit-julkaisujen alkuperäisilmaukset, jotka voivat olla sanoja, lauseita tai laajempia ajatuksia, pelkistetään. Tämän jälkeen nämä pelkistetyt ilmaukset listataan ja niistä etsitään eroavaisuudet ja yhtäläisyydet, joiden perusteella pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään alaluokiksi. Yksittäisestä julkaisusta voi muodostaa yhden tai useamman pelkistetyt ilmauksen ja alaluokan. Alaluokat yhdistetään edelleen yläluokiksi, yläluokat pääluokiksi ja pääluokat yhdeksi yhdistäväksi luokaksi. Kaikki luokat nimetään ja siten käsitteellistetään. Yhdistävää luokkaa ei kuitenkaan nimetä tulososion taulukossa 4 erikseen, sillä yhdistävä luokka ilmaistaan taulukon 4 nimessä eli Antiwork-yhteisön suosituimmat aiheet. Sisällönanalyysin käytännön toteutus on melko vapaamuotoista siten, että sen voi tehdä erilaisilla tietokoneohjelmilla tai myös perinteisesti paperille. Sisällönanalyysin eri vaiheet pelkistämisestä ryhmittelyyn ja abstrahointiin tehdään tässä tutkielmassa Excelillä. Sisällönanalyysin lisäksi aineiston aiheiden jakautumista havainnollistetaan erittelemällä luokiteltu sisältö kvantifioiduksi taulukoksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 135–138). Myös tässä aineiston kvantifioinnissa apuvälineenä on Excel.

LDA:ta ja aineistolähtöistä sisällönanalyysia käytetään tämän tutkielman menetelminä, koska LDA on erinomainen työkalu löytöjen tekemiseen tekstimuotoisesta tiedosta (Brett 2012). Se on myös joustava tilastollinen malli, jota voi käyttää analysoimaan suuriakin tekstimääriä (Blei ym. 2003). Lisäksi sitä on käytetty sosiaalisen median julkaisujen, kuten tviittien, tutkimisessa (esim. Resnik ym. 2015; Zhao ym. 2011). Niinpä LDA sopii hyvin tutkielman aineiston, eli tekstimuotoon muutettujen Reddit-julkaisujen, tarkasteluun. Toisaalta koska LDA:n tulosten tulkinta on välillä haastavaa, aineistolähtöi-

nen sisällönanalyysi täydentää LDA:n tulosten aukkoja. Laadullinen tutkimus, johon myös sisällönanalyysi sisältyy, soveltuu ylipäätään tähän tutkielmaan, koska laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on saada esiin aiheesta eri tarkastelunäkökulmia (Juuti & Puusa 2020a, 14). Laadullisen tutkimuksen ominaisuutena on ihmisten omien näkemysten ja kokemusten, joita on myös Reddit-julkaisuissa, havainnointi (Juuti & Puusa 2020b, 59). Reddit-julkaisujen tarkastelua tukee lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tyyppillinen käsitys todellisuuden subjektiivisesta luonteesta ja siten pyrkimys tutkimuskohteen tarkasteluun sille luontaisissa olosuhteissa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteet ovat monesti kuvailevia, mutta koska siihen sisältyy hyvin erilaisia ajattelusuuntia ja traditioita, laadullinen tutkimus tavoitteineen on hyvin moninaista. Tavoitteet voivat liittyä muun muassa uuden tiedon hankintaan, ilmiön tulkitsemiseen ja ymmärryksen syventämiseen. (Puusa & Juuti 2020, 75–77.) Niinpä laadullisen tutkimuksen monimuotoisuus mahdollistaa siihen sisältyvien menetelmien käytön hyvin erilaisissa tutkimuksissa. Laadulliseen tutkimukseen kuuluva sisällönanalyysi on kuitenkin erityisen soveltuva tähän tutkielmaan, sillä sisällönanalyysillä saa kuvattua tarkasteltavan ilmiön yleisessä muodossa. Analyysin tarkoituksena on saada tiivistä ja selkeää tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117–122.) Koska kyseisessä analyysimuodossa etsitään erityisesti tekstin merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117), se sopii myös tekstimuotoisten Reddit-julkaisujen tarkasteluun hyvin.

6 ANTIWORK-YHTEISÖN OLEMUS, SISÄLLÖT JA PÄÄMÄÄRÄT

Analyysin tuloksista tarkastellaan ensin LDA-aihemallinnuksen avulla löydettyjä aiheita. Tämän jälkeen käsitellään laadullisen sisällönanalyysin tulokset ja sisällön erittely. LDA-aihemallinnuksen ja sisällönanalyysin avulla nimetyt aiheet ja niiden luokittelu vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, kun taas myöhempi sisällönanalyysin tulosten tarkastelu ja siitä muodostettu tulkinta vastaavat toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen. Näitä tuloksia vertaillaan lisäksi teoriaosuuteen.

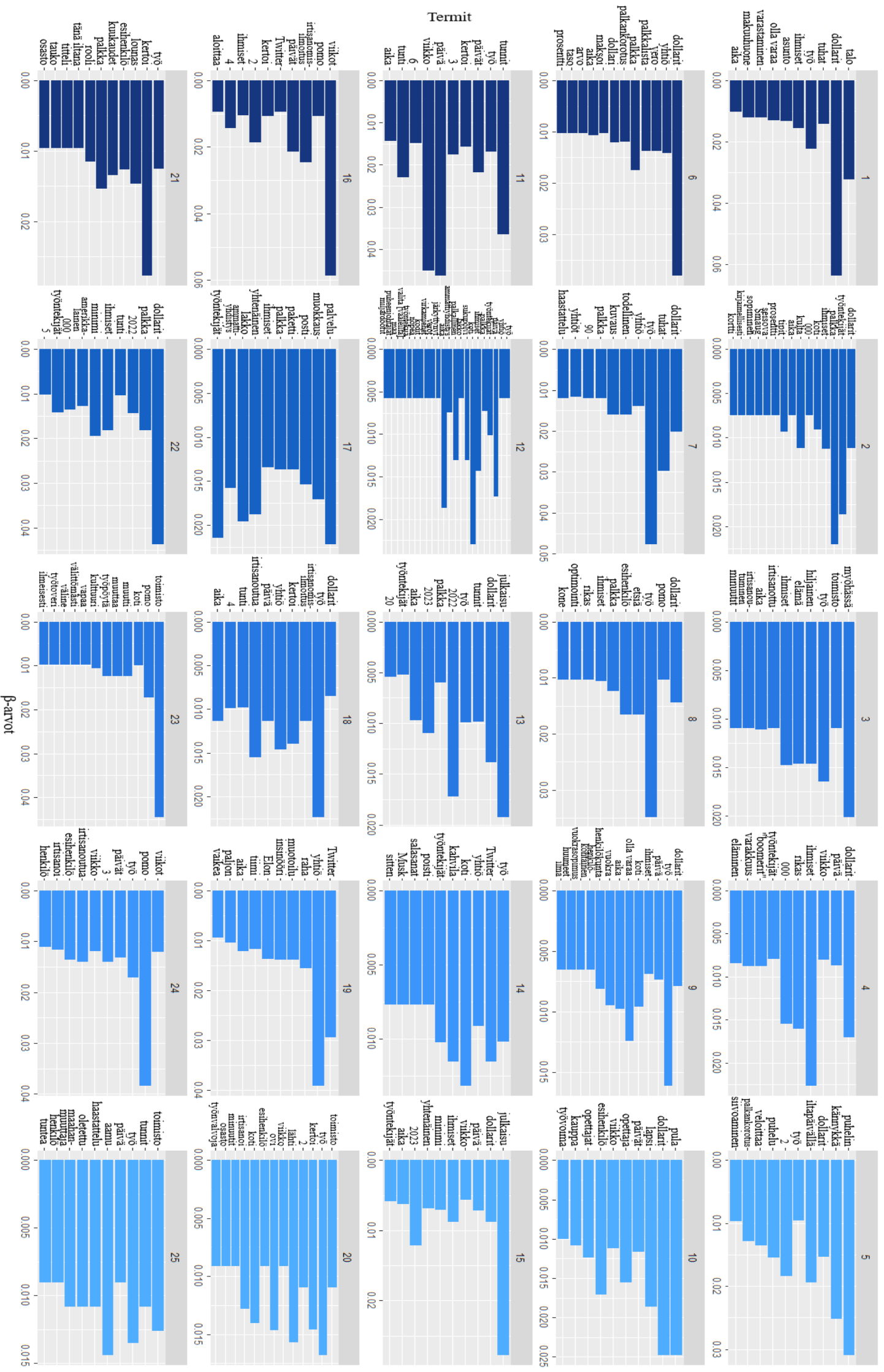
6.1 Aihemallintamisella r/antiworkin julkaisuista löydetty aiheet

Aihemallinnus tuotti r/antiworkin julkaisuista 25 aiheetta. Aiheita on 25, koska $k:n$ arvolla 25 syntyivät parhaiten tulkittavissa olevat ja monipuolisimmat tulokset. Kuviossa 2 seuraavalla sivulla esitetään aihemallinnuksen tulokset. Jokaiselle aiheelle on määritetty β -arvojen perusteella vähintään 10 todennäköisintä termiä. Joillekin aiheista on kuitenkin esitetty yli 10 termiä, koska useammalla termillä on samansuuruiset β -arvot. Aiheiden nimet on muodostettu edelleen tulkitsemalla näitä termejä.

Ensimmäinen aiheista on työ ja asuminen. *Talo* ja *asunto* ovat suoraan asumiseen liittyviä sanoja, joita täydentää työhön yhdistyvä sanasto *työstä*, *dollareista* sekä siitä, onko mahdollisesti työllä – ja siitä saatavilla dollareilla – kustannettavaan asumiseen *varaa*. Toisena aiheista on tulot: *palkka*, *tipit* eli palvelurahat ja *dollarit* ovat aiheelle keskeisiä. Aihe liittyy luultavasti myös erityisesti työstä saataviin tuloihin, kuten palkkaan ja palvelurahoihin, jotka muodostavat etenkin amerikkalaisille palvelualalla merkittävän tulonlähteen. Kolmas aihe voi koskea työn muutosta: *työ* tapahtuu tehtaiden sijaan nykyään usein *toimistossa*. Lisäksi ”*hiljainen irtisanoutuminen*” (englanniksi *quiet quitting*) on noussut r/antiworkissa suosituksi uutisaiheeksi. Termillä kuvataan uudenlaista suhtautumista työhön – taustalla on ajatus siitä, että työntekijät tekevät vain ”minimin” töissä eli sen, mitä työsopimuksessa on sovittu, eivätkä he tavoittele ylittöitä tai oman suorituksensa parantamista. Tätä on paheksuttu monissa julkaisuissa lainatuissa uutisissa erityisesti nuorempien sukupolvien tapana suhtautua töihin, mutta Antiwork-yhteisössä ilmiöön suhtaudutaan myönteisesti. Vaihtoehtoinen tulkinta kolmannesta aiheesta on työhön sitoutumattomuus, mihin *hiljainen irtisanoutuminen* sekä *myöhässä* voisivat viitata.

Varakkuus nousee esiin neljäntenä aiheena. Termit *rikas*, *dollarit*, ja *varakkuus* liittyvät vahvasti varakkuuteen ja yhdessä näiden termien kanssa myös ”*boomerit*” eli suuriin ikäluokkiin kuuluvat henkilöt viittaavat varakkuuteen, sillä heillä on monia nuorempia ikäpolvia enemmän kertynyttä varallisuutta, mistä huomautetaankin julkaisuissa usein.

Kuvio 2. Todennäköisimmät termit $r/\text{antiworkin}$ julkaisuista muodostetuissa aiheissa ($k = 25$)

Viides aiheista koskee puhelimen käyttöä, johon liittyvät termit *puhelin*, *kännykkä* ja *puhelu*. Antiwork-subredditissä puhelimen käyttö nousee esiin usein kiellettyinä, eli työpaikalla on rajattu tarkasti puhelimen käyttömahdollisuuksia, mutta *puhelu* voi myös kertoa työntekijöiden velvollisuudesta vastata puhelimeen vapaa-ajallakin, jos esihenkilö soittaa. Palkka ilmenee puolestaan kuudennessa aiheessa: *palkka*, *palkkalista* ja *palkankorotus* ovat kaikki aiheeltaan vahvasti palkkasananastoa, mutta myös muut sanat, kuten *maksoi* ja *vero*, voivat yhdistyä palkkaan ja sen maksamiseen. Seitsemäs aihe vuorostaan koskee työnhakuprosessia. Tähän erityisesti liittyviä sanoja ovat *haastattelu* ja *kuvaus*, joka viittanee esimerkiksi työtehtävien tai työilmoituksen kuvaukseen. Näiden lisäksi *työ*, *yhtiö* ja *palkka* voivat yhdistyä aiheeseen, sillä työnhaussa kiinnostuksena saattaa olla varsinaisen työn lisäksi siitä saatava palkka sekä yhtiö, johon haetaan töihin.

Kahdeksas aihe on hieman epäselvä, mutta termien *pomo* ja *esihenkilö* perusteella aihe voi olla esihenkilöt. Yhdeksäs aihe on puolestaan selvempi, sillä *työ*, *olla varaa* ja *vuokra* kertovat työllä toimeen tulemisesta. Toisaalta aihe on hyvin samankaltainen ensimmäisen aiheen kanssa, ja muut aiheen termit, kuten *koti* ja *vuokrasopimus*, voivat viitata myös ensimmäisen aiheen mukaisesti työhön ja asumiseen ylipäättään. Työvoimapula ilmenee vuorostaan kymmenennessä aiheessa sanoina *pula*, *opettaja* ja *työvoima*. Työvoimapula nousee r/antiworkissa esiin melko usein, ja etenkin yhdysvaltalaisessa kontekstissa opettajat ovat keskeinen ammattiryhmä, johon työvoimapula usein yhdistetään. Yhdestoista aihe termeineen *tunnit*, *työ*, *päivä*, *viikko* ja *aika* taas liittyy joko työaikaan tai aikaan yleensä. Kahdestoista aiheista kertoo vaikuttamisesta: *valita [vaaleilla]*, *lakko* ja *ammattiyhdistys* ovat monille, etenkin työntekijöille merkittäviä vaikuttamiskeinoja. Vaikuttamisen ohella aihe saattaa kertoa myös työntekijöiden järjestäytymisestä, johon *lakko* ja *ammattiyhdistys* viittaavat.

Termit *dollarit*, *tunnit*, *työ*, *palkka* ja *aika* liittyvät taas kolmannessatoista aiheessa työaikaan ja palkkaan. Tällä aiheella on myös yhtymäkohtia aiempiin aiheisiin, kuten kuudenteen aiheeseen, joka liittyy palkkaan, ja yhdenteentoista aiheeseen, joka koskee työaikaa tai aikaa yleensä. Twitter ja Elon Musk ilmenevät vuorostaan neljännessätoista aiheessa sanoina *Twitter*, *yhtiö* ja *Musk*. Elon Muskin tviitit sekä hänen tekemänsä muutokset ostamassaan sosiaalisen median yhtiössä eli Twitterissä korostuvat etenkin vuoden 2022 marraskuun suosituimmissa julkaisuissa. Esimerkiksi näyttökuvat Muskin väittelyistä työntekijöidensä kanssa tviittien välityksellä ovat erityisen tyypillisiä tälle ajanjaksolle. Viidestoista aiheista on puolestaan hieman epäselvä, mutta sanat *päivä*, *viikko* ja *aika* ohjaavat tulkintaa aiheeseen aika. Aika esiintyy myös muissa aiheissa, kuten yhdennessätoista aiheessa sekä osana kolmattatoista aihetta. Kuudestoista aiheista koskee joko irtisanoutumista tai vaihtoehtoisesti irtisanomista. *Viikot* ja *irtisanomisilmoitus* liittyvät yhteen, sillä irtisanomisilmoitus tulee yleensä antaa tiettyinä viikkomää-

ränä ennen irtisanoutumista. Tätä tulkintaa tukevat myös *pomo* ja *kertoi*, jolle irtisanoutumisesta kerrotaan. Toisaalta termi *Twitter* voi viitata myös yhtiössä tapahtuneisiin joukkoirtisanomisiin, mikä voi ohjata tulkinnan enemmän kohti irtisanomista.

Työntekijöiden järjestäytyminen ilmenee vuorostaan termeillä *lakko* ja *ammattiyhdistys* seitsemännessätoista aiheessa. Myös sanat *posti*, *yhtenäinen* ja *työntekijät* yhdistyvät työntekijöiden järjestäytymiseen: he muodostavat yhtenäisen rintaman. Lisäksi Antiwork-yhteisössä on nostettu esiin useasti yhdysvaltalaisen postipalveluiden lakot ja järjestäytymispyrkimykset, mihin *posti* terminä viittaa. Tämä aihe liittyy myös kahdenkymmentätoista aiheeseen, joka koskee vaikuttamista yleensä. Termit *irtisanomisilmoitus* ja *irtisanoutua* kertovat puolestaan irtisanoutumisesta kahdeksännessätoista aiheessa. Aihe on siis hyvin samanlainen kuin kuudestoista aihe, joka koskee joko irtisanoutumista tai irtisanomista. Yhdeksännessätoista aihe on myös toistuva aihe, sillä se liittyy Twitteriin ja Elon Muskiin termeillä *Twitter*, *yhtiö* ja *Elon*, eli aihe on siis sama kuin neljästoista aihe. Toisaalta tässä aiheessa sanoina nousevat esiin lisäksi *muotoilu*, *insinööri* ja *tiimi*, jotka voivat kertoa Twitterissä työskentelystä. Aiheen painopiste saattaa siis kuitenkin hieman erota neljännessätoista aiheesta. Kahdeskymmenes aihe koskee työn valvontaa termeillä *työ*, *esihenkilö* ja *työnvalvoja*. *Toimisto* ja *koti* muodostavat työn valvonnalle myös vastaparin: esihenkilön on helpompi tarkkailla toimistossa tapahtuvaa työskentelyä kuin kotona tehtävää etätyötä. Toisaalta termit *irtisanoi* ja *lähti* voivat kertoa vaihtoehtoisesta aiheesta, joka liittyy työstä lähtemiseen. Kuitenkin useammat termit kytkeytyvät tulkinnallisesti työn valvontaan. Lisäksi työn valvonta liittyy läheisesti kahdeksanteen aiheeseen eli esihenkilöihin.

Termit *työ*, *esihenkilö*, *rooli*, *titteli* ja *osasto* liittyvät kahdennessäkymmenennessäensimmäisessä aiheessa työorganisaatioon. Etenkin työntekijän titteli ja rooli tai asema ovat työn muodollisessa organisoinnissa merkityksellisiä. Toisaalta sanat *lounas* ja *tauko* mahdollistavat vaihtoehtoisen tulkinnan aiheesta – työn tauotuksen. Kahdeskymmenes-toinen aihe on hieman epäselvempi, mutta aihe voi olla palkka. Tähän liittyvät erityisesti termit *palkka*, *dollarit*, *tunti*, *minimi* ja mahdollisesti *amerikkalainen*: palkka voi olla amerikkalainen minimi- tai tuntipalkka. Myös kuudes aihe koskee palkkaa, mutta näiden aiheiden näkökulmat palkkaan ovat jokseenkin erilaiset. Kuudes aihe liittyy etenkin palkan maksamiseen, kun taas kahdeskymmenes-toinen aihe yhdistyy ennemmin siihen, millainen palkka voi olla. Nämä kaksi eri palkka-aihetta – sekä osittain palkkaan liittyvä kolmastoista aihe – muodostavat yhdessä toisen ja neljännen aiheen, joista edellinen koskee tuloja ja jälkimmäinen varakkuutta, kanssa laajemman, rahaan ja varallisuuteen liittyvän aihepiirin. Palkka, tulot ja varakkuus tarkastelevat rahaa ja varallisuutta hieman eri perspektiiveistä, joissa myös varallisuustasot eroavat. ”Rikkaat boomerit” ja minimipalkkaa tai palvelurahoja saavat työntekijät ovat varallisuudeltaan eri asemassa.

Kahdeskymmeneskolmas aihe on työympäristö, johon liittyy sekä fyysinen ympäristö, kuten termit *työpöytä* sekä *toimisto* tai *koti* työskentelypaikkoina, että sosiaalinen ulottuvuus, kuten *kulttuuri* ja *työtoveri*. Työympäristö yhdistyy aiheena myös läheisesti kahdenteenkymmenenteensimmäiseen aiheeseen eli työorganisaatioon. Työstä lähteminen – sekä irtisanoutuminen että irtisanominen – ilmenevät vuorostaan kahdennessäkymmenennessäneljännessä aiheessa termeillä *pomo*, *esihenkilö*, *irtisanoutua* ja *irtisanoi*. Lisäksi *viikot* tai *viikko* voivat viitata irtisanomisaikaan. Irtisanominen ja irtisanoutuminen ovat toistuneet myös muissa aiheissa, kuten kuudennessatoista ja kahdeksannessatoista aiheessa. Kahdeskymmenesviides ja viimeinen aihe on hieman epäselvä, mutta se liittyyneen työpäivän kulkuun sanoilla *toimisto*, *tunnit*, *työ*, *päivä* ja *aamu*: työntekijä tulee aamulla töihin toimistoon ja tekee tietyn määrän työtunteja muodostaen lopulta täyden työpäivän. Työpäivän kulku yhdistyy myös muihin aikaa kuvaaviin aiheisiin, kuten työaikaan eli yhdenteentoista aiheeseen, työaikaan ja palkkaan eli kolmanteentoista aiheeseen sekä aikaan eli viideteentoista aiheeseen. Kaikki aihemallinnuksen avulla nimetyt Antiwork-yhteisön aiheet niihin liittyvine esimerkkisanoineen esitellään taulukossa 3 yhteenvetona.

Taulukko 3. Aihemallinnuksen tuottamat aiheet ja niiden esimerkkisanat

Aiheet	Esimerkkisanat	Aiheet	Esimerkkisanat
1. työ ja asuminen	talo, työ, asunto, olla varaa	14. Twitter ja Elon Musk	Twitter, yhtiö, Musk
2. tulot	palkka, tipit, dollarit	15. aika	päivä, viikko, aika
3. työn muutos	toimisto, työ, hiljainen, irtisanoutuminen	16. irtisanoutuminen	viikot, pomo, irtisanomisilmoitus
4. varakkuus	rikas, dollarit, "boomerit", varakkuus	17. työntekijöiden järjestäytyminen	lakko, ammattiyhdistys
5. puhelimen käyttö	puhelin, kännykkä, puhelu	18. irtisanoutuminen	irtisanomisilmoitus, irtisanoutua
6. palkka	palkkalista, palkka, palkan korotus	19. Twitter ja Elon Musk	Twitter, yhtiö, Elon
7. työnhakuprosessi	kuvaus, palkka, haastattelu	20. työn valvonta	toimisto, esihenkilö, työnvalvoja
8. esihenkilöt	pomo, esihenkilö	21. työorganisaatio	rooli, titteli, osasto
9. työllä toimeen tuleminen	työ, olla varaa, vuokra	22. palkka	palkka, tunti, minimi
10. työvoimapula	pula, opettaja, työvoima	23. työympäristö	toimisto, työpöytä, kulttuuri
11. työaika	tunnit, päivä, viikko	24. työstä lähteminen	pomo, irtisanoutua, irtisanoi
12. vaikuttaminen	valita [vaaleilla], lakko, ammattiyhdistys	25. työpäivän kulku	toimisto, päivä, aamu
13. työaika ja palkka	dollarit, tunnit, palkka		

Kaiken kaikkiaan aihemallinnuksen avulla ilmenee, että Antiwork-yhteisössä on monia samanlaisia aiheryhmiä, kuten rahaan ja varallisuuteen, aikaan tai työstä lähtemiseen liittyviä aiheita. Toisaalta esiin nousee myös monia uniikkeja aiheita, kuten työn muutos, puhelimen käyttö tai työvoimapula. Aiheiden tulkinta ei ole kuitenkaan yksinkertaista pelkän aihemallinnuksen perusteella. Lisäksi jotkin ainutlaatuiset, mutta sisällöllisesti merkittävät aiheet ovat voineet jäädä LDA-aihemallinnuksen tulosten ulkopuolelle. Niinpä r/antiworkin aiheita tarkastellaan seuraavaksi syvällisemmin sisällönanalyysillä.

6.2 Sisällönanalyysi ja aiheet työvoimapulasta häikäilemättömiin yrityksiin

Tutkielman sisällönanalyysin tulokset ovat pitkälti samankaltaiset LDA-aihemallinnuksen löydösten kanssa, mutta sisällönanalyysin avulla nousee esiin myös uusia Antiwork-yhteisön aiheita, ja useiden aiemmin havaittujen aiheiden monipuolisuus syvenee. Lisäksi sisällönanalyysin avulla aiheiden väliset yhteydet selvenevät: aiheet eivät ole irrallisia, vaan monet muodostetuista aihealuokista liittyvät toisiinsa, ja niiden väliset rajat ovat liukuvia. Kaikkia sisällönanalyysin luokkia yhdistää erityisesti se, että ne ovat Antiwork-yhteisön suosituimpia aiheita. Yksittäisiä aihealuokkia käsitellessä kerrotaan tarkemmin, miten tarkasteltavat aiheet liittyvät toisiin aiheisiin ja toisaalta eroavat niistä, kun aiheiden samankaltaisuus on selkeää ja olennaista. Samoin mainitaan, onko sisällönanalyysin luokilla mahdollisia vastineita LDA-aihemallinnuksen tuloksissa. Taulukossa 4 seuraavalla sivulla esitetään Antiwork-yhteisön suosituimmat aiheet luokiteltuna sisällönanalyysillä.

Taulukossa 4 esitetyt Antiwork-yhteisön suosituimmat aiheet jakautuvat kolmeen suurempaan aihekokonaisuuteen eli pääluokkiin. Näistä pääluokista viholliskuviin kuuluu tiettyjen toimijoiden, kuten miljardöörien, mieltäminen ”vihollisiksi” tai vähintään omien etujen tai tavoitteiden vastustajiksi, kun taas työhön liittyvät monipuolisesti erilaiset työskentelyn ilmiöt varsinaisesta työnteosta työoloihin, työstä lähtemiseen sekä työn hakemiseen. Myös työhön vaikuttaminen esimerkiksi ammattiyhdistyksiin järjestäytymällä on osa tätä työhön liittyvää laajempaa aihetta. Yhteiskunta ja sen muutos koostuu vuorostaan nykyisessä yhteiskunnassa vaikuttavista ongelmista, kuten työvoimapulasta, ja toisaalta yhteiskunnan muuttumisesta, joka ilmenee sekä työssä että eri sukupolvissa. Yhteiskunnan muuttumisen ohella aiheeseen kuuluu aktiivinen yhteiskunnan muuttaminen paremmaksi esimerkiksi hyvinvointivaltiota kehittämällä tai rakentamalla kokonaan uudenlainen yhteiskuntajärjestelmä.

Taulukko 4. Antiwork-yhteisön suosituimmat aiheet luokiteltuina sisällönanalyysilla

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
"Jos miljardöörit ovat huolissaan varallisuusverosta, heidän pitäisi hankkia toinen työ --."	Miljardöörien haluttomuus maksaa veroja	Miljardöörit	"Vihoilliseksi" mielletyt toimijat	Vihoilliskuvat
"Yhtiöt tappavat tehdäkseen voittoa."	Yritysten häikäilemättömyys	Yritykset		
"Huomio! Emme saa tippejämme! Pomomme ottaa kaikki tippimme!"	Esihenkilö vie työntekijöidensä tipit	Esihenkilöiden ja työnantajien toiminta		
"Republikaanit eivät ole elämän puolella. Ja heidät pitää pysäyttää välittömästi."	Republikaanien vastustaminen	Politiikat ja puoluepolitiikka	Työskentely ja työn olosuhteet	Työ
"Sain tänä vuonna 25 sentin palkankorotuksen, joka ei todellakaan pysy inflaation perässä."	Palkankorotuksen riittämättömyys	Palkka ja muut tulot		
"Meidät pakotetaan johonkin tyhmään tapaamiseen vapaapäivänämme."	Työn pakollisuus	Työn pakollisuus ja muut säännöt		
"Se on vain yksi noista viikoista, kerron itselleni, kun olen valinnut uran, jossa ei vaikuta olevan sitä toisenlaista viikkoa."	Työn raskaus tietyllä alalla	Muut työehdot ja työolot		
"Yhtiöni irtisanoi eilen 1200 työntekijää."	Massairisanominen	Työstä lähteminen		
"Työhakemukset ovat pahimpia."	Työhakemusten inhoaminen	Työnhakuprosessi		
"Kunniaa kaikille meille, jotka emme unelmoi työstä."	Työnteon pitäminen negatiivisena	Työn vastustaminen	Työhön liittyvä vaikuttaminen	
"Minä toivon, että jokainen rautatietyöntekijöiden ammattiyhdistys menee lakkoon ja lopettaa tämän maan toiminnan."	Lakkoihin kannustaminen	Työntekijöiden järjestäytyminen		
"Haluan asioita, jotka verojemme pitäisi maksaa."	Verovarojen käyttökohteet	Hyvinvointivaltio, verot ja julkiset varat	Ihanneyhteiskunnan luominen	
"On aika 32-tuntiselle työviikolle."	Työajan lyhentämiseen kehottaminen	Yhteiskunnalliset vaihtoehdot		
"Ainut intohimoni on matkustaa ja syödä hyvin."	Työlle vaihtoehtoisen toiminnan korostaminen	Työlle vaihtoehtoinen toiminta		
"Liian monet kantavat työuupumustaan kunniamerkkinä."	Liiallisen työskentelyn ihannoinnin kritisointi	Työyhteiskunta ja sen normit	Nykyinen yhteiskunta ja sen ongelmat	Yhteiskunta ja sen muutos
"Ja tämän takia meillä on opettajapula!"	Opettajapulan syyt	Työvoimapula		
"Muistutus, että miljardöörit eivät luo töitä – he hyväksikäyttävät työntekijöitä."	Työntekijöiden hyväksikäyttö	Työntekijöiden hyväksikäyttö		
"Minulla ei ole ikinä varaa edes ensimmäiseen kotiin."	Kodin ostamisen kalleus	Yhteiskunnalliset ongelmat		
"Odotan, että yhteiskunta vihdoinkin hylkäisi globaalien sositeloudellisen vaihdannan vanhentuneen toimintatavan..."	Nykyisen talousjärjestelmän hylkääminen	Muu yhteiskuntakriittisyys		
"Millenniaalit haluavat työn ja koulutuksen, eivät avioliittoa ja lapsia."	Nuorempien sukupolvien syylistäminen	Sukupolvierot		
"Tekoäly korvaa äänikirjojen ääninäyttelijöitä."	Työntekijät menettävät työnsä tekoälylle	Työn muutos	Yhteiskunnan muuttuminen	

6.2.1 Ahneet miljardöörit ja muut viholliskuvat

Ensimmäinen sisällönanalyysin pääluokista, viholliskuvat, koostuu vain yhdestä yläluokasta eli ”viholliseksi” mielletyistä toimijoista. Nämä toimijat ovat miljardöörit, yritykset, esihenkilöt ja työnantajat sekä poliitikot ja puoluepolitiikka, jotka muodostavat aiheeseen liittyvät alaluokat. Esihenkilöissä ja työnantajissa fokus on erityisesti heidän toiminnassaan. Alaluokista vain esihenkilöillä on suora vastine LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, kun taas miljardöörit ilmenevät aihemallinnuksessa Elon Muskin ja hänen omistamansa Twitterin kautta. Toisaalta aihemallinnuksen aiheista varakkuus liittyy läheisesti miljardööreihin. Yritykset tai yhtiöt vuorostaan eivät nouse aihemallinnuksessa kokonaan omaksi aiheekseen, mutta ne esiintyvät silti monissa muodostetuissa aiheissa sanoina. Poliitikot ja puoluepolitiikka taas eivät näyttäyty itsessään aihemallinnuksen tuloksissa, mutta aihemallinnuksen vaikuttamista koskeva aihe sisältää esimerkiksi vaaleissa valitsemisen, joka yhdistyy poliitikkoihin ja puoluepolitiikkaan.

Kaikkiin vihollisiksi miellettyihin toimijoihin suhtaudutaan Antiwork-yhteisössä enimmäkseen negatiivisesti. Miljardööreistä korostetaan erityisesti Elon Muskia ja hänen omistamaansa Twitteriä. Musk koetaan toistuvasti epämiellyttäväksi henkilöksi ja häntä pilkataan mieluusti:

”Insinöörinä Twitterissä voin vahvistaa, ettei Elon Musk ymmärrä mitään sivustostamme tai koodauksesta yleensä. En aio valehdella, nauramme asiasta todella paljon hänen selkänsä takana.” (Nimimerkki RaiderOfZeHater)

Miljardöörejä pidetään lisäksi ahneina sekä heille kertynyttä varallisuutta liiallisena – toiveena onkin usein, että miljardöörejä pitäisi verottaa enemmän:

”-- verottakaa miljardöörit pois olemassaolosta.” (Nimimerkki InterestedReader123)

Miljardöörit liittyvät muista sisällönanalyysin luokista siis osittain hyvinvointivaltioon, veroihin ja julkisiin varoihin, sillä heidän alhaiset veroprosenttinsa ja vaurauden kasvunsa koetaan usein yhteiskunnallisesti ongelmalliseksi. Tämä on kytkettävissä myös muuhun yhteiskuntakriittisyyteen Antiwork-yhteisössä. Vaurauden epätasainen jakaantuminen ja miljardöörien määrän kasvu on havaittu aiemmin myös teoreettisesti (Chesters 2016).

Miljardöörien ohella toinen toimijaryhmä, johon suhtautuminen on Antiwork-subredditissä pelkästään negatiivista, on yritykset. Yrityksiä pidetään ahneina, saitoina ja häikäilemättöminä:

”Yhtiöt eivät välitä, vaikka ne tappaisivat ihmisiä – kunhan se on vain voittoa tuottavaa.” (Nimimerkki CommercialBox4175)

Yritysten pyrkimyksiin käyttää ilmaista työtä ja poliittista vaikutusvaltaa suhtaudutaan r/antiworkin julkaisuissa kriittisesti. Myös yritysten esittämistä ”viherpesulla” myönteisessä valossa paheksutaan. Lisäksi esiin nostetaan yritysten taipumus hyväksikäyttää valtiota yksityistämällä voitot mutta sosialisoidulla tappiot. Yritykset eivät siis pelkää hyödynnä ilmaiseksi valtion teknologista tai kulttuurista infrastruktuuria (Weeks 2020), vaan ne saattavat maksattaa tappionsa suoraan valtiolla. Tähän puolestaan ehdotetaan Antiwork-yhteisössä ratkaisuksi siirtää valtion apua tarvitsevat yritykset suoraan valtion omistukseen, mikä lähestyy toisaalta aiheena muista sisällönanalyysin luokista paitsi muuta yhteiskuntakriittisyyttä myös hyvinvointivaltiota, veroja ja julkisten varojen käyttöä sekä yhteiskunnallisia vaihtoehtoja.

Esihenkilöiden ja työnantajien toiminta on vuorostaan usein hyvin lähellä yksittäisten r/antiworkin käyttäjien arkea. Esihenkilöiden ja työnantajien toiminta koetaan enimmäkseen negatiiviseksi, mutta muutamat ovat nostaneet myös poikkeuksellisesti esiin positiivisia kohtaamisia esihenkilöiden kanssa. Työnantajista ja esihenkilöistä esitetään myös myönteisempiä näkemyksiä, kun verrataan, miten työnantajat suhtautuivat työntekijöihinsä aiemmin – esimerkit kertovat yleensä työnantajien olleen ennen mukavampia ja empaattisempia. Kuitenkin yleistä on, että tapa, jolla työnantajat tai esihenkilöt kohtelevat työntekijöitään, koetaan epäreiluksi tai epäasialliseksi, kuten työntekijöiden haukkuminen. Joskus toimintaa pidetään jopa laittomana. Jotkin työnantajat edellyttävät palkattomia ylitöitä, kun taas toiset vaarantavat työntekijöidensä työturvallisuuden esimerkiksi jättämällä korjaamatta pakastehuoneen oven. Monet työntekijät korostavat julkaisuissaan myös vaikeuksia puuttua työnantajien toimintaan, sillä epäkohtien esille nostaminen johtaa usein irtisanomisella uhkailuun:

”Hätäuloskäynti on ollut tukittuna kuukausia ja pomoni uhkasi irtisanoa minut, kun hän näki minun ottavan siitä kuvan.” (Nimimerkki lolty1er1)

Laittomana pidetty toiminta koskee erityisesti palkkaa, mutta se on luokiteltu työnantajien ja esihenkilöiden toiminnaksi, sillä varsinaisen palkan sijasta fokus on kyseisissä julkaisuissa työnantajien ja esihenkilöiden toiminnassa ja toiminnan epäkohdissa. Palkasta puhumisen kieltäminen ja palkkojen maksamatta jättäminen tai jopa suoranainen varastaminen ovat tavallisimpia työnantajien ja esihenkilöiden toimintaan liittyviä ongelmia Antiwork-yhteisön julkaisuissa. Työnantajat pyrkivät yleensä perustelemaan toimintansa työntekijöilleen vähintään näennäisesti, esimerkiksi toteamalla aloittelevan työntekijän hidastavan muiden työntekoa, minkä vuoksi palkkaa ei voi maksaa ensim-

mäisiltä päiviltä. Palkkojen maksamatta jättäminen, korvaukseton ylityö ja palkkojen varastaminen ovat teoreettisesti lähellä työntekijöiden hyväksikäyttöä, ja ilmiötä pidetäänkin yleisenä erityisesti Australiassa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa (Bittle & Snider 2018; Mirchandani & Bromfield 2019; Thornthwaite 2017). Monet ongelmia kohdanneet ovat kertoneet Antiwork-yhteisössä olevansa Yhdysvalloissa. Palkkojen ohella myös tippien pidättäminen tai varastaminen on noussut julkaisuissa esiin:

”Sushiravintolan Oregonissa pitää maksaa 375 233 dollaria sen jälkeen, kun he jäivät kiinni palkkojen varastamisesta 11 työntekijältä ja uhkailusta irtisanoa kenet tahansa, joka piti käteistippinsä.” (Nimimerkki Zealousideal-Mud6471)

Palkkojen ja tippien varastamisen lisäksi työnantajat hyväksikäyttävät työntekijöitään syrjäyttämällä heidät taloudellisesti työnsä tuloksista, kuten valmistamistaan tuotteista (Cunninghame 2005; Weeks 2011, 97). Antiwork-yhteisön negatiivinen suhtautuminen sekä yrityksiin että työnantajiin ilmentää ylipäättään työn vastustajille tyypillistä antikapitalismia (Avis 2022; Beverinotti 2021; Kankila ym. 2019, 48–49; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160; Sherwin 2022).

Vihollisiksi miellettyjen toimijoiden viimeinen alaluokka on poliitikot ja puoluepolitiikka. Poliitikoissa ja puoluepolitiikassa korostuu yhdysvaltalainen näkökulma: oikeistoa, konservatiiveja ja erityisesti republikaaneja vastustetaan. Toisaalta pettymys kohdistuu välillä myös demokraatteihin. Poliitikkoja pidetään omahyväisinä, korruptoituneina ja työläisten oikeuksien vastustajina, mikä voisi olla yhdistettävissä myös muuhun yhteiskuntakriittisyyteen:

”En ole nero, mutta en voi olla tekemättä johtopäätöstä, että poliitikot yritysten omistamina ei näytä toimivan meille lopuille.” (Nimimerkki lamentableformula56)

Puoluepolitiikan torjuminen on ilmennyt aiemminkin osana työn vastustamisen liikehdintää – autonomistit vastustivat perinteistä puoluejärjestelmää (Cunninghame 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121). Lisäksi nykyliikkeistä erityisesti anarkistit suhtautuvat kielteisesti puoluejärjestelmän kaltaisiin hierarkkisiin organisaatioihin (Seyferth 2019, 374, 381–387). Antiwork-yhteisössä aiheeseen liittyy kuitenkin myös toiveikkuutta, että äänestämällä parempia poliitikkoja valtaan muutos lainsäädännöllä on mahdollista. Muutamat nostavat erityisesti esimerkkejä Minnesotan lainsäädännöllisistä parannuksista työntekijöiden sosiaaliturvaan sekä laajemmin koulutukseen ja terveydenhuoltoon osoituksena toimivasta politiikasta. Tämä toisaalta liittyy vuorostaan myös hyvinvointivaltioon, veroihin ja julkisiin varoihin. Poliitikkoihin suhtautuminen on lopulta jokseenkin ristiriitaista: monet pitävät heitä ongelmallisina ja

kannattavat laillisen hallinnon vastustamista, kun taas jotkut uskovat politiikan ja äänestämisen positiivisiin vaikutuksiin:

”Hyviä asioita tapahtuu, kun valitsee vaaleilla oikeita ihmisiä.” (Nimimerkki sillychilly)

Hallintomyönteisyys on nykyajan työn vastustamisen liikkeistä ominaista etenkin uusmarxisteille (Seyferth 2019, 374, 381–387). Lisäksi monet paitsi nykyiset myös historialliset työn vastustamisen liikkeet ovat pyrkineet poliittiseen muutokseen (Cunninghame 2005; Garrett 2014; Mudu 2018; Sherwin 2022). Antiwork-yhteisön julkaisuissa ilmenevä halu vaikuttaa poliittisesti sopii siis yhteen työn vastustamisen tavoitteiden kanssa.

Kaiken kaikkiaan Antiwork-yhteisöllä on selkeitä vastustajina pidettyjä toimijoita ja näihin liittyviä viholliskuvia. Muutamia positiivisia poikkeuksia lukuun ottamatta vihollisiksi miellettyihin suhtautuminen on pitkälti kielteistä. Osa näistä ”vihollisista” on selvemmin läsnä monien jokapäiväisessä elämässä, kuten esihenkilöt, kun taas toisiin liittyy enemmän myös yleistä pettymistä ja turhautumista yhteiskuntaan, kuten miljardööreihin tai puoluepolitiikkaan. Kuitenkin jokaisen kohdalla selväksi tulee vastakkainasettelu ”meidän” – Antiwork-yhteisön ja työntekijöiden – sekä ”niiden” välillä.

6.2.2 Onko pakko mennä töihin huonolla palkalla?

Toiseen sisällönanalyysin pääluokista, työhön, kuuluu vuorostaan kaksi yläluokkaa eli työskentely ja työn olosuhteet sekä työhön liittyvä vaikuttaminen. Työskentely ja työn olosuhteet jakautuvat edelleen viiteen alaluokkaan, kun taas työhön liittyvä vaikuttaminen muodostuu kahdesta alaluokasta. Työskentelyn ja työn olosuhteiden ensimmäinen alaluokka on palkka ja muut tulot. Muut tulot ovat enimmäkseen muita työssä saatavia tuloja, kuten tippelijä eli palvelurahoja. Palkka ja muut tulot liittyvät läheisesti jo aiemmin käsiteltyyn esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, mutta yhtäläisyyksiä on myös muihin aiheisiin, kuten muihin työehtoihin ja työoloihin, yhteiskunnallisista ongelmista asumisen kalleuteen tai työvoimapulaan, jonka osasyynä pidetään alhaisia palkkoja. Palkka, tulot, työllä toimeen tuleminen sekä työ ja asuminen esiintyvät myös LDA-aihemallinnuksen tuloksissa.

Palkkoihin ja muihin tuloihin liittyviä aiheita käsitellään usein negatiivisesta näkökulmasta. Tyypillistä on, että työntekijöiltä on kielletty palkankorotus, tai palkankorotus on ollut niin pieni, ettei se kata inflaatiota. Varsinaisten palkankorotusten sijaan monella on myös kokemuksia hyödyttömäksi mielletystä palkitsemisesta, kuten kiitoskirjeen tai

makeisten antamisesta rahan sijaan. Joskus taas palkkoja on laskettu lähes neljänneksellä. Heikon palkkakehityksen lisäksi palkkatason pitäminen epärealistisena tai liian alhaisena – vaikka työntekijällä olisi runsaasti työkokemusta – on yleistä:

”Sain juuri tietää, että olen matalimmin palkattu ensihoitaja ambulanssiyrityksessämme, vaikka minulla on eniten kokemusta useammalla vuodella.” (Nimimerkki ForkySpoony97)

Tavanomaista on, että työntekijät korostavat julkaisuissaan tulevansa toimeen huonosti palkkatyöstään huolimatta. Etenkin minimipalkka on säilynyt pitkään matalana, ja monet minimipalkkaa saavat tarvitsevat tippelijä selvitäkseen vain muutaman dollarin tuntipalkallaan. Myös ne, joilla palkka on minimipalkkaa suurempi, korostavat usein palkan riittämättömyyttä elinkustannuksiin ja etenkin asumiseen – lapsista ei uskalla edes haaveilla nykyisellä palkalla. Palkkojen mataluus muihin työoloihin yhdistettynä on tunnustettu aiemminkin (esim. Mudu 2018; Sherwin 2022), kuten myös köyhyys palkkatyöstä riippumatta (Patrick 2012).

Hieman positiivisempi suhtautuminen palkkaan on lähinnä julkaisuissa, joissa kerrotaan paremman palkkatason tavoittelusta. Osa pyrkii parempaan palkkaan joko vaatimalla palkankorotusta irtisanoutumisen uhalla tai vaihtamalla suoraan työpaikkaa sinne, missä maksetaan eniten. Raha näyttäytyy monille keskeisimpänä ongelmien ratkaisijana, ja palkka on usein ainoa asia, joka työssä kiinnostaa:

”Kaikki motivoituvat jostain eri asiasta. Joillekin se on raha, toisille palkka. Jotkut motivoituvat jopa siitä, kun raha tulee heidän pankkitililleen. Toiset tekevät sen rakkaudesta palkan saamiseen.” (Nimimerkki cheebacheef420)

Palkka saattaa siis olla joillekin lähes ainut syy tehdä töitä. Työskentelyn ja työn olosuhteiden toisessa alaluokassa, työn pakollisuudessa ja muissa säännöissä, motivaatio työhön on kuitenkin usein palkasta riippumatta erityisen alhainen työpaikan vaikeiden sääntöjen vuoksi. LDA-aihemallinnuksen tuloksista erityisesti puhelimen käyttö yhdistyy tähän aiheeseen, mutta myös työaika, aika, työn valvonta, työympäristö ja työpäivän kulku voivat liittyä osittain työn pakollisuuteen ja muihin sääntöihin. Työn pakollisuus ja muut säännöt kytkeytyvät läheisesti muihin työehtoihin ja työoloihin, mutta ne on nostettu omaksi alaluokakseen, sillä niissä kuvatut työolosuhteet ovat erityisiä laadultaan.

Työ näyttäytyy tähän aiheeseen liittyvissä julkaisuissa usein pakollisena. Vaikka töihin pääseminen olisi vaikeaa pitkän työmatkan ja äärimmäisten sääolosuhteiden vuoksi, töihin on aina pakko mennä. Monien työntekijöiden on pitänyt mennä töihin vapaapäi-

vänään, ja joillekin esihenkilöt ovat määränneet mielivaltaisesti ylimääräisiä työvuoroja. Useiden on täytynyt tulla töihin jopa sairaana, kun taas eräs isä ei saanut nähdä lapsensa syntymää, sillä häntä ei päästetty lähtemään töistä. Hankalat työolosuhteet ovat myös aiemmissa tutkimuksissa tehneet työssä pysymisestä ajoittain haastavaa (esim. Patrick 2012). Työn pakollisuuteen yhdistyy julkaisuissa tyypillisesti irtisanomisella uhkailu, ja monille työpaikan menettäminen ei ole vaihtoehto, sillä he elävät hädin tuskin nykyisellä palkallaan. Äärimmäisissä tapauksissa työpaikalla ei hyväksytä mitään syytä olla pois töistä, ellei sitten tule itse paikalle todistamaan olevansa sairas – jos lemmikki on kuollut, tämäkin pitää osoittaa tuomalla lemmikin ruumis työpaikalle. Työsuhteen pitkäaikaisuuskaan ei lievennä työn pakollisuutta, vaan eräs työntekijä on joutunut yrittämään töihin pääsyä jopa tulvan aikaan:

”Äitini on ollut hoitaja lähes 30 vuotta – hänen työpaikkansa sanoi hänelle, jos he eivät tulisi töihin, heidät irtisanottaisiin. Hän oli karilla näissä vesissä yli kolme tuntia. Hän soitti työpaikalleen pyytääkseen apua, mutta he eivät ole tarjonneet apuaan nähdäkseen, onko hän kunnossa.” (Nimimerkki poisonivy47)

Työn pakollisuuden ohella työpaikoilla on muita kohtuuttomiksi tai epäreiluiksi koettuja sääntöjä, kuten vaatimus tehdä jopa 60–80-tuntisia työviikkoja. Erityisen yleisiä ovat käyttäjien omat kokemukset siitä, miten sairaana pitäisi etsiä oma sijainen töihin. Lisäksi puhelimen käyttö on tyypillinen esimerkki säännöistä, joilla pyritään hallitsemaan työntekijää sekä työajalla että sen ulkopuolella, sillä osassa työpaikoista ei saa pitää omaa puhelintaan päällä koskaan työajalla, kun taas joidenkin on vastattava aina työnantajan puheluihin:

”Välittömästi voimassa: koko henkilökunnan pitää jättää puhelimensa päälle ja olla tavoitettavissa työvuorojen ulkopuolella. -- Sinun pitää vastata Garyn puheluihin, ja jos sinua kysytään paikkaamaan vuoroa, sinun täytyy tehdä niin ilman valituksia.” (Nimimerkki poistettu)

Pitkät työviikot ja erityisesti vaatimukset olla työnantajan tavoitettavissa työajan ulkopuolellakin ilmentävät myös aiemmin havaittua työn ja vapaa-ajan tasapainon heikentymistä (Arat & Waring 2022). Vaikka työntekijöillä ei ole usein mahdollisuutta vaikuttaa työnantajan yksipuolisesti sanelemiin sääntöihin, työn ja vapaa-ajan tasapainottamisen haasteet jätetään yleensä työntekijän ratkaistaviksi (Blattner 2021; Frayne 2015, 217–219). Nämä kokemukset toistuvatkin Antiwork-yhteisössä.

Työskentelyn ja työn olosuhteiden kolmannessa alaluokassa, muissa työehdoissa ja työoloissa, on enimmäkseen vähemmän äärimmäisiä kokemuksia työoloista, vaikka tähänkin aiheeseen liittyvissä julkaisuissa työ näyttää yleensä negatiivisena. Muut työehdot ja työolot täydentävät palkan ja muiden tulojen sekä työn pakollisuuden ja muiden

sääntöjen alaluokkia. LDA-aihemallinnuksen tuloksista vuorostaan muut työehdot ja työolot liittyvät eniten työaikaan, työaikaan ja palkkaan, aikaan, työn valvontaan, työorganisaatioon, työympäristöön ja työpäivän kulkuun. Aihe on hyvin monipuolinen, mutta useimmat julkaisut muodostavat kuitenkin selkeitä alakokonaisuuksia. Yksi näistä on palkallinen loma sekä sairausloma: sairausloman ja muiden etuuksien puute on yleistä, ja silloinkin jos sairausloman ottaminen on mahdollista, siitä on tehty vaikeaa. Myös palkallisen loman saamisen on haastavaa, ja lomapyynnöt kielletään usein. Ongelmista huolimatta – tai niistä johtuen – palkallisen loman tarve tunnustetaan ja sitä pidetään tärkeänä:

”On ärsyttävää, että tunnistamme, että lapset tarvitsevat asioita, kuten kesätauon ja useita lomiam vuodessa, mutta meidän mielestämme käy järkeen, että aikuiset työskentelevät 60 vuotta ehkä 2–3 viikon lomalla vuodessa, jos he ovat onnekkaita.” (Nimimerkki iamcoollife1994)

Vaikka työehtoihin ja työoloihin suhtautuminen on enimmäkseen negatiivista, jotkut ovat myös voimaantuneet niistä ja korostavat oman työnsä arvokkuutta sekä tarvetta priorisoida itsensä: palkallisen vapaan ottamiseen kannustetaan, jos se vain on mahdollista. Lisäksi omia rajoja sekä henkilökohtaista tilaa painotetaan – työnantajalla ei ole oikeutta tunkeutua työntekijän vapaa-aikaan. Tämä ilmenee myös parempien töiden tavoittelussa, jos aiemman työpaikan olosuhteita ei koeta miellyttäväksi. Työn arvokkuuden korostaminen heijastaa työn monipuolisia merkityksiä yksilöille, kuten itseilmaisua tai statusta (Arat & Waring 2022; Lui 2022; Posadas 2017), kun taas omien rajojen selventäminen ilmentää työelämässä yleisen työn ja vapaa-ajan tasapainon heikentymisen vastustamista (Arat & Waring 2022).

Erityisen raskaina työaloina puolestaan pidetään asiakaspalvelua ja hoitotyötä. Hoitotyössä korostuvat taukojen vähyys ja pitkät työpäivät, kun taas asiakaspalvelussa ikäviksi mielletään etenkin esihenkilöt ja asiakkaat. Monet kokevat olevansa ylityöllistettyjä ja alipalkattuja. Lisäksi jotkin fyysiset työtehtävät ovat johtaneet työntekijöiden ruumiin vahingoittumiseen, ja tällaista työtä verrataan oman kehonsa myymiseen:

”Alaselkäni on peruuttamattomasti vaurioitunut ajastani FedExillä, mutta jotenkin se ei ollut kehoni myymistä.” (Nimimerkki Thedepressionoftrees)

Työelämän kuormittavuus ei siis jakaudu tasaisesti. Eri ammattiryhmien työntekijöiden olosuhteet voivat erota toisistaan paljonkin (Pyöriä 2017, 7–15, 20). Alakohtaisten erojen lisäksi esimerkiksi epävarmuustekijöitä kertyy työntekijöiden muiden ominaisuuksien, kuten iän, palkkatason tai asuinalueen, mukaan (Pyöriä & Ojala 2017, 55–59).

Myös työkuulttuuri ja -ympäristö ovat monille merkittäviä syitä suhtautua kielteisesti omaan työhönsä. Työpaikkojen kulttuuria pidetään usein huonona, jos töissä on pakko olla sosiaalinen tai tehdä valtavasti ylitöitä ilman riittävää lepoa. Ideaalina työkuulttuurina pidetään tilannetta, jossa työkuulttuuri on minimaalinen ja lounaan saa syödä yksin. Työkuulttuurin ohella muutamilla on vaikeuksia työpaikan muun ilmapiirin kanssa – ongelmia aiheuttavat haastavat työtoverit, työpaikkakiusaaminen ja työuupumukseen johtavat vaatimukset. Antiwork-yhteisössä ilmenevät negatiiviset näkemykset työkuulttuurista ja -ilmapiiristä ovat jossain määrin ristiriidassa työn sosiaalisten merkitysten kanssa: työn on yleensä perusteltu edistävän työntekijöiden hyvinvointia ja olevan keskeinen sosiaalisten suhteiden ja yhteenkuuluvuuden lähde (Arat & Waring 2022; Blattner 2021).

Työn sosiaalisten merkitysten kielteisyys ei ole kuitenkaan poikkeuksellista, sillä työ voi olla yhteydessä moniin epätoivottuihin asioihin, kuten mielenterveysongelmiin, kiusaamiseen ja häirintään (Danaher 2017). Myös syrjintä, kuten rasismi, seksismi ja pyrkimykset kohdella vammaisia työntekijöitä vammattomia huonommin esimerkiksi palkkaamalla heidät alhaisemmalla palkalla, on Antiwork-yhteisön julkaisuissa esiintyvä työelämän haitallinen ilmiö, jolla on aiempaa teoreettista tukea (esim. Blattner 2021; Webb 2021). Edellisten lisäksi työntekijöiden valvonta ja työhierarkian korostuneisuus ovat Antiwork-yhteisössä negatiivisina pidettyjä työpaikkojen ominaisuuksia. Fyysisessä työympäristössä vuorostaan ongelmia ovat aiheuttaneet oman työhuoneen puute, liian kirkas valaistus, vaarallisen korkeaksi nouseva työskentelytilan lämpötila sekä istumapaikkojen puuttuminen tauoilla.

Viimeisenä selkeänä muihin työehtoihin ja työoloihin liittyvänä osa-alueena esiin nousee aika. Monilla on työpaikoillaan vain vähän taukoja kiireen vuoksi, ja joskus ei voi pitää edes lounastaukoja. Työaika koetaan usein liian pitkäksi, ja jatkuvat muutokset työaikatauluun sekä ylityöt aiheuttavat monille hankaluuksia. Työaika on lisäksi vaikeasti yhteensovitettavissa muiden tärkeiden asioiden, kuten terveyden hoitamisen, kanssa. Varhaisiin aamuihin perustuvaa työaikarytmiä kritisoidaan, kuten myös työmatkoihin kuluvaan aikaan. Ylipäätään työhön koetaan kuluvaan liikaa aikaa:

”Se fakta, että saamme vain 4 tai 5 tuntia työn jälkeen ennen kuin meidän pitää valmistautua yöpuulle vain mennäksemme töihin jälleen, tuntuu huijaukselta.”
(Nimimerkki moodylx)

Onkin havaittu, että monet tekevät töitä vähintään kolmanneksen arkipäivän tunneista (Arat & Waring 2022). Aiemmissa tutkimuksissa todettu työelämän epävarmuus ja olosuhteiden raskaus (Arat & Waring 2022; Blattner 2021; Julkunen 2002; Mudu 2018; Sherwin 2022; Vitale 2020) ilmenevät siis pitkälti myös Antiwork-yhteisön julkaisuissa.

Myös työskentelyn ja työn olosuhteiden neljännessä alaluokassa, työstä lähtemisessä, näkyy osittain tämä epävarmuus. Toisaalta tässä aiheessa suhtautuminen työelämään on välillä positiivista.

Työstä lähteminen ja siihen sisältyvät irtisanominen ja irtisanoutuminen ilmenevät myös aihehallinnuksen tuloksissa. Muista alaluokista yhteys on selkein toisiin työskentelyn ja työn olosuhteiden alaluokkiin: irtisanomisen tai irtisanoutumisen taustalla on usein palkka ja muut tulot, työn pakollisuus ja muut säännöt tai muut työehdot ja työolot. Lisäksi työstä lähtemistä seuraa usein työnhakuprosessi. Näiden ohella työntekijöiden järjestäytyminen on vaikuttanut joillakin irtisanomisperusteena. Irtisanoutumisen syinä ovat vuorostaan usein työnantajan välinpitämättömyys, huonot työolot ja -ehdot, työilmapiirin ongelmat tai työpaikan uudet, kohtuuttomiksi mielletyt säännöt. Irtisanoutuminen esitetään monissa julkaisuissa positiivisena tai hauskana asiana, jota on syytä juhlistaa:

”Esihenkilöni sanoi minulle tänään, että hän saisi tarvittaessa toisen henkilön korvaamaan minut tunnin lähtöni jälkeen --. Joten sanoin ”käynnistä ajastin” ja lähdin.” (Nimimerkki LOLU2012)

Irtisanoutumisella voidaan tavoitella myös parempaa palkkaa. Niinpä monet kokevat irtisanoutumisen ja työstä eroon pääsemisen helpotuksena. Joissakin tapauksissa irtisanoutuminen kytkeytyy myös työntekijöiden solidaarisuuteen: he pyrkivät osoittamaan mielipiteensä työpaikan negatiivisiksi koetuista päätöksistä. Irtisanoutuminen ei ole kuitenkaan kaikille myönteinen asia, vaan osassa julkaisuja korostuvat irtisanoutumista seuraavat ongelmat, kuten työntajien uhkaukset jättää viimeinen palkka maksamatta joko kokonaan tai osittain.

Irtisanomiseen liittyy lähinnä kielteisiä tunteita. Massairtisanomisten ohella monet ovat kokeneet yksittäisen irtisanomisen olleen epäreilu tai perusteeton – taustalla on ollut muun muassa työntekijän ammattiyhdistykseen kuulumisen, palkankorotuksen pyytäminen tai ylimääräisistä työvuoroista kieltäytyminen. Pitkäaikainen työsuhte tai muu uskollisuus työnantajalle ei myöskään pelasta irtisanomiselta, ja osa onkin jakanut oman kokemuksensa varoittavana esimerkkinä olla luottamasta työnantajaan:

*”Minut irtisanottiin tänään 26 vuoden jälkeen. -- Luin julkaisut täältä, mutta luulin, että tilanteeni oli erilainen. Luulin, että **minä** olin erilainen.”* (Nimimerkki davermonk)

Vaikka työstä lähtemiseen yhdistyy jonkin verran ristiriitaisia tunteita, työskentelyn ja työn olosuhteiden viidennessä ja viimeisessä alaluokassa eli työnhakuprosessissa aihee-

seen suhtautuminen on vuorostaan selkeästi negatiivista ja kriittistä. Työnhakuprosessi ei liity merkittävästi muuten muihin alaluokkiin, mutta työnhaun taustalla saattaa olla työstä lähteminen tai pyrkimys parempaan palkkaan tai työtehtäviin. Työnhakuprosessi ilmenee myös LDA-aihemallinnuksella löydettyissä aiheissa.

Työnhaku koetaan pitkälti turhauttavana ja ikävänä. Yleisimpiä ongelmia ovat työnantajien vaikeudet noudattaa aikataulua, työnkuvasta valehtelu ja työnantajien korkeat tai epärealistiset vaatimukset työnhakijalle. Monet kokevat työnantajien tuhlanneen heidän aikaansa joko myöhästymällä työhaastattelusta tai jättämällä kokonaan tulematta haastatteluun – työnhakijan aikaa ei arvosteta:

”Lähdin tänä aamuna työhaastattelusta odotettuani tunnin.” (Nimimerkki cummy_devil_doll)

Lisäksi jotkut työnantajat yrittävät käyttää työhaastattelua ja siihen liittyvää työkokeilua syynä hyödyntää työnhakijaa ilmaisena työvoimana – kapitalistinen palkkatyöjärjestelmä voi siis hyväksikäyttää työntekijöitä (Cunningham 2005; Weeks 2011, 97) jo ennen kuin he ovat varsinaisesti työntekijöitä. Työnantajat jättävät usein kertomatta palkasta tai työtehtävistä ja joskus valehtelevat suoraan, jos hakija kysyy heiltä asiasta. Työnantajien vaatimukset työnhakijalle tekevät myös työn saamisesta vaikeaa, ja työnhaussa voidaan pyrkiä ylittämään hakijan henkilökohtaisia rajoja:

”Minulla oli juuri Zoom-työhaastattelu, ja rekrytoija pyysi minua näyttämään hänelle huoneeni.” (Nimimerkki nuestl)

Työn aiempaa vankempi tunkeutuminen ihmisten elämään (Blattner 2021; Danaher 2017; Julkunen 2002; Vitale 2020; Weeks 2020) voi ilmetä siis jo työnhakuvaiheessa. Työnhakuprosessi näyttäytyy ylipäättään julkaisuissa hyvin negatiivisesti. Ainut jokseenkin positiivinen julkaisu työnhausta kritisoi osaltaan toista ilmiötä, palkattomia harjoitteluja. Palkattomat harjoittelut nähdään työntekijöiden hyväksikäyttönä, mutta niiden etuna on, että työnhakija voi harjoitella työhaastatteluissa esiintymistä. Kuitenkin tämä työskentelyn ja työn olosuhteiden yläluokan viimeinen alaluokka osoittaa viimeistään, että työ on monille Antiwork-yhteisössä lähinnä kielteinen asia. Silti ilmiöön liittyy myös joitakin positiivisia huomioita, kuten pyrkimys arvostaa itseään ja työskennellä vain työpaikoissa, joissa työehdot ja -olot ovat riittävän hyviä.

Työn pääluokan toinen yläluokka, työhön liittyvä vaikuttaminen, muodostuu vuorostaan pitkälti juuri pyrkimyksistä vaikuttaa työhön ja tehdä siitä parempaa. Sen kahdesta alaluokasta etenkin toisessa, työntekijöiden järjestäytymisessä, keskeistä on uskomus siihen, että joukkovoimalla voi muuttaa työn olosuhteita. Ensimmäisessä alaluokasta eli

työn vastustamisessa puolestaan työtä pidetään negatiivisena, mutta siihen ei tyydytä yhtä lailla asiana, joka on vain hyväksyttävä, kuin työehdoista ja -oloista puhuttaessa yleensä. Työn vastustaminen ei esiinny itsessään LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, mutta se liittyy melko läheisesti työntekijöiden järjestäytymiseen ja vaikuttamiseen. Muista sisällönanalyysin alaluokista työn vastustaminen kytkeytyy työntekijöiden järjestäytymisen ohella jonkin verran yhteiskunnallisiin vaihtoehtoihin, työlle vaihtoehtoiseen toimintaan, työyhteiskuntaan ja sen normeihin, työntekijöiden hyväksikäyttöön, yhteiskunnallisiin ongelmiin, muuhun yhteiskuntakriittisyyteen ja työn muutokseen – eli työn vastustaminen yhdistyy vähintään taustalla hyvin moneen r/antiworkin aiheeseen.

Työn vastustamiseen Antiwork-yhteisössä liittyy työnteon pitäminen ikävänä ja jopa sen vihaaminen. Toisaalta työn tekemättömyydestä myös vitsaillaan. Työntekoa ei pidetä kannattavana, sillä vain harvat rikastuvat – työskentely ei ole palkitsevaa, koska yhdellä työllä ei saa välttämättä edes asuntoa:

”Tietenkään kukaan ei halua tehdä töitä, yhteiskunnassa elämisessä ei ole enää mitään palkintoa. Vau, tarkoitat, että voin työskennellä kahdessa työssä, joissa pomoni kohtelevat minua kuin konetta, ja asiakkaat kohtelevat minua kuin verbaalista nyrkkisäkkiä, jotta voin maksaa vuokrani ylihintaishessa esikaupungin paritalossa, ja sitten minulla ei ole enää ikinä vapaa-aikaa?” (Nimimerkki PopularHassan37)

”Se, mitä kukaan ei halua enää, on työskennellä vajaamiehitettynä, ylikuormittuneena ja alipalkattuna, jotta parikymmentä ihmistä voi rikastua.” (Nimimerkki poistettu)

Tämä yhdistyy työn vastustajille yleiseen kapitalistisen palkkatyön kritiikkiin, jossa hyväksikäytettyjen työntekijöiden työn tuottaman arvon nähdään siirtyvän lähinnä omistajille (Avis 2022). Lisäksi taustalla on myös tyytymättömyys työoloihin ja muihin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, kuten asuntojen korkeisiin hintoihin. Kodin omistaminen onkin nykyään monen etenkin alhaisemman palkkatason palkansaajan ulottumattomissa (esim. Findeisen 2022). Työnteko kyseenalaistetaan myös etenkin ajankäytöllisistä syistä: monet eivät pidä järkevänä käyttää suurta osaa elämästään töihin – noin kolmannesta arkipäivän tunteista (Arat & Waring 2022) – jotta he voivat ehkä viettää muutaman vuoden eläkkeellä. Autonomian korostaminen työstä on tärkeää, ja työn vastustamiseen suhtaudutaan ihailen:

”Kunniaa kaikille meille, jotka emme unelmoi työstä.” (Nimimerkki Huldagnodima)

Työhön liittyvän vaikuttamisen toinen alaluokka eli työntekijöiden järjestäytyminen sisältyy aihemallinnuksen tuloksiin sekä omana aiheenaan että osana vaikuttamista.

Muista sisällönanalyysin alaluokista se yhdistyy työn vastustamisen lisäksi esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, poliitikkoihin ja puoluepolitiikkaan, palkkaan ja muihin tuloihin, muihin työehtoihin ja työoloihin, työntekijöiden hyväksikäyttöön, yhteiskunnallisiin ongelmiin, muuhun yhteiskuntakriittisyyteen ja työn muutokseen. Myös tämän alaluokan kytkökset muihin aiheisiin ovat siis monipuolisia.

Tähän aiheeseen liittyy keskeisesti paitsi työntekijöiden järjestäytyminen yleensä myös lakkoilu erityisenä työntekijöiden järjestäytymisen ja vaikuttamisen keinona. Lakkoilusta tuodaan esille runsaasti tapausesimerkkejä etenkin Ranskasta ja Yhdysvalloista. Eri maiden lakkoiluinnokkuutta myös vertaillaan – Ranskaa pidetään malliesimerkkinä, kun taas erityisesti Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian halutaan lisäävän lakkoilua. Lisäksi lakkoilu koskettaa sekä yksittäisiä työpaikkoja että monia eri aloja, kuten rautatiealaa, jätealaa ja näyttelijöitä. Lakkoihin kannustetaan ja niitä toivotaan, sillä niillä tavoitellaan työntekijöille parempia oikeuksia:

”Koska CDC [Yhdysvaltain tautikeskus] sanoo, että 10 päivän sulkua tuhoaisi talouden, käy järkeen, että jos Yhdysvaltojen työvoima menisi yleislakkoon 9 päiväksi, voisimme vaatia mitä ikinä haluaisimme...” (Nimimerkki longingstocks)

Julkaisuissa jaetaan myös keinoja tukea lakkoja eri tavoilla, kuten olemalla lakkovahti tai tuomalla lakkoilijoille vettä tai ruokaa:

”Jos haluat tukea työntekijöitä, älä ole rikkuri ostamalla Starbucksista lakon aikaan!” (Nimimerkki EcstaticSociety4040)

Lakkoiluun ja työntekijöiden järjestäytymiseen suhtaudutaan Antiwork-yhteisössä lähes poikkeuksetta myönteisesti. Ainoan poikkeuksen muodostaa poliisien järjestäytyminen, sillä poliisit ovat usein estämässä lakkojen tapahtumista. Lisäksi poliisien ammattiliitot nähdään yksittäisten poliisien ylilyöntien, kuten lasten ampumisten, tukijoina, minkä vuoksi poliiseista ei pidetä r/antiworkin julkaisuissa.

Poliisit eivät ole ainut lakkojen vaikeuttaja. Media ja hallinto – mukaan lukien poliitikot – etenkin Yhdysvalloissa ja Kanadassa esitetään lakkojen, työntekijöiden oikeuksien ja järjestäytymisen vastustajina. Esimerkiksi Kanadan Ontariossa työntekijöiden lakkoilu kiellettiin yksipuolisilla hallinnollisilla toimilla. Myös yksittäiset työnantajat pyrkivät estämään työntekijöiden järjestäytymisen esimerkiksi uhkailemalla irtisanomisilla:

”Tänään minut keskeytettiin työstä ilman palkkaa toistaiseksi eli minut erotetaan pian, koska järjestin ammattiyhdistystä liikkeessäni.” (Nimimerkki EcstaticSociety4040)

Vaikeuksista huolimatta julkaisuissa kehoitetaan usein työntekijöitä järjestäytymään. Tätä pyritään helpottamaan jakamalla tietoa työntekijöiden oikeuksista ja mahdollisuuksista järjestäytyä sekä vastustaa työntekijöiden hyväksikäyttöä. Ammattiyhdistyksistä ja järjestäytymisestä kerrotaan runsaasti myönteisiä puolia: järjestäytymisellä tavoitellaan monia asioita, kuten parempaa palkkaa tai työturvallisuutta. Lisäksi on yleistä korostaa, miten ammattiyhdistykset puhuvat monia työläisiä koskettavista asioista ja puolustavat työntekijöitä sekä työehtoja. Ammattiliittojen etuja ja onnistumisia kuvailevilla tarinoilla pyritään vahvistamaan käsitystä, että muutos on mahdollista:

”Työpaikkani järjestäytyi, ja sain 14 000 dollarin palkankorotuksen. Älä anna niiden ikinä vakuuttaa sinulle, ettet tarvitse ammattiyhdistystä.” (Nimimerkki UnitedLab6476)

Positiivinen suhtautuminen ammattiyhdistyksiin ei ole kuitenkaan työn vastustamisen liikkeille itsestäänselvyys, sillä esimerkiksi autonomistit vastustivat työväenliikettä (Cunningham 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121). Kaikki työntekijöiden järjestäytyminen ei ole silti ammattiyhdistyksiin liittyvää. Muutamat ovat nostaneet julkaisuissa esille myös ”organista järjestäytymistä”, eli työpaikalla on saatantanut tapahtua jotain, minkä vuoksi joku tai jotkin työntekijöistä ovat päätyneet johtamaan omaa vaikuttamiseen pyrkivää ryhmittymää. Tällaisissa tapauksissa tyypillistä on solidaarisuuden osoittaminen jollekin toiselle työntekijälle esimerkiksi tilanteessa, jossa työntekijän irtisanomista pidetään työyhteisössä epärealistina. Tällöin muut työntekijät ovat muun muassa saattaneet kieltäytyä kokonaan tekemästä työtä tai tulevat tarkoituksellisesti myöhässä töihin.

Työ näyttää siis pitkälti negatiivisena etenkin työskentelyssä ja työn olosuhteissa, mitä työhön liittyvän vaikuttamisen työn vastustaminen vahvistaa. Toisaalta jo aiemmin todettiin, että itsensä arvostus sekä parempien työehtojen ja -olojen tavoittelu ilmenevät kuitenkin aiheessa joksikin positiivisena perspektiivinä. Työntekijöiden järjestäytyminen tuo vuorostaan lisää myönteisempää näkökulmaa korostamalla työntekijöiden omia vaikutusmahdollisuuksia, mutta tässäkin aiheessa kielteisenä näyttää tiettyjen toimijoiden, kuten hallinnon, työntekijävastaisuus.

6.2.3 Yhteiskunta ja sen muutos – ongelmia vai utopiaa?

Kolmas ja viimeinen sisällönanalyysin pääluokista, yhteiskunta ja sen muutos, muodostuu kolmesta yläluokasta eli ihanneyhteiskunnan luomisesta, nykyisestä yhteiskunnasta ja sen ongelmista sekä yhteiskunnan muuttumisesta. Sen yläluokista ensimmäinen eli ihanneyhteiskunnan luominen koostuu vuorostaan kolmesta alaluokasta: hyvinvointival-

tiosta, veroista ja julkisista varoista, yhteiskunnallisista vaihtoehtoista sekä työlle vaihtoehtoisesta toiminnasta. Hyvinvointivaltio, verot ja julkiset varat eivät esiinny itsessään LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, mutta kuudes aihe eli palkka sisältää sanan *vero*. Muista alaluokista aihe liittyy etenkin verojen maksamisessa jonkin verran miljardööreihin ja muuten muihin työehtoihin ja työoloihin, yhteiskunnallisiin vaihtoehtoihin, yhteiskunnallisiin ongelmiin ja muuhun yhteiskuntakriittisyyteen.

Antiwork-yhteisön julkaisuissa ollaan pitkälti tyytymättömiä nykyiseen julkisten varojen käyttöön. Monet kokevat, että verotuloilla tulisi saada terveydenhuoltoa, koulutusta ja muita julkisia palveluita. Jos verotulot kohdennetaan hyvinvointivaltioon, verotus nähdään oikeutettuna. Muissa tapauksissa verojen maksaminen samaistetaan oman kurjuuden ylläpitämiseen, jos verotuloja käytetään sotiin ja poliisivoimiin. Tärkeänä pidetään, ettei miljardöörien veroprosentin tulisi olla niin alhainen kuin se on nykyään – rikkaille halutaan varallisuusvero ja verokeinottelusta pitäisi päästä eroon.

Julkisten varojen kohdentaminen varakkaisiin esimerkiksi verohelpotuksin koetaan epämiellyttäväksi, etenkin kun samaan aikaan monet tavalliset ihmiset velkaantuvat. Erityisen olennaisena pidetään koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaaliturvan kehittämistä. Julkaisussa korostuu vastakkainasettelu julkisten varojen nykyisten ja toivottujen käyttökohteiden välillä:

”Jos budjetissa on tilaa 858 miljardille puolustusmenoihin, siinä on tilaa ilmastotoimille, lastenhoidolle, terveydenhuollolle ja asumiselle.” (Nimimerkki johnwayne2413)

Yleistä onkin taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien, kuten palkallisen äitiysvapaan, universaalien terveydenhuollon ja ilmaisen korkeakoulutuksen, kannattaminen. Viime vuosikymmeninä vaikuttaneen rekommodifikaation ja siihen liitettävien sosiaaliturvien leikkaamisen ja hyvinvointipalveluiden yksityistämisen (Julkunen 2017, 77–78) sijaan Antiwork-yhteisössä toivotaan enemmän dekommodifikaatiota, joka voi kasvattaa sosiaalista solidaarisuutta ja lisätä tasa-arvoa (Vail 2010). Yhdysvaltoihin ja sen hyvinvointivaltion puutteellisuuteen suhtaudutaan lähinnä negatiivisesti, mutta Minnesota nostetaan esimerkkinä osavaltiosta, jossa on pyritty kehittämään sosiaaliturvaa ja koulutusta. Monet vertailevat kuitenkin Yhdysvaltoja ja sen sosiaaliturvaa sekä julkisia palveluita muiden maiden vastaaviin – Ruotsia pidetään vanhempainvapaiden mallimaana, kun taas Ranska ja Saksa korostuvat muussa sosiaaliturvassa ja hyvinvointivaltion vahvuudessa:

”Kukaan ei pidä verojen maksamisesta, mutta ainakin täällä Saksassa meillä on hyvä terveydenhoito, alhaiset reseptilääkekustannukset ja edullinen sekä korkealaatuinen koulutus.” (Nimimerkki I_D0nt_pay_taxes)

Eurooppaa pidetään Antiwork-yhteisössä ylipäättään erinomaisen sosiaaliturvan alueena, vaikka uusliberaalin politiikan myötä monissa Euroopan maissa sosiaaliavustuksien tasoa on leikattu ja työntekijöiden oikeuksia heikennetty (esim. Julkunen 2017, 11–13; Patrick 2012). Kaikki haaveet eurooppalaisesta hyvinvointivaltiosta ja sen toivomisesta Yhdysvaltoihin eivät välttämättä perustukaan todellisuuteen.

Ihanneyhteiskunnan luomisen toisella alaluokalla eli yhteiskunnallisilla vaihtoehtoilla ei ole vastinetta aihehallinnuksen tuloksissa. Sisällönanalyysin muista alaluokista se liittyy vuorostaan eniten työn vastustamiseen, hyvinvointivaltioon, veroihin ja julkisiin varoihin, työlle vaihtoehtoiseen toimintaan ja muuhun yhteiskuntakriittisyyteen. Yhteiskunnalliset vaihtoehdot eroavat työlle vaihtoehtoisesta toiminnasta siten, että edellisessä aiheena ovat kokonaiset yhteiskunnallisen järjestelmän muuttavat vaihtoehdot, joiden radikaalius vaihtelee, kun taas jälkimmäisessä tarkasteltava toiminta voi olla esimerkiksi pienimuotoista yksilön oman vapaa-ajan arvostusta, joka ei kuitenkaan välttämättä tarjoa kokonaista yhteiskunnallista ratkaisua.

Yleisimpänä yhteiskunnallisena vaihtoehtona esitetään työajan lyhentämistä. Tämä on toteutettavissa joko lyhyemmillä työpäivillä tai esimerkiksi nelipäiväisenä työviikkona, mutta keskiössä on työnteon vähentäminen:

”Räjähtävästi kasvaneen teknologian ja työntekijöiden tuottavuuden myötä on aika siirtyä kohti nelipäiväistä työviikkoa ilman palkan menetystä.” (Nimimerkki e3pants)

Vaikka tätä vaihtoehtoa pidetään usein vähemmän radikaalina tapana muuttaa yhteiskuntaa, sen maltillisuudesta huolimatta sitä ei yleensä huomioida politiikassa mieluisana ratkaisuna (Julkunen 2002). Universaali perustulo mainitaan julkaisuissa myös poliittisesti helpommin toteutettavana vaihtoehtona, etenkin kun monet perustulon pilottihankkeet ovat olleet onnistuneita (esim. Mathers 2020). Muut esitetyt vaihtoehdot ovat vuorostaan joko äärimmäisempiä tai niin abstrakteja, ettei niiden varsinainen toteutustapa ole selvä. Etenkin jälkimmäistä edustavat yleiset toiveet utopiasta, jossa kaikki ovat onnellisia, koulutettuja ja terveitä sekä voivat tehdä vapaasti haluamiaan asioita. Abstraktiudesta huolimatta utopioiden tehtävänä on osoittaa mahdollisuudet yhteiskunnan muuttamiseen ja se, miten utopistisetkin muutokset ovat lopulta melko realistisia ja toteutettavissa olevia (Granter 2009, 90–91, 182–183). Radikaaleimmissa julkaisuissa kehoitetaan puolestaan tuotantovälineiden haltuunottoon, mikä viittaa kommunismiin.

Palkkatyön loppuminen edellyttää marxilaisissa näkemyksissä kapitalismista siirtymistä kommunismiin (Vitale 2020).

Muutammat toivovat yleisesti parempaa talousjärjestelmää ja korostavat, ettei nykyinen järjestelmä ole ainut vaihtoehto. Yhteiskunta ja erityisesti talous halutaan aloittaa ”puhtaalta pöydältä”. Joissakin ratkaisuissa näkyy myös ihmisten hyvinvoinnin priorisoimisen ohella luontonäkökulma. Yksi tällaisista ratkaisuista on rahaton yhteiskunta, joka perustuu maapallon resursseihin:

”-- järkevempi järjestelmä, joka huomioi ihmisten hyvinvoinnin ja ympäristöhuolet maapallon kantokyvyn mukaisesti ylläpitämällä dynaamista tasapainotilaa.” (Nimimerkki LanaBUNN)

Aivan kuten edellisellä alaluokalla, myöskään ihanneyhteiskunnan luomisen kolmannella ja viimeisellä alaluokalla eli työlle vaihtoehtoisella toiminnalla ei ole vastaavaa aihetta aihehallinnuksen löydöksissä. Muista sisällönanalyysin luokista se liittyy eniten työn vastustamiseen, yhteiskunnallisiin vaihtoehtoihin sekä työyhteiskuntaan ja sen normeihin. Aiheen julkaisuissa vapaa-ajan riittämättömyys koetaan negatiivisena – harrastuksiin ja muihin mieluisiin asioihin toivotaan enemmän aikaa. Työura hylätään elämän tarkoituksena ja elämän tavoitteet rakennetaan jonkin muun kuin työn ympärille. Työn torjuminen elämän keskionä onkin työn vastustamiselle tyyppillistä (Weeks 2011, 99, 124). Työn sijaan halutaan palkkatyöstä yleensä saatavia asioita, kuten resursseja. Niinpä työlle vaihtoehtoinen toiminta korostuu:

”-- Haluat viettää kiireettömästi aikaa rakastamiesi ihmisten kanssa. -- Haluat voida auttaa. Haluat tehdä enemmän asioita, joita rakastat.” (Nimimerkki HuldaGnodima)

Työstä luopuminen lisäisikin ihmisten vapautta tehdä näitä kaipaamiaan asioita, kuten ajan viettämistä läheisten kanssa (Blattner 2021; Danaher 2017; Posadas 2017; Vitale 2020). Vaikka ihanneyhteiskunnan luomisen yläluokan kaksi edellistä alaluokkaa – ja niistä etenkin hyvinvointivaltio, verot ja julkiset varat -alaluokka – ovat melko kriittisiä ja monien julkaisujen sävy on negatiivinen, tämä aiheen viimeinen alaluokka on jokseenkin myönteinen ja toiveikas. Myös muissa alaluokissa on kriittisyydestä huolimatta selkeästi positiivisia odotuksia tulevaisuudelta, kuten parempi hyvinvointivaltio tai kokonaan erilainen yhteiskuntajärjestelmä, mikä tekee ihanneyhteiskunnan luomisen yläluokasta aihepiirinä paitsi kriittisen myös jokseenkin optimistisen.

Yhteiskunnan ja sen muutoksen pääloukan toinen yläluokka, nykyinen yhteiskunta ja sen ongelmat, koostuu puolestaan melko kriittisistä ja kielteisistä aiheista. Se muodos-

tuu viidestä alaluokasta: työyhteiskunnasta ja sen normeista, työvoimapulasta, työntekijöiden hyväksikäytöstä, yhteiskunnallisista ongelmista ja muusta yhteiskuntakriittisyydestä. Ensimmäinen alaluokista, työyhteiskunta ja sen normit, ei esiinny aihehallinnuksen tuloksissa, mutta liittyy läheisesti sisällönanalyysin muista luokista etenkin esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, muihin työehtoihin ja työoloihin, työn vastustamiseen sekä muuhun yhteiskuntakriittisyyteen.

Työyhteiskuntaa ja sen normeja käsittelevät julkaisut suhtautuvat negatiivisesti työnormiin, vaikka nykyisissä yhteiskunnissa työetiikalla on julkisessa keskustelussa vahva asema (Granter 2009, 182). Julkaisuissa kritisoidaan etenkin epäterveen työkuulttuurin ja ”puurtamisen” ihannoitua – pitkiä työpäiviä, ylitöitä tai työn raskautta ei pidetä tavoiteltavina ja niihin perustuvat normit koetaan kuvottavina. Itsensä uhraamisen työlle sijaan tärkeämpänä pidetään oman terveyden tai perheen priorisoimista:

”Joo työskentelin 90 tuntia viikossa, tuhosin avioliittoni, en nähnyt lasteni kasvavan, mutta hei ainakin toimitimme tärkeän tuotteen.” (Nimimerkki Steamboat_Willey)

”Julkinen tiedote: 20 vuotta eteenpäin ainoa, joka muistaa, että työskentelivät myöhään, ovat lapsesi.” (Nimimerkki salinungatha)

Omistajien vaurauden kasvattamista työllä – samalla kun oma perhe kärsii – kuvataankin melko usein sarkastisesti tai muuten humoristisesti. Toinen yleinen aihe on työhön syyllistämisen tai ”kukaan ei halua tehdä töitä” -kommenttien paheksuminen. Julkaisuissa kyseenalaistetaan ajatus siitä, että töitä on tehtävä, vaikka työolot olisivat huonot. Ketään ei siis pitäisi pakottaa tekemään töitä. Antiwork-yhteisössä ei halutakaan hyväksyä huonoja työoloja vain siksi, että voi osoittaa olevansa työn normin mukaisesti hyvä työntekijä (Posadas 2017). Lisäksi tavanomaista on työnormin ja -yhteiskunnan kritisoiminen yleisesti: työyhteiskunta on ”indoktrinoitunut” ihmiset uskomaan, että he tahtovat tehdä töitä. Työyhteiskunnassa työ nähdäänkin moraalisen velvollisuutena ja tärkeänä sekä yksilön että yhteisön menestykselle (Gorz 1989, 219–220). Antiwork-yhteisön kielteiset näkemykset työyhteiskunnasta ja -normista ovat puolestaan hyvin lähellä nykymuotoista työn vastustamista, jossa olennaista on hylätä työn ideologia eli käsitys työstä kutsumuksena ja elämän keskiönä (Sherwin 2022; Weeks 2011, 99, 124).

Nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien toisella alaluokalla eli työvoimapulalla on edellisestä alaluokasta poiketen vastine LDA-aihehallinnuksen tuloksissa. Muista sisällönanalyysin alaluokista se liittyy vuorostaan läheisimmin esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, palkkaan ja muihin tuloihin, muihin työehtoihin ja työoloihin ja työstä lähtemiseen. Työvoimapulan voisi mahdollisesti luokitella työn pääluokkaan kuuluvak-

si, mutta se on selkeästi myös yhteiskunnallisen tason ongelma, minkä vuoksi se sisältyy yhteiskunnan ja sen muutoksen pääluokkaan.

Työvoimapulaan liittyvät julkaisut nostavat erityisesti opettajat keskeiseksi työvoimapulasta kärsiväksi ammattiryhmäksi, mutta esimerkiksi Euroopassa opettajat eivät ole merkittävä työvoimapulasta kärsivä ala (European Labour Authority ELA 2023). Opettajapulan syinä pidetään erityisesti riittämättömäksi koettua palkkatasoa ja työoloja:

”Opettaja, joka irtisanoutui ja otti työn Costcosta, sanoo elämän olevan nyt paljon parempaa – hänellä on elämä, hän voi maksaa laskunsa ja nukkuu vihdoin öisin.” (Nimimerkki Zach2741)

Työntekijäpula yhdistetään yleisesti alhaisiin palkkoihin, epäpäteviin esihenkilöihin, huonoihin työoloihin ja työnantajien voiton tavoitteluun, ja julkaisuissa suhtaudutaan epäilevästi työnantajien selityksiin työntekijäpulasta – näiden mukaan syy on työetiikan puutteessa. Eräs julkaisuista tunnistaa työvoimapulan johtuvan muun muassa suurten ikäluokkien eläköitymisestä ja heidän riittämättömästä lapsimäärästään. Aiemmissa tutkimuksissa työvoimapulan syiksi monissa teollistuneissa maissa onkin havaittu ikääntyvä väestö, alhainen syntyvyys ja eläköityneet työntekijät korvaavan uuden väestön pienuus (Challenger 2003).

Huomiota kiinnitetään myös työvoimapulan kasvuun koronapandemian jälkeen. Työvoimapulasta löydetään Antiwork-yhteisössä lisäksi hyviä puolia:

”Näetkö, mitä tapahtuu, kun työnantajilla on vaikeuksia löytää työntekijöitä? Heillä on varaa maksaa sinulle.” (Nimimerkki immediatelynovel55)

Vaikka työvoimapulaa ei koeta Antiwork-yhteisössä huolestuttavana itsessään, sen taustasyyt, kuten palkka tai työolot, koetaan pitkälti kielteisinä. Tähän poikkeuksen tuo kuitenkin näkemys siitä, että työntekijäpulasta voi seurata hyviä asioita, kuten parempia palkkoja. Myös seuraava aihe, nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien kolmas alaluokka eli työntekijöiden hyväksikäyttö, on lähinnä negatiivinen. Sillä ei ole vastinetta aihehallinnuksen tuloksissa, mutta muista sisällönanalyysin alaluokista se yhdistyy eniten miljardööreihin, yrityksiin, esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan sekä muuhun yhteiskuntakriittisyyteen. Työntekijöiden hyväksikäyttö konkretisoituu usein työnantajien toiminnassa, mutta se ilmenee kuitenkin julkaisuissa myös abstraktina yhteiskuntajärjestelmän ominaisuutena, minkä vuoksi se on luokiteltu osaksi nykyistä yhteiskuntaa ja sen ongelmia.

Työntekijöiden hyväksikäyttö näyttäytyy julkaisuissa enimmäkseen hyvin yleisellä tasolla – työntekijöiden kapitalistisena riistona. Miljardöörit ja työnantajat rikastuvat riistämällä työntekijöitään. Rikastumisen syynä pidetään siis työntekijöiden hyväksikäyttöä:

”Miljardöörit eivät ansaitse vaurauttaan. On kaksi tapaa, miten jostakin voi tulla miljardööri: 1. Perimällä se. (44 % kaikista miljardööreistä). 2. Kylmäverisellä, armottomalla työväenluokan riistolla.” (Nimimerkki Nick_____)

Tämä kytkeytyy teoreettisesti muun muassa siihen, miten kapitalistista työjärjestelmää kritisoidaan työntekijöiden hyväksikäytöstä ja taloudellisesta syrjäyttämisestä (Cuninghame 2005; Weeks 2011, 97). Yleisestä tasosta huolimatta muutamat konkreettiset esimerkit toistuvat usein: maahanmuuttajien halvan työvoiman hyödyntäminen lisävoittojen tuottamiseksi, Reddit-moderaattorien ilmaiseksi tekemä työ sekä se, miten tuottavuuden kasvusta syntynyt vauraus on siirtynyt palkkojen sijasta miljardöörien ja yritysten taskuihin – miljardöörien määrä on lisääntynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä (Chesters 2016). Työntekijöiden hyväksikäyttöä ja miljardöörien vaurastumista havainnollistetaan erityisesti napin painamista kuvaavalla kertomuksella:

”Asia, jota ne eivät kerro sinulle siitä hypoteettisesta ”paina nappia ja saat miljoona dollaria, mutta joku, jota et tiedä, kuolee” on, että jokainen miljardööri painaa käytännössä sitä nappia niin paljon kuin he voivat koko ajan, koska tämä on, miten hyväksikäyttö toimii.” (Nimimerkki poistettu)

Nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien neljäs alaluokka, yhteiskunnalliset ongelmat, jatkaa negatiivisempaa aihepiiriä. Vaikka edellisen alaluokan tavoin tällä aiheella ei ole suoraa vastinetta LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, se liittyy aihemallinnuksen aiheista melko läheisesti työhön ja asumiseen sekä työllä toimeen tulemiseen. Muista sisällysanalyysin alaluokista yhteiskunnalliset ongelmat yhdistyvät eniten poliitikkoihin ja puoluepolitiikkaan, palkkaan ja muihin tuloihin, hyvinvointivaltioon, veroihin ja julkisiin varoihin, muuhun yhteiskuntakriittisyyteen ja sukupolvieroihin. Yhteiskunnalliset ongelmat -alaluokka eroaa muusta yhteiskuntakriittisyydestä siten, että jälkimmäisessä on enemmän kokonaiseen yhteiskuntajärjestelmään kohdistuvaa kritiikkiä, kun taas yhteiskunnalliset ongelmat ovat osa yhteiskuntaa, mutta ne voidaan korjata nykyisen järjestelmän sisällä. Tämän alaluokan aiheissa ei siis välttämättä pidetä kokonaista yhteiskuntaa epäonnistuneena vaan lähinnä sen yksittäisiä osia.

Asuminen on Antiwork-yhteisössä yksi keskeisimmistä yhteiskunnallisista ongelmista. Vuokria pidetään kalliina ja vuokranantajien vaatimukset koetaan liiallisiksi sekä ahneiksi – asumisen tulisi olla ihmisoikeus. Asunnon, talon tai kodin ostaminen nähdään vaikeana, hintavana ja jopa mahdottomana:

”Minä ja työtoverini puhumme asuntokriisistä paljon, ja kaikki vanhemmat tyytit, jotka ovat työskennelleet täällä 20–30-vuotta, sanoivat ostaneensa talon parikymppisinä tämän työn ansiosta. Minulla on sama työ kuin heillä, täysin sama toimi kuin heillä, eikä minulla ole ikinä varaa edes ensimmäiseen kotiin. Amerikkalainen unelma on kuollut.” (Nimimerkki Benjamin5431)

”Olen 40-vuotias kymmenen vuoden päästä enkä luultavasti omista ikinä omaa kotiani. Minulle kerrotaan, ettei minulla ole siihen varaa. Olen kuitenkin ostanut rikkaalle ihmiselle toisen kodin 12 vuodessa.” (Nimimerkki Leuris_Khan)

Monet tämänkaltaiset kertomukset kytkeytyvät sukupolvieroihin. Asuntojen hintojen nousua verrataan usein minimipalkkaan, jonka taso on pysynyt pitkään samana, vaikka asuntojen hinnat ovat jopa moninkertaistuneet samassa ajassa. Vuokrien hintojen nousu sekä kodin omistamisen kalleus jopa keskiluokkaisille on tunnistettu myös muissa tutkimuksissa (esim. Bertrand 2020; Findeisen 2022) – nuoremmat sukupolvet joutuvat maksamaan korkeita vuokria, koska he eivät voi ostaa omaa kotia (Lima 2021; Tretter & Heyman 2022). Kodin omistamisen kalleuden lisäksi muutamissa julkaisuissa tuodaan esille asuntopula tai Minnesotan osavaltion pyrkimykset helpottaa asumiskriisiä lakiehdotuksilla.

Asumiseen liittyy läheisesti myös kodittomuus. Asumisen ohella kodittomuuteen suhtaudutaan kriittisesti – hallinto on usein kodittomien vihollinen:

”Ne poistivat penkit metroista, jotta kodittomat eivät voisi nukkua niillä.” (Nimimerkki Vishal_Patel_2807)

Toisaalta Suomi huomioidaan myönteisenä esimerkkinä kodittomuuden onnistuneesta vähentämisestä. Asumisen kalleus ja kodittomuus yhdistyvät lisäksi muihin kielteisiin pidettyihin ilmiöihin, kuten köyhyyteen. Monet kokevat köyhyydestä syntyvän lisää kuluja, kun monia tarpeellisia asioita, kuten auton huoltoa, joutuu viivyttämään. Niinpä köyhyys voi lisätä köyhyyttä entisestään johtaen köyhyyskierteeseen.

Köyhät eivät ole kuitenkaan ainoita, joilla on vaikeuksia selviytyä elinkustannusten kasvusta. Köyhien lisäksi huolta koetaan koko väestön toimeentulosta:

”Mitä tapahtuu, kun enemmistöllä väestöstä ei ole enää varaa elää?” (Nimimerkki No_Technician_3694)

Elinkustannusten kasvu ja tulojen riittämättömyys voivat koskettaa siis yllättävän isoa osaa väestöstä – myös työssäkäyviä. Tämä liittyy palkan ja muiden tulojen alaluokassa

esille nousseeseen palkan riittämättömyyteen. Aiemmissa tutkimuksissa onkin todettu, ettei palkkatyö tuo välttämättä pelastusta köyhyydeltä (esim. Patrick 2012).

Muita julkaisuissa runsaasti esiintyviä yhteiskunnallisia ongelmia ovat syntyvyyden lasku ja opintolainat. Syntyvyyden laskua ei pidetä väistämättä itsessään kielteisenä, vaan ongelmallisiksi koetaan nuorten syyttäminen alhaisesta syntyvyydestä sekä syntyvyyden laskun taustalla vaikuttavat syyt, kuten kodin ostamisen vaikeus ja muut taloudelliset olosuhteet. Opintolainoja käsittelevät julkaisut vuorostaan vaativat lähes poikkeuksetta opintolainojen peruuttamista tai anteeksiantoa – nuorten ihmisten velkaantuminen koulutusta tavoitellessa nähdään negatiivisena:

”2023 on virallisesti neljäs vuosi, jolloin opintolainamaksut ovat olleet tauolla. Jos ne voidaan pitää tauolla näin kauan, ne pitäisi peruuttaa.” (Nimimerkki DirtyHandshake)

Jotkin julkaisuista kritisoivat empatiakyvyttömyydestä niitä, joiden mielestä opintolainoja ei pitäisi palauttaa, koska he ovat jo maksaneet omat lainansa. Tämä yhdistyy myös laajemmin julkaisuissa esille tulevaan empatian puutteeseen yhteiskunnassa: monet eivät asetu toisten asemaan tai halua heille hyvää, mitä ei pidetä Antiwork-yhteisössä hyväksyttävänä. Muut yhteiskunnallisina ongelmina pidetyt aiheet ovat lähinnä yksittäisiä julkaisuja esimerkiksi koronapandemiasta, ekologisesti haitallisesta toiminnasta tai kotiäitiyden vaikeudesta. Lähes jokainen yhteiskunnallisia ongelmia käsittelevä julkaisu on kuitenkin tarkemmasta aiheestaan riippumatta näkökulmaltaan negatiivinen.

Nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien viides ja viimeinen alaluokka, muu yhteiskuntakriittisyys, on edellisen tavoin näkemyksiltään kielteinen. Sillä ei ole aihehallinnuksen löydöksissä suoraa vastinetta, mutta se on aiheista lähimpänä varakkuutta. Sisällysanalyysin luokista se liittyy puolestaan eniten miljardööreihin, esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, yrityksiin, poliitikkoihin ja puoluepolitiikkaan, yhteiskunnallisiin vaihtoehtoihin, työntekijöiden hyväksikäyttöön ja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Muulla yhteiskuntakriitikillä on kolme selkeästi havaittavaa keskeistä osa-aluetta. Ensinnäkin rikkaiden ja köyhien vastakkainasettelu on ilmeistä. Antiwork-yhteisössä pidetään paheksuttavana, miten köyhien ja rikkaiden rahan käyttämiseen kohdistetaan kaksisstandardi – eli köyhiä neuvotaan, miten he saavat käyttää rahojaan, mutta rikkaat voivat käyttää rahansa haluamallaan tavalla. Varallisuuden epätasaiseen jakautumiseen suhtaudutaan negatiivisesti, kuten myös köyhien ja rikkaiden erilaisiin mahdollisuuksiin elämässä:

”Ehkä yhteiskunta, jossa miljardööreillä on tarpeeksi ylimääräistä rahaa aloittaa avaruusohjelmia ja hallita viestintää, samalla kun ihmiset näkevät nälkää ja säännöstelevät lääkkeitään, ei ole paras järjestelmä.” (Nimimerkki thriftyknocking_14)

Antiwork-yhteisössä koetaan, ettei rikkouden kuuluisi periytyä ja vaurauden kertyä muutamille miljardööreille. Tämä yhdistyy myös toiseen osa-alueeseen eli yleiseen kapitalismikritiikkiin. Kapitalismi nähdään kurjistamisen välineenä, joka palvelee vain varakkaita – työntekijätkin saisivat enemmän rahaa, jos omistajia ei olisi, sillä tällöin työntekijät eivät olisi taloudellisesti syrjäytettyjä työnsä tuloksista (Cunningham 2005; Weeks 2011, 97). Nykyinen yhteiskuntajärjestelmä ja globaali rahatalous koetaan huonoina, ja ne tulisi hylätä. Ne samaistetaan myös huijaukseen:

”Hitto, olen aika väsynyt elämään jättimäisen pyramidihuijauksen sisällä, jota hallitsevat rikolliset, jotka manipuloivat meidät uskomaan heidän olevan ”hyviksiä”.” (Nimimerkki bill_loney538)

Rikkailla on edellytykset varmistaa jälkikasvunsa menestyminen vaurauden periytymisen avulla (Higgins 2022), mutta nämä mahdollisuudet ovat rajatummalla muille etenkin epävarmojen taloudellisten olosuhteiden aikana. Koska kapitalistiset yhteiskunnat ovat epätasa-arvoisia ja hierarkkisia (Granter 2009, 158), työn vastustajat ovat kritisoineet usein koko kapitalistista järjestelmää (Kankila ym. 2019, 48–49), mikä on nähtävissä myös r/antiworkin julkaisuissa.

Kolmas muun yhteiskuntakriittisyyden osa-alue kohdistuu yhteiskunnalliseen valtaan ja hallintoon. Vallan koetaan keskittyvän vain harvoille, jotka hallitsevat myös taloutta. Muutamissa julkaisuissa väitetään Yhdysvaltojen olevan paitsi oligarkia myös fasistinen. Hallinnosta ja muista yhteiskunnallisista toimijoista eniten kritisoidaan mediaa, joka nähdään puolueellisena:

”Joku varasti Walgreensilta 950 dollarin edestä tavaroita – asiasta oli 309 uutista. Walgreen jäi kiinni siitä, että ne olivat varastaneet 4,5 miljoonaa dollaria työntekijöiltä – asia sai vain yhden uutisen.” (Nimimerkki typical_iteration)

”Kirpaisevat kuvat, jotka auttoivat lopettamaan lapsityövoiman Amerikassa. [kuva nuoresta tytöstä tehtaassa] Jos moderni sanomalehti kirjoittaisi tästä työstä, otsikossa lukisi: sydäntä lämmittävää: tämä pieni tyttö työskentelee 18 tuntia, jotta hänen vammainen äitinsä ei näkisi nälkää.” (Nimimerkki ChoCho_Face)

Mediaa pidetään työnantaja- ja kapitalismimyönteisenä, sillä uutisissa suhtaudutaan harvoin kriittisesti yrityksiin tai työolosuhteisiin. Myös tietyt näkökulmat, kuten lakko vastaisuus, saavat mediassa enemmän näkyvyyttä kuin toiset, kuten työnantajien laimin-

lyönnit, jotka johtivat lakkoihin. Median ohella hallinnosta kritisoidaan etenkin poliiseja ja oikeusjärjestelmää, jonka ei koeta välittävän yritysten tai työnantajien väärinkäytöksistä.

Muu yhteiskuntakriittisyys osoittaa viimeistään, miten nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien yläluokan aiheet työnormista asumiseen ja vaurauden jakautumiseen käsittelevät hyvin kriittisesti kapitalistista työyhteiskuntaa. Lähes kaikissa aiheissa suhtautuminen yhteiskuntaan on kielteistä – oikeastaan vain työvoimapulasta löydetään hyviä puolia. Tämä poikkeaa jonkin verran edellisestä yläluokasta, ihanneyhteiskunnan luomisesta, jossa on kriittisyydestä huolimatta huomattavasti enemmän optimistisia näkökulmia.

Yhteiskunnan ja sen muutoksen pääluokan kolmas ja viimeinen yläluokka, yhteiskunnan muuttuminen, koostuu edellisen yläluokan tavoin enimmäkseen kriittisistä aiheista. Sillä on kaksi alaluokkaa, sukupolvierot ja työn muutos. Ensimmäisellä alaluokasta eli sukupolvieroilla ei ole varsinaista vastinetta LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, mutta varakkuutta kuvaavassa aiheessa esiintyy sana ”boomerit”, joka kuvaa suurten ikäluokkien edustajia. Sisällönanalyysin muista alaluokista sukupolvierot liittyvät eniten politiikkoihin ja puoluepolitiikkaan, muihin työehtoihin ja työoloihin, yhteiskunnallisiin ongelmiin, muuhun yhteiskuntakriittisyyteen ja työn muutokseen.

Antiwork-yhteisössä on selvää vastakkainasettelua sukupolvien välillä. Vanhemmat sukupolvet, erityisesti suuret ikäluokat, nähdään etuoikeutettuina ja asiakaspalvelutyössä ikävinä sekä epäasiallisina asiakkaina:

”Älä kerro minulle, miten meidän sukupolvemme on töykeä, koska olen työskennellyt asiakaspalvelualalla yli kolme vuotta ja kukaan minun ikääni lähellä ei ole koskaan huutanut ja seonnut minulle niin kuin vanhempi sukupolvi.” (Nimi-merkki Revolutionary_Mix941)

Millenniaaleja ja Z-sukupolvea vuorostaan puolustetaan ja heihin suhtaudutaan myönteisesti. Monet julkaisuista käsittelevät uutisia, joissa millenniaaleja tai Z-sukupolvea syytetään erilaisista asioista, kuten syntyvyydestä, inflaatiosta tai ”työhypyimisestä” eli työpaikkojen vaihtamisesta tiheästi. Millenniaalien ja Z-sukupolven toiminta koetaan oikeutetuksi – heidän ei tarvitse haluta avioliittoa ja lapsia työn ja koulutuksen sijaan. Myös sukupolvien oletettuihin luonne-eroihin – vanhat sukupolvet ovat ahkeria ja nuoret uniikkeja lumihuutaleita – suhtaudutaan epäileväisesti ja pilkatun. Poikkeuksen muodostaa kuitenkin nuorten äänestysaktiivisuus:

”Totisesti, rakastan tätä yhteisöä. Ja tiedän, että monet teistä ovat nuorten äänestäjien ryhmää. Mutta tulette tänne ja julkaisette teidän ”luoja, työ on surkeaa” -meemejänne, ja kun teillä olisi oikeasti mahdollisuus tehdä jotain asialle, päätätte olla osallistumatta. -- Jos ette ilmesty äänestämään, ansaitsette jokaisen helvetillisen työkokemuksen, josta valitatte täällä.” (Nimimerkki justlet-mewrite)

Nuorten äänestysaktiivisuuden puutetta paheksutaan siis myös Antiwork-yhteisössä. Erot äänestysaktiivisuudessa voivat mahdollisesti heijastaa ikäpolvien eroavaisuuksia hallintoon suhtautumisessa – nuoremmat yhteisön jäsenet saattavat olla mielipiteiltään lähempänä esimerkiksi anarkisteja tai muita ryhmittymiä, jotka vastustavat valtiota ja muita hierarkkisia organisaatioita (Seyferth 2019, 374, 381–387). Äänestysaktiivisuutta lukuun ottamatta nuorempia sukupolvia pyritään kuitenkin tukemaan, sillä sukupolvierot elinmahdollisuuksissa tunnustetaan laajasti:

”Vanhempani ostivat kotinsa vuonna 1976 58 000 dollarilla. Vuoden 2022 dollareissa se olisi 279 160 dollaria. Vuoden 2022 arvioinnin mukaan talo on nyt 2,09 miljoonan dollarin arvoinen. En usko, että se syy, miksi sukupolveni ei voi ostaa kotia, on naimisiin meneminen 24 vuoden iän sijaan 34-vuotiaana.” (Nimimerkki MisguidedDumps43)

Sukupolvierot näkyvät erityisesti mahdollisuuksissa omistaa oma koti, mutta myös muissa elinkustannuksissa – aiempien sukupolvien elämän koetaan olleen helpompaa. Nuoret maksavat kalliita vuokria, sillä asuntojen hintavuuden, maankäyttölakien ja uuden asuntokannan rakentamisen rajoitteiden vuoksi heillä ei ole mahdollisuutta kodin ostamiseen (Lima 2021; Tretter & Heyman 2022). Lisäksi työtunteja ja työelämää pidetään epäreilumpina aikaisempaan verrattuna. Monet vaikuttavatkin olevan katkeria tilanteestaan ja kohdistavat vihansa – joskus enemmän tai vähemmän oikeutetusti – vanhempiin sukupolviin.

Sukupolvierot ilmenevät myös osassa yhteiskunnan muuttumisen toisen alaluokan, työn muutoksen, aiheista. Työn muutos liittyy paljon työn pääluokan aiheisiin, mutta koska monet asiat työn muutoksessa heijastelevat laajempaa yhteiskunnan muuttumista, se on luokiteltu osaksi tätä yläluokkaa ja edelleen pääluokkaa. Työn muutoksella on edellisestä alaluokasta poiketen suora vastine LDA-aihemallinnuksen tuloksissa, ja muista sisällytönanalyysin alaluokista se yhdistyy eniten esihenkilöiden ja työnantajien toimintaan, muihin työehtoihin ja työoloihin, yhteiskunnallisiin vaihtoehtoihin, muuhun yhteiskuntakriittisyyteen ja sukupolvieroihin.

Työn muutoksen aiheet jakautuvat selkeiksi alakokonaisuuksiksi. Alakokonaisuuksissa ilmenee, miten työolosuhteiden muutoksen kiihtyminen on tarjonnut r/antiworkille lukuisia uudenlaisia näkökulmia tarkasteltavaksi (Medlar ym. 2022; Mudu 2018; Shukai-

tis 2014). Monet julkaisuista käsittelevät työn muutoksia negatiivisesta perspektiivistä, mutta myös neutraaleja ja positiivisia näkemyksiä löytyy. Etenkin etätyöhön suhtaudutaan Antiwork-yhteisössä hyvin myönteisesti. Etätyöskentelyn koetaan parantavan hyvinvointia ja sitä toivotaan jopa ihmisoikeudeksi. Se asetetaan vastakkain lähityöskentelyn haittojen kanssa: ikävä työpaikkakulttuuri, pitkät työmatkat ruuhkassa ja vähentynyt vapaa-aika ovat syitä etätyön suosimiseen lähityöskentelyn sijaan. Samaan aikaan kuitenkin useimmat työnantajat haluavat lopettaa etätyöskentelyn, ja myös hallinto sekä media pitävät etätyötä ongelmallisena:

”Arvatkaa, kuka ei enää työskentele kotoa. Minut vedettiin tänään tapaamiseen pomoni kanssa, ja minulle kerrottiin, että minun on tultava työpaikalle takaisin pysyvästi, vaikka minut palkattiin kotoa käsin työtä tekeväksi edustajaksi.” (Nimimerkki Sea_Scheme6784)

Etätyön lisäksi toinen työelämän ilmiö, johon suhtautuminen on jokseenkin positiivista, on hiljainen irtisanoutuminen. Hiljaista irtisanoutumista – eli sitä, että tekee työssä vain vaaditun minimin – puolustetaan etenkin nuorempien työntekijöiden toimintana. Tämän lisäksi ”työhyppimistä”, työpaikkojen vaihtamista usein, pidetään oikeutettuna. Näitä ilmiöitä suhteutetaan työnantajien toimintaan, kuten mataliin palkkoihin ja palkankorotusten puutteeseen: jos työnantaja ei aio panostaa työntekijään, ei työntekijänkään tarvitse ylittää itseään työssään. Niinpä toisaalta näiden aiheiden taustasyiden kielteisyys heijastuu monien julkaisujen näkökulmiin. Hiljaista irtisanoutumista pidetään työntekijän omien rajojen kunnioittamisena ja siihen myös kehoitetaan:

”Muistakaa kaikki, ei väliä, miten hyvä uskot työpaikkasi olevan, ei väliä, mitä pomosi lupaa sinulle – me olemme kaikki niille vain tilikirjan punaisia viivoja, jotka voidaan leikata tai korvata, kun niistä tuntuu siltä. Älkää koskaan luottako johtajistoon, älkää ikinä antako niille muuta kuin pelkän minimin.” (Nimimerkki poistettu)

Sekä etätyö että hiljainen irtisanoutuminen ilmentävät työntekijöiden pyrkimystä vastustaa työn ja vapaa-ajan tasapainon sekä työn laadun heikentymistä (Arat & Waring 2022). Ne osoittavatkin työntekijöiden halun parempaan työelämään, jonka muodostamiseen he osallistuvat itse aktiivisesti. Muut työn muutoksen aiheet ovat puolestaan lähinnä negatiivisesta perspektiivistä. Automaatiosta ollaan huolestuneita ja esille nostetaan tapauksia, joissa esimerkiksi tekoäly on korvannut luovan alan työntekijöitä. Myös itsepalvelukassat nähdään työvoiman korvaajina. Automaatio voikin viedä monilta työn ja toimeentulon (Arat & Waring 2022; Mathers 2020). Toisaalta automaation vastoin käymisiin, kuten tekoälyn epäonnistuneeseen käyttöön, suhtaudutaan julkaisuissa vahingoniloisesti. Automaatioon asennoidutaan kriittisesti myös huonompien työolojen ja -ehtojen, kuten alhaisemman palkan, oikeuttajana:

”Hauskaa, että yritykset anelevat työntekijöitä töihin sen sijaan, että hankkisivat niitä robotteja, joiden on kerrottu korvaavan meidät helposti, jos minimipalkkaa nostetaan.” (Nimimerkki exalted_priesthood)

Automaation on todettu voivan heikentävän työntekijöiden joukkovoimaa parempien työehtojen saamiseksi, sillä työnantaja voi halutessaan korvata työntekijät koneilla, roboteilla tai tekoälyohjelmilla (Arat & Waring 2022). Toisaalta aiemmassa lainauksessa näitä korvausmahdollisuuksia kuitenkin epäillään. Lähinnä ainut positiivisesti automaatioon suhtautuva julkaisu vuorostaan toivoo toimitusjohtajien automatisointia, sillä ne ovat yrityksille kalliita. Muuten automaatioon ollaan pettyneitä, koska se ei ole onnistunut vapauttamaan ihmisiä työnteosta:

”Miksi supertietokoneiden ja älykkään robotiikan aikakaudella meidän pitää työskennellä 60 tuntia viikossa vain, jotta emme näe nälkää ja jäädy kuoliaaksi?” (Nimimerkki No_Emphasis_2011)

Työaika ei olekaan lyhentynyt roboteista ja muusta automaatiosta huolimatta (Mudu 2018). Toisaalta automaation on mahdollista parantaa työoloja, jos sitä käytetään työntekijöille epämiellyttävien ja vaarallisten tehtävien suorittamiseen (Arat & Waring 2022). Automaatio tai tekniikka ei ole kuitenkaan välttämättä luonteeltaan vapauttavaa (Graziano & Trogal 2021), minkä Antiwork-yhteisön jäsenet ovatkin huomanneet. Automaatio on yhdessä muiden työelämän muutosten, kuten keikkatyön, kanssa on tehnyt monille työstä epävarmempaa, mikä on havaittu myös teoreettisesti (esim. Arat & Waring 2022; Mathers 2020). Työelämän yleisen epävarmuuden lisäksi julkaisuissa nostetaan esille työvoiman ulkoistaminen ja maahanmuuttajien käyttäminen työnantajien kulujen alentamisen keinoina – tätä pidetään usein työntekijöiden hyväksikäyttönä, johon suhtaudutaan negatiivisesti. Maahanmuuttajia ei kuitenkaan syytetä heidän tilanteestaan vaan ahneina pidettyjä työnantajia.

Viimeisenä työn muutoksen osa-alueena julkaisuissa käsitellään lapsityövoimaa. Vaikka lapsityövoima on erityisesti kehittyneissä maissa enimmäkseen osa menneisyyttä ja yhdessä julkaisuista nostetaankin esille tällainen historiallinen esimerkki, suurin osa lapsityövoimaan liittyvistä julkaisuista koskee nykypäivää. Amerikkalaisia tehtaita on jäänyt viime vuosina kiinni lapsityövoiman laittomasta käytöstä, ja jotkin Yhdysvaltojen osavaltioista pyrkivät mahdollistamaan lapsityövoiman laajemmankin käytön:

”Uusi lakiehdotus Iowassa heikentäisi lapsityövoimalakeja ja mahdollistaisi 14–17-vuotiaiden työskentelyn kaivoksissa, lihapakkaamoissa, purkamisessa, suuntaisleikkurien käytössä ja muissa vaarallisissa töissä. Yritysten tukeman lainalaisena työntekijät eivät olisi siviilioikeudessa vastuullisia, jos lapsia loukkaantuu tai kuolee.” (Nimimerkki Monsur_Ausuhnom)

Lapsityövoimaa esitetään jopa joidenkin amerikkalaisten osavaltioiden politiikassa ratkaisuksi työvoimapulaan. Lapsityövoiman käytön mahdollistamista pidetään Antiwork-yhteisössä taas kamalana ja epäeettisenä. Niinpä monet työn muutokseen sisältyvistä aiheista ovat hyvin kriittisiä ja kielteisiä, mutta myös positiivisia näkökulmia löytyy, kuten etätöiden hyvinvointivaikutukset. Työn muutos onkin siis melko vaihteleva sävyiltään. Yhteiskunnan muuttumisen yläluokka – sisältäen sukupolvierot ja työn muutoksen – on siis nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien yläluokan tavoin suhteellisen kriittinen, ja monia aiheita käsitellään kielteisestä perspektiivistä, mutta negatiivisuuden syvyys ei ole yhtä voimakas kuin edellisessä yläluokassa. Yhteiskunnan muuttuminen voi siis olla jokseenkin neutraalia ja joskus positiivistakin.

Yhteiskunta ja sen muutos sisältää pääluokkana hyvin monimuotoisia aiheita. Enemmistö pääluokan aiheista on negatiivisia tai kriittisiä, mikä korostuu etenkin nykyisen yhteiskunnan ja sen ongelmien yläluokassa, kuten työntekijöiden hyväksikäytössä. Ihanneyhteiskunnan luomiseen liittyy samoin runsaasti kritiikkiä nykyistä yhteiskuntaa kohtaan, kuten myös yhteiskunnan muuttumista ilmentävissä sukupolvieroissa ja työn muutoksessa. Ihanneyhteiskunnan luomisen yläluokan aiheissa ilmenee kuitenkin toiveikkautta paremmasta tulevaisuudesta; työn muutoksessa puolestaan nähdään työssä hyviä puolia, kuten etätö tai työntekijöiden omien rajojen parempi kunnioittaminen hiljaisen irtisanoutumisen muodossa. Yhteiskunnan ja sen muutoksen aiheet osoittavat, ettei Antiwork-yhteisössä pidetä yhteiskuntaa vain kielteisenä, vaan siihen liittyy myös monia myönteisiä odotuksia ja huomioita sen nykytilasta.

6.2.4 Millainen Antiwork-yhteisö lopulta on?

Antiwork-yhteisön aiheet ovat monipuolisia vihollisista ja vastakkainasettelusta työhön sekä yhteiskuntaan ja sen muutokseen. Suurin osa aiheista kytkeytyy kuitenkin jollain tavalla työhön. LDA-aihemallinnuksen ja sisällönanalyysin tulokset tukevat toisiaan pitkälti, sillä useimmilla aiheilla on vastineensa sisällönanalyysissa. Etenkin työhön liittyvät sisällöt nousevat hyvin esiin jo LDA:lla, mutta enemmän tulokintaa vaativat ja yhteiskunnalliset aiheet korostuvat vasta sisällönanalyysin tuloksissa.

Useimmat Antiwork-yhteisön aiheet ovat näkökulmaltaan kriittisiä tai negatiivisia. Työntekijöille ja kansalaisille haitallisina pidetyt toimijat on tunnistettu selvästi, ja työhön sekä moniin yhteiskunnallisiin ilmiöihin suhtaudutaan enimmäkseen kielteisesti. Yleinen negatiivisuus voi johtua osittain myös Redditistä alustana tai sosiaalisesta mediasta ylipäättäen. Myönteisyyttä löydetään kuitenkin erityisesti mahdollisuuksista muu-

tokseen. Etätyö nähdään myös poikkeuksellisen positiivisena työskentelymuotona. Lisäksi oman itsensä arvostaminen – mukaan lukien omien rajojen kunnioittaminen – ja ammattiyhdistyksiin järjestäytymällä tavoiteltavat edut ovat työelämän myönteisinä pidettyjä osa-alueita.

Mutta miten nämä erilaiset Antiwork-yhteisön aiheet jakautuvat määrällisesti? Tämä aiheiden kvantifioitu erittely esitellään taulukossa 5. Yksittäisissä julkaisuissa voi olla useampaan alaluokkaan liittyviä pelkistyksiä, jotka kaikki on otettu huomioon. Joissakin julkaisuissa voi olla lisäksi useamman kerran samaan alaluokkaan kuuluvia toisistaan erillisiä ala-aiheita.

Taulukko 5. Antiwork-yhteisön aiheiden jakautuminen luokittain kvantifioituna

Alaluokat	Yhteensä	Yläluokat	Yhteensä	Pääloukat	Yhteensä
Miljardöörit	49	"Vihollisiksi" mielletyt toimijat	201	Viholliskuvat	201
Yritykset	35				
Esihenkilöiden ja työnantajien toiminta	98				
Poliitikot ja puoluepolitiikka	19				
Palkka ja muut tulot	74	Työskentely ja työn olosuhteet	291	Työ	377
Työn pakollisuus ja muut säännöt	45				
Muut työehdot ja työolot	92				
Työstä lähteminen	53				
Työnhakuprosessi	27	Työhön liittyvä vaikuttaminen	86		
Työn vastustaminen	13				
Työntekijöiden järjestäytyminen	73	Ihanneyhteiskunnan luominen	68		
Hyvinvointivaltio, verot ja julkiset varat	44				
Yhteiskunnalliset vaihtoehdot	17				
Työlle vaihtoehtoinen toiminta	7	Nykyinen yhteiskunta ja sen ongelmat	158	Yhteiskunta ja sen muutos	298
Työyhteiskunta ja sen normit	23				
Työvoimapula	13				
Työntekijöiden hyväksikäyttö	20				
Yhteiskunnalliset ongelmat	57				
Muu yhteiskuntakriittisyys	45	Yhteiskunnan muuttuminen	72		
Sukupolvierot	28				
Työn muutos	44				

Taulukosta 5 nähdään, että työhön liittyviä aiheita on pääluokittain tarkasteltuna eniten. Työskentely ja työn olosuhteet ovat vuorostaan yläluokista määrällisesti suurin. Myös ”vihollisiksi” mielletyt toimijat sekä nykyinen yhteiskunta ja sen ongelmat sisältävät melko paljon aiheiden esiintymiskertoja, kun taas muut yläluokat ovat sunnilleen samankokoisia. Alaluokista puolestaan selvästi määrällisesti suurimmat ovat esihenkilöiden ja työnantajien toiminta, palkka ja muut tulot, muut työehdot ja työolot sekä työntekijöiden järjestäytyminen – näissä aiheiden esiintymismäärät lähestyvät sataa etenkin esihenkilöiden ja työnantajien toiminnassa sekä muissa työehdoissa ja työoloissa. Pie-nimmät alaluokat ovat työlle vaihtoehtoinen toiminta, työn vastustaminen ja työvoimapa-pula, joista ensimmäinen jää aiheiden esiintymiskerroissa seitsemään, ja kaksi jälkim-mäistä ylittävät kymmenen vain hieman. Työn vastustamiseen keskittyvässä yhteisössä määrällisesti vähäisiksi jäävät siis konkreettisimmin työn vastustamiseen ja työlle vaih-toehtoiseen toimintaan liittyvät aiheet.

Julkaisujen määrällinen jakautuminen auttaa myös osaltaan muodostamaan kuvaa Anti-work-yhteisöstä. Yhteisössä ei vältellä polarisaatiota – miljardöörit, yritykset, työnan-tajat, esihenkilöt ja poliitikot mielletään avoimesti vastustajiksi. Vastakkainasettelua ilmenee myös sukupolvieroissa, joissa vanhempiin sukupolviin suhtaudutaan kielteisesti. Tiettyjen aiheiden määrällinen yleisyys liittyy lisäksi yhteisön tarkoituksiin: r/antiwork tarjoaa monille paikan valittaa ikävistä pomoista, matalasta palkasta ja muu-ten huonoista työoloista. Yhteisössä voi paitsi kertoa omista tuntemuksistaan myös par-haimmillaan saada vertaistukea. Vertaistukea ja yhteisöllisyyttä tavoitellaan esimerkiksi meemeillä, joihin monet voivat samaistua, tai sosiaalisesta mediasta ja uutisista löyde-tyillä kertomuksilla, jotka ovat usein yhteisön mielipiteiden vastaisia. Näillä tavoilla voidaan tehdä erontekoa juuri yhteisön ulkopuolisiin ja vahvistaa yhteisön näkemyksiä. Vakavammissa julkaisuissa monet etsivät myös neuvoja vaikeisiin työelämän tilantei-siin – voiko työnantaja kohdella työntekijää laillisesti miten tahansa, vai missä kulkevat rajat? Miten työnantajan toimintaan voi puuttua? Neuvojen pyytämisen lisäksi tietoa jaetaan avoimesti työntekijöiden oikeuksista ja järjestäytymismahdollisuuksista. Anti-work-yhteisöllä on siis hyvin monimuotoinen merkitys sen jäsenille.

Julkaisujen avulla voi päätellä myös joitakin r/antiworkin käyttäjien ominaisuuksia. Antiwork-yhteisön julkaisuissa korostuu käyttäjien maantieteellinen jakautuminen ja ikä. Etenkin sukupolvieroja käsittelevissä julkaisuissa nuorempia sukupolvia puoluste-taan ja heihin samaistutaan, mikä luultavasti heijastaa Redditin käyttäjien nuoruutta (esim. Castillo 2023). Useissa julkaisuissa verrataan kuitenkin nykyistä työelämää aiempiin vuosikymmeniin omien kokemusten kautta, mikä osoittaa Antiwork-yhteisössä olevan myös vanhempia käyttäjiä. Iän lisäksi julkaisuissa on maantieteellisiä painotuk-sia. Redditin käyttäjien enemmistö on Yhdysvalloista (Castillo 2023; Semrush 2023), ja

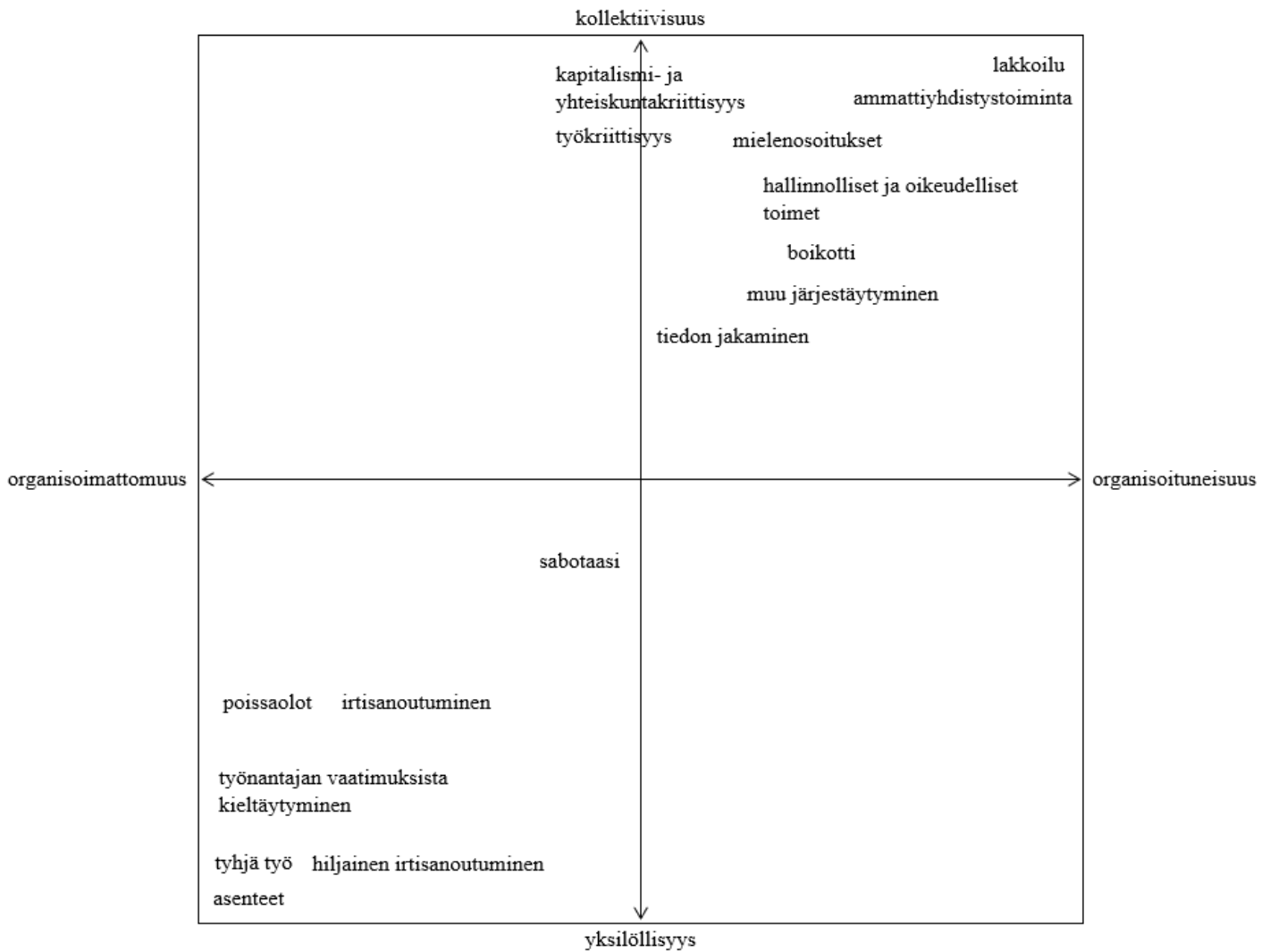
tämä onkin havaittavissa Antiwork-yhteisön julkaisuissa. Amerikka-keskeisyys ilmenee monissa julkaisuissa aiheesta riippumatta: neuvoja pyydetään yleensä yhdysvaltalaisessa tai kanadalaisessa kontekstissa, ja suurin osa uutisista tai politiikasta on Yhdysvaltojen sisäistä puoluepolitiikkaa. Eurooppa vuorostaan esitetään usein yhtenäisenä ja idealistisena, lähes työläisten ihmemaana. Niinpä käyttäjien sijainti voi rajata Antiwork-yhteisössä esiintyvien näkökulmien moninaisuutta – erityisesti Pohjois-Amerikan ja jossain määrin Euroopan ulkopuoliset perspektiivit jäävät puuttumaan.

Vaikka Antiwork-yhteisön suosituimmista julkaisuista ei korostu määrällisesti erityisen paljon työn suora vastustaminen, työhön suhtautuminen on silti hyvin negatiivista. Myös kielteistä asennetta voi pitää yhtenä työn vastustamisen tapana (Mudu 2018). Määrällisen runsauden puutteesta huolimatta Antiwork-yhteisössä esiintyy laadullisesti monipuolisia ja erilaisia työn vastustamisen muotoja sekä yhteiskunnallisia vaihtoehtoja. Seuraavassa alaluvussa käsitellään vielä tarkemmin, miten työtä vastustetaan ja millaisia yhteiskunnallisia vaihtoehtoja Antiwork-yhteisössä esitetään.

6.3 Työn vastustamisen muodot ja yhteiskunnalliset vaihtoehdot Antiwork-yhteisössä

Antiwork-yhteisössä vastustetaan siis sisällönanalyysin tulosten perusteella monipuolisesti työtä, työoloja ja yhteiskuntaa. Nämä vastustamisen tavat eroavat kuitenkin toisistaan jonkin verran – osa keinoista on hyvin kollektiivisia ja järjestäytyneitä, kun taas toiset ovat yksilöllisiä vailla organisoituneisuutta. Antiwork-yhteisössä ilmenevät työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen muodot esitellään yksilöllisyyden ja organisoituneisuuden mukaan luokiteltuina kuviossa 3 seuraavalla sivulla.

Kuviossa 3 on yhteensä 16 työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tapaa, joiden luokittelussa on hyödynnetty Mudun (2018) esittelemiä työn vastustamisen typologioita. Nämä tavat jakaantuvat suhteellisen tasaisesti yksilöllisyyden ja kollektiivisuuden mukaan: niistä seitsemän on yksilöllisiä, kun taas kollektiivisia on yhdeksän. Melko selvästi järjestäytyneitä sekä järjestäytymättömiä keinoja on molempia seitsemän, ja kaksi tapaa on erityisesti organisoituneisuuden ja organisoimattomuuden välimaastossa. Yksilöllisin keinoista on asenteet. Asenteisiin kuuluvat muun muassa kyynisyys, muu negatiivisuus, huumori ja autonomian korostaminen, joista etenkin kielteinen suhtautuminen työhön on Antiwork-yhteisössä yleistä. Asenteet ovat kuitenkin hyvin yksilöllisiä ja järjestäytymättömiä työn vastustamisen muotoja, eivätkä ne siten aiheuta merkittävää uhkaa työn normille (Mudu 2018). Seuraavaksi yksilöllisimmät keinot ovat tyhjä työ ja hiljainen irtisanoutuminen, jotka ovat myös melko organisoitumattomia. Niitä voi pitää

Kuvio 3. Antiwork-yhteisön työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat luokiteltuina yksilöllisyyden ja organisointuneisuuden mukaan

sekä työn että työolojen vastustamisen tapoina. Tyhjä työ, kuten netin selailu tai muu työajan ottaminen osaksi omaa aikaa (Kankila ym. 2019, 44–50; Mudu 2018), ei ole edellisen keinon tavoin yleensä uhannut työnormia (Mudu 2018), mutta hiljainen irtisanoutuminen – eli ”vain minimin”, työsopimuksessa määritetyn työn tekeminen – on herättänyt antiworkin julkaisuissa tarkastelluissa uutisissa huolta työnantajissa. Hiljaista irtisanoutumista ei ole nostettu ainakaan aiemmissa työn vastustamisen typologioissa esille (vrt. Mudu 2018), joten se saattaa joko olla uusi työn vastustamisen tapa tai se ei ole välttämättä työn vastustamista ollenkaan vaan tavanomaista työskentelyä, joka priorisoi oman jaksamisen. Toisaalta tällainen oman hyvinvoinnin arvostaminen voi olla osittain työntekijöiden suoritusten jatkuvaa parantamista edellyttävien työn normien vastustamista ja produktivistisen ajattelun (esim. Vitale 2020) hylkäämistä.

Seuraava keino, työnantajan vaatimuksista kieltäytyminen, on aiempien tavoin yksilöllinen ja järjestäytymätön. Se on varsinaisen työn vastustamisen sijaan suuntautunut enemmän hankalien työolojen torjumiseen. Vaikka se ilmenee yleensä yksittäisen työn-

tekijän kieltäytymisenä esihenkilön tai työnantajan vaatimuksista, sillä saattaa olla vaikutuksia ympäröivässä työyhteisössä esimerkiksi siten, että muutkin työntekijät voivat uskaltautua vaatimaan parempaa työnantajaltaan. Yksittäisenä keinona siihen ei kuitenkaan liity yleensä vielä järjestäytymistä. Irtisanoutuminen on työn ja työolosuhteiden vastustamisen tapana samankaltainen, sillä esimerkiksi joukkoirtisanoutumiset voivat olla melko järjestäytyneitä ja yhteisöllisiä keinoja, mutta yksittäisen ihmisen irtisanoutuminen on lähinnä yksilöllinen ja organisoimaton ilmaus työoloja tai työtä vastaan.

Enimmäkseen yksilöllisistä työn vastustamisen keinoista viimeiset, poissaolot ja sabotaasi, ovat olleet tunnettuja jo pitkään. 1900-luvun alkupuolella sairauspoissaolot olivat tavallisia, ja 1960-luvulta lähtien myös muut poissaolot yleistyivät (Kankila ym. 2019, 44–56). Poissaoloja pidetään passiivisena työn vastustamisena (Mudu 2018), ja ne voivat korostua erityisesti rutiininomaisessa työssä (Shukaitis 2014). Vaikka poissaolot ovat perinteisesti olleet hyvin tyypillinen työn vastustamisen muoto, Antiwork-yhteisössä esiintyy vain muutamia esimerkkejä niistä, kuten perheenjäsenen kuolemasta valehteleva poissaolon oikeutuksena. Tähän saattaa vaikuttaa palkallisten vapaiden vähyys Yhdysvalloissa – sairauslomapäivät täytyy ottaa usein palkattomina, ja palkattomistakin vapaista voi joutua työpaikalla vaikeuksiin. Toisaalta Antiwork-yhteisössä kuitenkin kannustetaan ottamaan töistä vapaapäiviä aina, kun työntekijä haluaa niin. Poissaolot ovat enimmäkseen yksilöllinen ja järjestäytymätön keino, mutta yhdenkin työntekijän toistuvat poissaolot voivat vaikuttaa koko työyhteisöön. Jos useammat työntekijät reagoivat huonoihin työoloihin poissaoloilla, ne saattavat muuttua keinona jo melko yhteisölliseksi.

Sabotaasi on vuorostaan vanhimpia työn vastustamisen muotoja luddismin ohella – molemmat keinot ovat olleet käytössä jo 1700-luvun lopulta (Kankila ym. 2019, 44–47; Mudu 2018). Tunnetuista työn vastustajista autonomistit hyödynsivät esimerkiksi sabotaasia lakkojen ja poissaolojen lisäksi (Cunninghame 2005; Garrett 2014), ja nykyisistä liikkeistä monet anarkistit kannattavat sabotaasitoimia (Seyferth 2019, 374, 381–387). Antiwork-yhteisössä esiintyy sekä suoraa että epäsuoraa sabotaasia. Vaikka sabotaasi luokitellaan yleensä suhteellisen yksilölliseksi keinoksi (Mudu 2018), Antiwork-yhteisössä on esimerkki yhteisöllisesti järjestetystä sabotaasista: nuoret ruuhkauttivat ja jumiuttivat lakkoilevat työntekijät korvaavan järjestelmän lukuisilla hakemuksillaan ilman aikomustakaan ottaa työtä vastaan. Tämä on siis melko modernia, suoraa ja jokseenkin järjestäytyntä sabotaasia. Yksilöllisempää, järjestäytymättömämpää ja epäsuorempaa sabotaasia edustaa puolestaan se, miten eräs työntekijä jätti kostonan työnantajalleen tekemättä arvokkaan projektin loppuun ja irtisanoutui vain viikkoa ennen kyseisen projektin palautuspäivää.

Muut työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen muodot ovat pitkälti kollektiivisempia ja organisoituneempia. Näistä tavoista järjestäytyneimmät ja kollektiivisimmat ovat lakkoilu ja ammattiyhdistystoiminta. Niillä pyritään erityisesti parantamaan laajojenkin työntekijäryhmien työoloja ja -ehtoja, kuten työturvallisuutta tai palkkoja. Lakkoilu on yksi hyvin konkreettisista työn vastustamisen muodoista, joihin liittyy usein selkeä vaatimus (Shukaitis 2014; Weeks 2005, 109–110), ja sitä ovat toteuttaneet aiemmista työn vastustamisen liikkeistä esimerkiksi autonomistit (Cunninghame 2005; Garrett 2014). Lakkoiluun ja työntekijöiden järjestäytymiseen ammattiliittoihin suhtaudutaan Antiwork-yhteisössä positiivisesti, mutta kaikki työn vastustamisen liikehdinnät eivät ole aina kannattaneet näitä keinoja. Feministisissä suuntauksissa lakkoilua kritisoidaan esimerkiksi siitä, että naisten pitää samanaikaisesti huolehtia kodista, kuten lastenhoidosta ja kodin muusta ylläpidosta, jotta lakkoilu olisi mahdollista. Niinpä työn vastustamisessa pitäisi keskittyä enemmän yhteiskunnalliseen uusintamiseen ja sen muuttamiseen. (Shukaitis 2014.) Autonomistit vuorostaan vastustivat sekä perinteistä puoluejärjestelmää että ammattiyhdistyksiä (Cunninghame 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121), minkä vuoksi Antiwork-yhteisö eroaa siis jonkin verran muista työn vastustamisen liikkeistä.

Lakkoilun ja ammattiyhdistystoiminnan jälkeen muut kollektiivisimmat työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen muodot ovat kapitalismi- ja yhteiskuntakriittisyys sekä työkriittisyys. Ne ovat kuitenkin organisoituneisuuden ja organisoimattomuuden välimaastossa, sillä monet niihin liittyvistä ajatuksista voivat olla melko hajanaisiakin, eivätkä ne ole välttämättä järjestettyinä minkään tietyn ryhmittymän alaisina. Toisaalta kapitalismi- ja yhteiskuntakriittisyys sekä työkriittisyys koskettavat usein koko yhteiskuntaa tai ainakin merkittäviä osia siitä, mikä tekee niistä hyvin kollektiivisia.

Yhteiskuntakriittisyys kohdistuu Antiwork-yhteisössä erityisesti kapitalismiin: varallisuuden epätasainen jakautuminen, miljardöörit, yritykset ja työntekijöiden hyväksikäyttö ilmentävät kaikki kapitalismia, jossa rikkailla on köyhiä enemmän mahdollisuuksia elämässä. Kapitalistinen järjestelmä perustuu pitkälti työntekijöiden riistolle ja taloudelliselle syrjäyttämislle (Cunninghame 2005; Weeks 2011, 97) – kapitalismi tarvitsee ihmisten työvoimaa, ja työ ylläpitää kapitalistista yhteiskuntaa (Dinerstein & Pitts 2021, 125–126). Koska kapitalismi ja palkkatyö kytkeytyvät niin vahvasti toisiinsa, kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän hylkääminen on keskeistä työn vastustajille (Avis 2022; Beverinotti 2021; Kankila ym. 2019, 48–49; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160; Sherwin 2022). Antiwork-yhteisö ei ole tässä siis poikkeus, vaan se jatkaa muiden työn vastustajien antikapitalismia.

Työkriittisyys on kapitalismi- ja yhteiskuntakriittisyyden ohella enimmäkseen hyvin teoreettista: se sisältää työinstituution, -normin ja -yhteiskunnan kritisoinnin. Työkeskeisissä yhteiskunnissa työhön on moraalinen velvollisuus (Gorz 1989, 219–220), mutta työn normatiivinen ja ideologinen torjuminen on työn vastustamiselle erityisen olennaista (Weeks 2011, 99, 124). Työhön liittyviä vaikeuksia, kuten hyväksikäyttöä, ei pidetä vain yksittäisten työpaikkojen haastavina työoloina, vaan ne nähdään koko työinstituution ongelmana (Sherwin 2022). Antiwork-yhteisössä esiintyy juuri tällaista työyhteiskunnan ja -instituution teoreettista kritisointia, jota yhdistetään myös käytännönläheisiin esimerkkeihin, kuten yksittäisiin tilanteisiin, joissa ihmiset tekevät ylitöitä tai asettavat työn perheensä edelle. Työkriittisyys ilmenee muutamissa julkaisuissa lisäksi hieman yksilöllisempänä työn ja työolojen vastustamisen muotona. Työn järjestämisen kritisointi on esimerkiksi ammatillisia tehtäviä tekeville yksi työn vastustamisen tavoista (Shukaitis 2014), ja eräs sairaanhoitaja kritisoikin julkaisussaan työnsä kiireisyyttä ja taukojen vähäisyyttä. Kunnioituksen ja arvokkuuden tunnustuksen vaatiminen voi myös näyttäytyä etenkin näkymätöntä tai stigmatisoitua työtä tekevien työn vastustamisena (Shukaitis 2014) – jotkut suhtautuvatkin Antiwork-yhteisössä työehtoihin ja -oloihin samankaltaisesti korostamalla itsensä ja oman työnsä tärkeyttä. Työkriittisyys saa siis Antiwork-yhteisössä hyvin monenlaisia muotoja.

Seuraava työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen kollektiivinen tapa on mielenosoitukset. Ne liittyvät läheisesti lakkoiluun ja ammattiyhdistystoimintaan, sillä mielenosoituksia voidaan tehostaa lakoilla ja ammattiliitot voivat vuorostaan olla aktiivisesti osana järjestämässä mielenosoituksia. Mielenosoitusten tavoitteet ovat usein hyvin kollektiivisia, mutta myös pienimuotoisemmat ja tarkemmin rajatun yhteisön etuja ajavat protestit ovat mahdollisia. Mielenosoituksilla voidaan vastustaa työtä, työoloja tai yhteiskuntaa – etenkin poliittisia päätöksiä. Mielenosoitusten järjestäytyneisyyden aste vaihtelee, sillä jotkin niistä saattavat olla pitkään suunniteltuja ja taidokkaasti organisoituja, kun taas toiset voivat syntyä spontaanisti hajanaisen ryhmän ympärille. Erityisen kollektiivinen Antiwork-yhteisössä esillä ollut mielenosoitus on eläkeiän nostamisen vastustaminen Ranskassa. Mielenosoitukset ovat olleet myös aiempien työn vastustamiseen keskittyvien liikkeiden käytössä: Autonomian mielenosoituksiin 1970-luvun Italiassa kerääntyi jopa 100 000 ihmistä (Cunninghame 2005).

Mielenosoitusten jälkeen kollektiivisin keino on hallinnolliset ja oikeudelliset toimet. Ne ovat työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen muotona myös melko organisoituneita. Niihin voivat sisältyä etenkin hallinnolliset ja poliittiset pyrkimykset parantaa työväestön asemaa, kuten Minnesotan lakiehdotus palkallisesta sairauslomasta, mutta myös ryhmäkanteet tuomioistuimille esimerkiksi palkan maksamisesta todellisen työajan mukaan. Valtio- ja osavaltiotason lainsäädännön kehittäminen on keinona hyvin

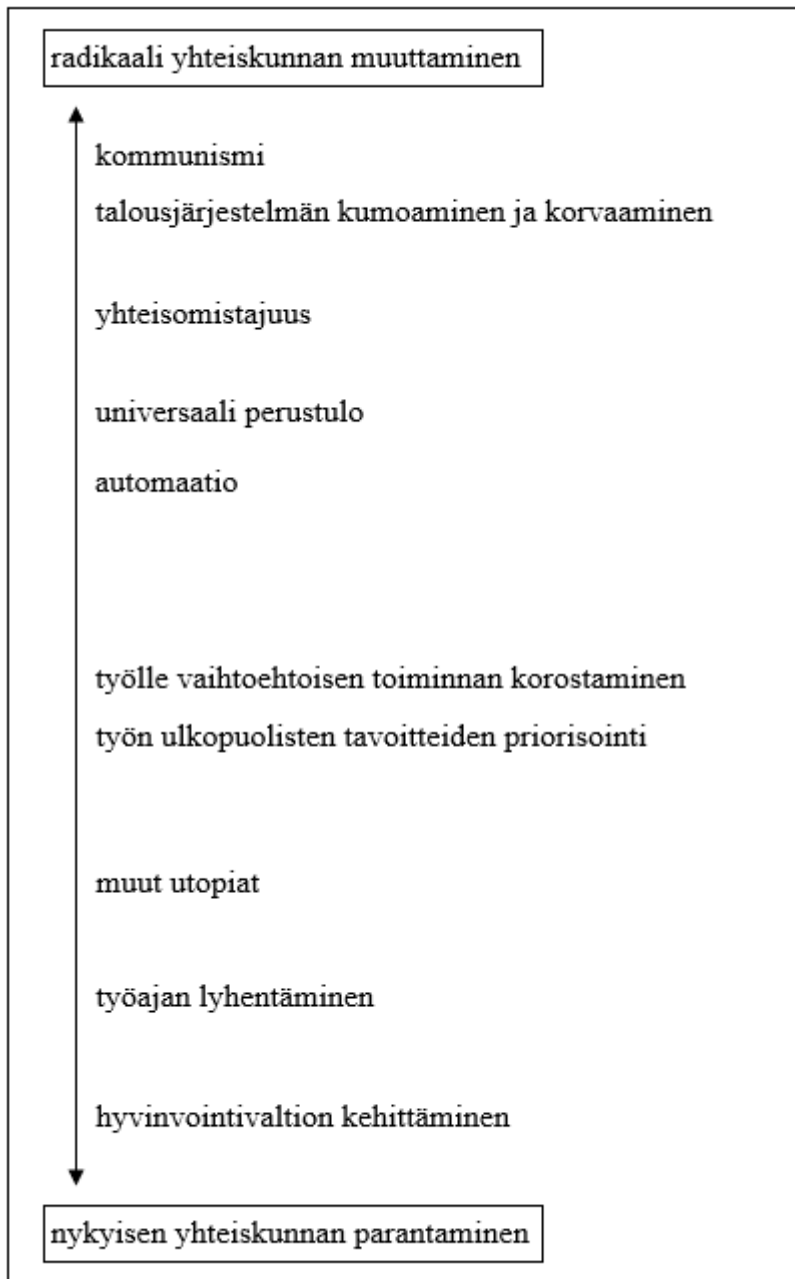
järjestäytynyt ja kollektiivinen, mutta ryhmäkanteet ja muut oikeudelliset kanteet tai syytteet saattavat koskettaa pienempiäkin ihmisryhmiä, jopa yksittäisiä työpaikkoja tai työntekijöitä. Lakikanteen voi nostaa yksikin ihminen, mikä ei vaadi varsinaista järjestäytymistä, minkä vuoksi tämä työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tapa ei ole välttämättä aina erittäin organisoitunut ja kollektiivinen.

Viimeiset enimmäkseen kollektiiviset työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat ovat boikotti, muu järjestäytyminen ja tiedon jakaminen. Boikotti on näistä kollektiivisin ja järjestäytynein, kun taas muu järjestäytyminen on melko yhteisöllistä sekä organisoitunutta. Tiedon jakaminen on puolestaan jokseenkin kollektiivista ja lähestyy organisoituneisuuden ja organisoimattomuuden välimaastoa. Boikotti voi olla keinona suhteellisen hyvinkin järjestetty, mutta Antiwork-yhteisössä ei esiinny erityisen organisoituja boikotteja. Ne ovat lähempänä yksittäisiä kehotuksia välttää esimerkiksi Starbucksia lakkojen aikaan. Boikotti voi kuitenkin kohdistua niin työn kuin työolojen tai yhteiskunnan vastustamiseen. Muu järjestäytyminen on vuorostaan ammattiyhdistysten ulkopuolista järjestäytymistä, etenkin yksittäisen työpaikan työntekijöiden keskinäistä solidaarisuutta. Tällainen järjestäytyminen johtuu Antiwork-yhteisössä yleensä työyhteisössä pidetyn työntekijän irtisanomisesta epäoikeudenmukaiseksi koetusta syystä, mitä muut työntekijät vastustavat ja siten järjestäytyvät joukkovoimana saadakseen työpaikalleen – eli enimmäkseen työoloihin – muutosta.

Tiedon jakaminen keskittyy puolestaan monipuolisesti informaation jakamiseen erilaisista asioista, kuten työntekijöiden oikeuksista, järjestäytymisestä tai yksittäisen työpaikan työoloista. Tiedon jakaminen voi kytkeytyä esimerkiksi ammattiyhdistystoimintaan, jolloin tavoitteena on saada työntekijät tietoisiksi oikeuksistaan ja mahdollisesti järjestäytymään, jotta he voisivat edistää asioitaan paremmin. Useimmiten tiedon jakaminen liittyy Antiwork-yhteisössä kuitenkin yksittäisten työntekijöiden pyrkimyksiin kertoa työpaikkansa huonoista työoloista, kuten alipalkkauksesta tai tippien menettämisestä esihenkilölle. He pyrkivät tällä toiminnallaan tuomaan esille avoimesti tiettyjen yritysten ongelmallisuuden, jotta laajempi yleisö voisi yrittää vaikuttaa yrityksen käytäntöihin tai jotta muut eivät hakeutuisi huonoista työoloista tunnettuun yritykseen töihin.

Työtä, työoloja ja yhteiskuntaa vastustetaan siis Antiwork-yhteisössä monilla sekä yksilöllisillä että kollektiivisilla, organisoituneilla ja organisoimattomilla tavoilla. Työn vastustamiseen liittyy varsinaisen vastustamisen lisäksi erityisesti tavoite luoda ja rakentaa uusia elämisen käytäntöjä: se on muutokseen pyrkivä voima (Weeks 2005, 124, 130–131). Tämä ilmenee myös Redditin Antiwork-yhteisössä. Jos työn toivotaan loppuvan, mitä vaihtoehtoja tarjotaan tilalle? Miten Antiwork-yhteisössä ylipäätään halutaan muuttaa yhteiskuntaa? Kuviossa 4 seuraavalla sivulla esitellään Antiwork-yhteisössä

ilmenevät yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot luokiteltuina niiden radikaaliuden mukaan.

Kuvio 4. Antiwork-yhteisössä esitetyt yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot luokiteltuina radikaaliuden mukaan

Kuviossa 4 on kymmenen yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehtoa, joista viisi on enimmäkseen radikaaleja, kaksi radikaaliuden välimaastossa ja kolme lähinnä nykyisessä yhteiskuntajärjestelmässä toteutettavia. Vain osa näistä yhteiskunnallisista kehityssuunnista sisältää myös todennäköisesti työn loppumisen tai suunnitelman työn vaihto-

ehdoista. Yhteiskunnallisen vaihtoehdon radikaalius ei myöskään välttämättä johda työn loppumiseen – esimerkiksi kommunismiin voi kuulua työstä vapautuminen, mutta monissa kommunistisissa järjestelmissä on silti tarvetta työlle (Arat & Waring 2022; Vitale 2020).

Eniten nykyisen yhteiskunnan parantamiseen keskittyvä yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehto, hyvinvointivaltion kehittäminen, on Antiwork-yhteisössä melko suosittu. Siihen kuuluu etenkin laajojen taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien ja elinmahdollisuuksien takaaminen kansalaisille: erityisen tärkeinä pidetään universaalia terveydenhuoltoa, edullista koulutusta, riittävää sosiaaliturvaa ja oikeudenmukaisia palkkoja. Hyvinvointivaltion kehittämisen uskotaan onnistuvan enimmäkseen joko varakkaampien tehokkaammalla verotuksella tai julkisten varojen kohdentamisella paremmin ihmisten hyvinvointia tukeviin tarkoituksiin. Tähän vaihtoehtoon ei kuulu työn loppuminen, mutta työolojen parantuminen esimerkiksi korkeamman palkkauksen myötä on mahdollista. Kattavampi sosiaaliturva voisi myös mahdollistaa työstä kieltäytymisen.

Myös seuraava yhteiskunnallisen kehityksen suunta, työajan lyhentäminen, on sovitettavissa melko hyvin nykyiseen yhteiskuntajärjestelmään. Se on keinona lisäksi usein esillä r/antiworkin julkaisuissa. Työajan lyhentämisen voi toteuttaa esimerkiksi nelipäiväisenä työviikkona tai ylipäätään lyhyempinä työpäivinä joko lainsäädännöllä tai yksittäisten yrittäjien ratkaisuin. Vaikka työajan lyhentäminen ei tarkoita vielä palkkatyön loppumista kokonaan, se liittyy kuitenkin tietoiseen työn vähentämiseen. Työajan lyhentämistä voi pitää reformistisena kompromissina, joka pyrkii ratkaisemaan työn epätasaisen jakautumisen ongelmaa (Julkunen 2002), mutta sitäkin on vaikea toteuttaa – tuottavuuden lisääntymisestä huolimatta – yleensä etenkin kapitalistisen talouskasvun tavoittelun vuoksi (Frayne 2015, 94). Työajan lyhentämiseen liittyy muitakin ongelmia. Vaikka se voisi parantaa työoloja ja helpottaa ali- ja ylityöllistettyjen tilannetta (Weeks 2011, 32–33), työviikon lyhentämisen kokeiluissa on ilmennyt, että työntekijöiden palkkojen ja yritysten tuottavuuden säilyttäminen voi edellyttää palkkatukea. Lisäksi työviikon lyhentäminen saattaa johtaa epäsäännöllisiin työtunteihin ja palkkatason kasvun pienuuteen (Kramarz ym. 2008, 167–188). Niinpä työajan lyhentämisellä ei olisi välttämättä työn vastustajien näkökulmasta toivottavia tuloksia.

Kolmas ja viimeinen melko selvästi nyky-yhteiskunnan parantamiseen keskittyvä vaihtoehto on muut utopiat. Antiwork-yhteisössä esiintyy yleisiä utopioita, joissa keskeistä on ihmisten turvallisuus, onnellisuus, hyvinvointi ja vapaus. Niihin voi sisältyä työn loppuminen etenkin, jos vapausnäkökulma korostuu – työn vastustamisen historiassa onkin ollut utopistisia kokeiluja (Mudu 2018). Työn vastustaminen liittyy vahvasti uto-

pioihin ja pyrkimyksiin toteuttaa ne (Sherwin 2022): utopioiden kriittinen merkitys ja niiden esiin tuomat mahdollisuudet ovat tärkeitä yhteiskunnalliselle muutokselle (Granter 2009, 90–91, 182–183). Utopiat voivat kuitenkin suhtautua työhön myös ihmisille merkityksellisenä ja olennaisena (Foster 2017), joten ne eivät johda väistämättä työn loppumiseen. Antiwork-yhteisössä esitetyt utopiat ovat luonteeltaan suhteellisen abstrakteja toiveita, joten ne voivat olla melko vapaamuotoisesti toteutettavissa paitsi nyky-yhteiskunnan parantamisella myös yhteiskunnan laajalla ja perustavanlaatuisella muutoksella.

Radikaalin yhteiskunnan muuttamisen ja nykyisen yhteiskunnan parantamisen välimaastossa ovat työn ulkopuolisten tavoitteiden priorisointi ja työlle vaihtoehdoisen toiminnan korostaminen. Ne eivät tarjoa vaihtoehtoina niinkään konkreettisia ratkaisuja kokonaisuudelle yhteiskunnalle, vaan ne liittyvät enemmän yksilöiden toimintaan ja yhteisöjen ajattelutavan muokkaamiseen. Vaikka ne voivat olla sovitettavissa myös nykyiseen yhteiskuntaan, ne kytkeytyvät läheisesti työn vastustamiselle tyypilliseen työn normatiiviseen ja ideologiseen hylkäämiseen (esim. Weeks 2011, 99, 124). Työn ulkopuolisten tavoitteiden priorisointi ilmenee siten, ettei työ ole ainut päämäärä elämässä tai elämä pyritään rakentamaan muun kuin työn ympärille. Matkustaminen, tietynlaisen ruoan syöminen tai muu elämästä nauttiminen ovat esimerkiksi tällaisia joillekin tärkeitä asioita. Työlle vaihtoehdoisen toiminnan korostamisessa näyttäytyy vuorostaan olennaisena vapaa-ajan toivominen, toisten ihmisten auttaminen, ajan viettäminen läheisten kanssa ja itselle merkityksellisten asioiden tekeminen.

Työn ulkopuolisten tavoitteiden priorisointi ja työlle vaihtoehdoisen toiminnan korostaminen eivät edellytä työn katoamista, mutta työn väheneminen tai kokonaan loppuminen mahdollistaisivat paremmin muiden tärkeänä pidettyjen asioiden toteuttamisen ja autonomian (Blattner 2021; Danaher 2017), sillä juuri työn vuoksi monilla ei ole tilaisuutta asettaa etusijalle työn ulkopuolista toimintaa (Blattner 2021; Posadas 2017; Vitale 2020). Antiwork-yhteisön ajatukset vapaa-ajan lisäämisestä ja työn vähentämisestä muistuttavat aiemmista liikkeistä muun muassa autonomistien teoreettisia malleja sekä käytäntöjä ajan ja tilan uudelleenjärjestelystä (Mudu 2018). Avun antamisen tärkeänä pitäminen puolestaan voisi olla teoreettisesti liitettävissä keskinäisen avun projekteihin (Carmody 2022). Ylipäätään Antiwork-yhteisössä tunnustetaan, miten työn väheneminen ja työn ulkopuolisen toiminnan korostuminen voivat edistää terveyttä, hyvinvointia ja tasa-arvoa (esim. Frayne 2015, 230). Yhteisöllisyys, yhteiskuntaan panostaminen ja muut olennaiset työhön liitetyt merkitykset ovat saavutettavissa yhtäläisesti palkkatyön ulkopuolella esimerkiksi vapaaehtoistyössä (Danaher 2017), minkä myös Antiwork-yhteisö havaitsee.

Radikaaliin yhteiskunnan muuttamiseen kuuluvista vaihtoehdoista automaatio ja perustulo ovat vähiten äärimmäiset, mutta työn loppuminen on yhdistettävissä niihin erityisen helposti. Automaatio on liitettävissä hyvin erilaisiin tulevaisuuskuviin, ja se saattaisi mahdollistaa paitsi kommunismin myös perustulon. Automaatio ja universaali perustulo tukevat toisiaan, sillä automaation kasvattaman tuottavuuden myötä tarvittava työvoima olisi pienempi, ja perustulo voisi ehkäistä automaation lisääntymisen sosiaalisia ja taloudellisia haittoja ihmisille. (Arat & Waring 2022.) Vaikka automaatio voisi katkaista yhteyden työn ja ihmisten tarpeiden täyttymisen välillä vapauttaen ihmiset työstä (Arat & Waring 2022; Vitale 2020), Antiwork-yhteisössä ei uskota sen mahdollisuuksiin ihmistyön korvaajana. Yhteisössä on tyypillisempää kyseenalaistaa, miksei automaatio ole jo lopettanut työn tarvetta – nykyisen teknologian aikakaudella ei varmastikaan pitäisi joutua tekemään niin paljon töitä kuin monet tekevät. Automaatio ei olekaan historiallisesti vähentänyt työtä (Dinerstein & Pitts 2021, 37–41). Myös feministisessä kritiikissä huomautetaan, että automaatio saattaa ihmisten tarpeiden sijaan edistää vain kapitalistista tuotantoa ja kulutusta (Graziano & Trogal 2021).

Universaaliin perustuloon suhtautuminen on Antiwork-yhteisössä myönteisempää, ja sen koetaan hyödyttävän monia: perustulon ajatuksena on mahdollistaa huonoista työehdoista ja -oloista kieltäytyminen. Perustulo voi edistää muun muassa työntekijöiden järjestäytymistä, sillä pienentynyt työvoima edellyttää työnantajia parantamaan työehtoja ja -oloja (Mathers 2020; Weeks 2020). Työolojen parantumisen lisäksi perustulon avulla monet voisivat luopua työstä kokonaan (Arat & Waring 2022; Gorz 1999, 82–83; Weeks 2020). Perustulon myötä vapaa-aika, harrastukset ja perhe-elämä saattaisivat olla aiempaa keskeisemmässä asemassa (Arat & Waring 2022; Mathers 2020; Weeks 2020), joten perustulo on liitettävissä muihinkin Antiwork-yhteisössä esillä oleviin yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehtoihin, kuten työn ulkopuolisten tavoitteiden priorisointiin ja työlle vaihtoehtoisen toiminnan korostamiseen. Perustulon voi myös yhdistää sekä hyvinvointivaltion kehittämiseen että erilaisiin utopioihin. Antiwork-yhteisössä pidetään lisäksi esillä perustulokokeilujen onnistuneisuutta – perustulon pilottihankkeita on ollut muun muassa Alankomaissa, Kanadassa ja Suomessa (Mathers 2020). Perustulo on siis melko realistinen Antiwork-yhteisössä esiintyvä yhteiskunnallinen vaihtoehto.

Vaikka perustuloa pidetään ehkä merkittävimpana vaihtoehtona, joka voisi taata kansalaisille toimeentulon ja turvan huonoilta palkoilta sekä muilta työehdoilta ja -oloilta (Arat & Waring 2022; Mathers 2020; Mudu 2018; Weeks 2020), se saattaa myös edistää kapitalismia ja työntekijöiden hyväksikäyttöä (Mathers 2020). Se ei vapauttaisi ihmisiä datakapitalismille tehtävästä ilmaisesta työstä, ja vähimmäistoimeentulon mukanaan tuoma yhteiskuntarauha voisi lisätä yritysten mahdollisuuksia hyväksikäyttää ihmisten halpaa tai ilmaista työvoimaa. Työntekijöiden järjestäytyminen ja työnantajien

kollektiivinen vastustaminen saattaisivat myös hankaloitua, kun palkkatyöhön sosiaalistaminen muuttuisi. (Mathers 2020.) Perustuloa voisi lisäksi käyttää autoritäärisen valtion tai populistien välineenä (Dinerstein & Pitts 2021, 111–115, 151). Näitä perustulon mahdollisia negatiivisia puolia ei kuitenkaan tuoda esille r/antiworkin julkaisuissa.

Kolme radikaaleinta yhteiskunnan muuttamisen keinoa ovat yhteisomistajuus, talousjärjestelmän kumoaminen ja korvaaminen sekä kommunismi, joista yhteisomistajuus on vähiten ja kommunismi eniten äärimmäinen. Radikaaliudesta huolimatta mikään näistä vaihtoehtoista ei välttämättä sisällä työstä luopumista, mutta kommunismi sekä talousjärjestelmän kumoaminen ja korvaaminen voisivat mahdollistaa sen ainakin jossain määrin (Arat & Waring 2022; Vitale 2020). Yhteisomistajuus on käsitteellisesti melko lähellä kommunismia ja tuotantovälineiden yhteisomistusta, mutta se eroaa Antiwork-yhteisössä kommunismista siten, että se on lähinnä yksittäisten työpaikkojen tai pienien yhteisöjen vaihtoehto kokonaisen valtion tai yhteiskunnan sijaan. Julkaisuissa nostetaan esille onnistunut esimerkki yhteisomistajuudesta: työntekijät ostivat entisenä työpaikkanaan olleen kahvilan, jonka omistaja halusi myydä työntekijöiden järjestäytymispyrkimysten vuoksi. Yhteisomistajuutta pidetään Antiwork-yhteisössä myönteisenä ja kannattavana – lisäksi se on melko helposti toteutettavissa. Kaikki yhteisomistajuus ei ole välttämättä radikaalia, mutta siinä voi kuitenkin olla taustalla kapitalismin vastustaminen ja kommunismia kohti pyrkiminen.

Talousjärjestelmän kumoaminen ja korvaaminen liittyvät etenkin työn vastustajille tyyppilliseen kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän hylkäämiseen (Avis 2022; Beverinotti 2021; Kankila ym. 2019, 48–49; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160; Sherwin 2022). Nykyistä talousjärjestelmää pidetään Antiwork-yhteisössä paitsi kestävämmänä myös vanhentuneena mallina, jota hallitsevat muutamat vallanahneet henkilöt ja jossa suuri osa muusta väestöstä joutuu kärsimään toimeentulovaikeuksista. Vaikka muutoksen tarve tunnustetaan Antiwork-yhteisössä selvästi, uudelle talousmallille ei kuitenkaan tarjota merkittävästi konkreettisia ratkaisuja. Yleisempää on huomauttaa, ettei nykyinen järjestelmä ole ainut vaihtoehto ja että jotain parempaa tarvitaan – koko nykyinen talous voitaisiin kumota. Lähinnä ainoa jokseenkin hahmoteltu ratkaisu on ehdotus resurssipohjaiseen järjestelmään siirtymisestä, jossa huomioidaan maapallon kantokyky, ihmisten hyvinvointi ja ympäristö. Tässä ekologisessa painotuksessa yhteiskunta saattaisi myös olla rahaton. Viimeistä radikaalia yhteiskunnan muuttamisen vaihtoehtoa, kommunismia, puolestaan ei selitetä julkaisuissa erityisen tarkkana mallina: tärkeänä pidetään kehotuksia tuotantovälineiden valtaukseseen, mutta varsinaisia tarkempia keinoja tähän tai kommunistisen yhteiskunnan kehittämiseen ei eritellä. Keskeistä on lähinnä viedä työnantajien ja omistajien vauraus sekä jakaa se työntekijöille. Vaikka kommunismi nähdään Antiwork-yhteisössä erityisesti kapitalistisen palkkatyöyhteiskunnan

vastavoimana, kommunismi voisi myös olla työn vastustajille epämieluisa suuntaus, sillä osassa marxilaisia tulkintoja työtä on pidetty erityisen olennaisena ihmisyydelle (Carmody 2022; Granter 2009, 52–54; Weeks 2005, 109–112). Joka tapauksessa monissa kommunismiin viittaavissa julkaisuissa kannustetaan vähintään epäsuorasti myös kumoukselliseen toimintaan, joten kommunismi on selvästi äärimmäisin ja nyky-yhteiskuntaa potentiaalisesti voimakkaimmin muuttava Antiwork-yhteisössä ilmenevistä yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdoista.

Antiwork-yhteisössä esiintyy siis useita yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehtoja, joista osa on melko maltillisia ja keskittyy nyky-yhteiskuntaan ja sen parantamiseen. Radikaalejakin yhteiskunnan muuttamisen mahdollisuuksia on, mutta niistä läheskään kaikki eivät sisällä välttämättä työn loppumista. Toisaalta silloinkin, kun työn loppuminen voisi kuulua yhteiskunnalliseen kehityssuuntaan, konkreettisia vaihtoehtoja työlle ehdotetaan vain vähän. Lopulta kapitalismi näyttäytyy Antiwork-yhteisössä usein jopa työtä isompana ongelmana. Vaikka sekä kapitalismin että työn vaihtoehdot ovat pinnallisesti melko monipuolisia, niiden toteuttamisen pohdinta on suhteellisen vähäistä – niistä puuttuu paitsi realismia myös syvyyttä. Tämä voi kuitenkin johtua osittain myös siitä, että sosiaalisessa mediassa, kuten Redditissä, suosiota saattavat saavuttaa vain tietynlaiset julkaisut.

Kaiken kaikkiaan Antiwork-yhteisö ei ole ajatuksiltaan ainutlaatuinen: se ei sijaitse tyhjiössä, ja sen työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat sekä yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot muodostavat yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia aiempien ja nykyisten työn vastustamisen liikkeiden välillä. Nykyisistä radikaaleista työn vastustajista Antiwork-yhteisö muistuttaa sekä uusmarxisteja että anarkisteja: uusmarxistien kannattamat perustulo ja valtiojohtoisuus näkyvät Antiwork-yhteisön julkaisuissa, mutta myös anarkistien hallintovastaisuus, pienimuotoiset yhteisöt ja sabotaasi korostuvat (Seyferth 2019, 374, 381–387). Toisaalta aiempiin liikkeisiin eroavaisuuden muodostaa etenkin Antiwork-yhteisön erityisen keskeinen piirre, ammattiyhdistysmyönteisyys, sillä entisistä työn vastustajista varsinkin autonomistit suhtautuivat työväenliikkeeseen negatiivisesti (Cunninghame 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121). Antiwork-yhteisö on ylipäättään melko järjestäytymätön liike, mitä voisi pitää näennäisesti eroavaisuutena esimerkiksi autonomisteihin tai yhdysvaltalaisista sosiaaliturvaa ja hyvinvointia edistävään liikkeeseen, WRM:ään, verrattuna (esim. Cunninghame 2005; Garrett 2014; Sherwin 2022). Autonomia muodostui kuitenkin monista erilaisista alaryhmistä ja paikallisista ryhmittymistä (Cunninghame 2005), minkä vuoksi Antiwork-yhteisönkään organisoimattomuus, hajanaisuus tai monimuotoisuus ei ole erityisen epätavallista työn vastustamiseen keskittyvälle liikehdinnälle. Niinpä Antiwork-yhteisö

heijastaa muutamista eroavaisuuksista huolimatta monia samankaltaisuuksia aiempien ja nykyisten työn vastustamisen liikkeiden välillä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkielmassa selvitettiin, millainen työn vastustamisen liike Redditin Antiwork-yhteisö on. Olennaista oli täydentää nykyaikaisen työn vastustamisen empiiristä tutkimusaukkoa sosiaalitieteellisestä näkökulmasta. Kiinnostuksena oli myös, miksi ja miten työtä vastustetaan sekä pyrkivätkö työn vastustajat murentamaan työlle perustuvaa yhteiskuntaa. Työvoimapulan aikakaudella (esim. European Labour Authority ELA 2023; Lill 2020) työn laajamittainen vastustaminen voisi vaikeuttaa työvoiman riittävyyttä entisestään. Toisaalta samaan aikaan työ- ja kapitalismikritiikki voi olla oikeutettua ja tarjota vaihtoehtoisen suunnan tulevaisuuden yhteiskunnalle.

Antiwork-yhteisössä on noussut tarkastellun vuoden aikana esiin monipuolisesti erilaisia sisältöjä. LDA-aihemallinnuksen ja sisällönanalyysin tulokset osoittavat, että työhön yhdistyvät aiheet ovat erityisen keskeisiä. Ne käsittelevät sekä työskentelyä ja työn olosuhteita itsessään että työhön liittyvää vaikuttamista. Niiden lisäksi korostuvat viholliskuvat, yhteiskunta ongelmineen ja yhteiskunnallinen muutos. Työ kytkeytyy kuitenkin läheisesti useimpiin näistä aiheista. Vastakkainasettelu on myös erityisen tyypillistä: Antiwork-yhteisössä identifioidaan avoimesti ne toimijat, joita pidetään työntekijöiden ja kansalaisten hyvinvoinnille sekä eduille epäsuotuisina. Näistä varsinkin miljardöörit ilmentävät monille laajemminkin kapitalistisen yhteiskunnan ongelmia. Nykyisen yhteiskunnan ominaisuudet ja erityisesti haasteet asumisen kalleudesta varallisuuden epätasaiseen jakautumiseen ovatkin herättäneet runsaasti huomiota Antiwork-yhteisössä, kuten myös yhteiskunnan muutos. Yhteiskunnassa jo tapahtuneiden muutosten lisäksi useilla on näkemyksiä siitä, millainen yhteiskunnasta pitäisi kehittyä – parempi hyvinvointivaltio tai kenties työn hylännyt utopia.

Antiwork-yhteisön laajoista aihekokonaisuuksista työ korostuu myös määrällisesti, ja yksittäisistä pienemmistä aiheista erityisen suosittuja ovat esihenkilöiden ja työnantajien toiminta, muut työehdot ja työolot sekä työntekijöiden järjestäytyminen. Toisaalta määrällisesti vähiten huomiota ovat saaneet työlle vaihtoehtoinen toiminta, työvoimapula ja työn vastustaminen. Varsinainen työn vastustaminen tai työn vaihtoehdot eivät ole siis työn vastustamiseen keskittyvässä Antiwork-yhteisössä aiheina erityisen yleisiä, mutta ne mahtuvat silti suosituimpien julkaisujen joukkoon. Antiwork-yhteisössä korostuu konkreettisen työn vastustamisen määrällisestä vähyydestä huolimatta laajasti työ- ja yhteiskuntakriittisyys, sillä useimmat julkaisut ovat näkökulmaltaan negatiivisia ja kriittisiä: työhön ja lukuisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin suhtaudutaan enimmäkseen kielteisesti. Poikkeuksellisia, myönteisiä perspektiivejä on kuitenkin muutamia: etätyö hyvinvointivaikutuksineen näyttäytyy positiivisena, kuten myös ammattiyhdistyksiin järjestäytymisen edut, omien rajojen kunnioittaminen työelämässä sekä itsensä ja työnsä ar-

vostaminen. Mahdollisuudet yhteiskunnan ja työn muutokseen nähdään myös myönteisessä valossa.

Antiwork-yhteisöstä syntyy siis sen suosituimpien julkaisujen perusteella hyvin työ- ja kapitalismikriittinen kuva. Negatiivinen suhtautuminen työhön ja polarisoidut käsitykset yhteiskunnasta ovat yhteisöä hallitsevia piirteitä. Toisaalta monelle r/antiwork on tärkeä ja usein ainoa paikka kertoa avoimesti tyytymättömyydestään työnantajiin, palkkaan, työolosuhteisiin tai työhön laajemmin. Vertaistuella ja yhteisöllisyydellä on merkittävä asema, kuten myös neuvojen pyytämällä ja tiedon jakamisella erityisesti työntekijöiden oikeuksista ja järjestäytymisestä. Ammattiyhdistys- ja lakkomyönteisyys ovat Antiwork-yhteisölle keskeisiä, mutta monissa muissa ominaisuuksissa on havaittavissa myös hajanaisuutta: Antiwork-yhteisö on melko järjestäytymätön, joten siinä korostuu yhtenäisyyden sijaan usein monimuotoisuus. Ehkä huomattavimpia tällaisia piirteitä ovat hallintovastaisuus ja -myönteisyys – osa näkee äänestämisen, politiikan ja valtion olennaisina osina paremman tulevaisuuden kehittämistä, kun taas toiset pitävät hallintoa vihollisena, jota tulee vastustaa mielenosoituksin ja lakoin.

Hallintoon suhtautumisessa voi olla myös sukupolvieroja, jotka ilmenevät Antiwork-yhteisössä nuorempien ikäpolvien alhaisen äänestysaktiivisuuden paheksuntana. Ylipääntään yhteisössä on kuitenkin runsaasti nuorempiin sukupolviin kuuluvia käyttäjiä, jotka puolustavat muita nuoria aikuisia ja samaistuvat heidän kokemuksiinsa vaikeuksiin. Tämä kuvastaakin Reddit-käyttäjien nuoruutta yleensä (esim. Castillo 2023). Yhteisössä on silti myös vanhempia käyttäjiä, jotka osoittavat ikänsä erityisesti vertailemalla kokemuksiaan työelämästä eri vuosikymmeniltä. Iän ohella Antiwork-yhteisössä ilmenee selvästi maantieteellinen jakautuminen: monet julkaisuista koskevat amerikkalaista puoluepolitiikkaa tai paikallisuutisia. Reddit-käyttäjien enemmistö on Yhdysvalloista (Castillo 2023; Semrush 2023), joten ei ole yllättävää, että Antiwork-yhteisönkin julkaisut ovat pitkälti pohjoisamerikkalaisesta näkökulmasta.

Odottamatonta ei ole myöskään se, että Antiwork-yhteisön aiheiden, olemuksen ja erityisesti työ- ja kapitalismikriittisyyden vuoksi yhteisössä vastustetaan moninaisesti niin työoloja kuin työtä itsessään sekä kapitalistista nyky-yhteiskuntaa. Antiwork-yhteisössä on havaittavissa 16 erilaista työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tapaa, jotka eroavat toisistaan niiden yksilöllisyyden ja organisoituneisuuden perusteella. Näistä tavoista seitsemän on yksilöllisiä; kollektiivisia on yhdeksän. Organisoituja ja organisoimattomia keinoja on molempia seitsemän, ja kahta keinoista ei voi sijoittaa yksiselitteisesti kumpaankaan ryhmään. Tyypillistä on, että yksilölliset keinot ovat kollektiivisia vähemmän järjestäytyneitä. Yksilöllisimmät ja organisoimattomimmat työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat ovat asenteet ja tyhjä työ, kun taas kollektiivisim-

mat ja organisoituneimmat ovat lakkoilu ja ammattiyhdistystoiminta. Sabotaasi on puolestaan keinoista lähimpänä yksilöllisyyden ja kollektiivisuuden sekä organisoituneisuuden ja organisoimattomuuden välimaastoa.

Antiwork-yhteisön työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamista täydentävät toisaalta erilaiset ehdotukset yhteiskunnan kehittämistä toivotumpaan suuntaan. Antiwork-yhteisössä ilmenee kymmenen yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehtoa, joista viisi on lähinnä radikaaleja, kaksi radikaaliuden välimaastossa ja kolme enimmäkseen nykyisessä yhteiskuntajärjestelmässä toteutettavia. Radikaaleimmin yhteiskuntaa muuttavat vaihtoehdot ovat kommunismi sekä talousjärjestelmän kumoaminen ja korvaaminen; nykyisen yhteiskunnan parantamiseen keskittyvät vuorostaan eniten hyvinvointivaltion kehittäminen ja työajan lyhentäminen. Niinpä Antiwork-yhteisössä on monenlaisia ajatuksia yhteiskunnan kehittämisen mahdollisuuksista, joista osa on myös melko hillittyjä. Enemmistö vaihtoehdoista kannattaa kuitenkin yhteiskunnan jyrkkääkin muuttamista, joten Antiwork-yhteisön voidaan nähdä pyrkivän edistämään radikaalia yhteiskunnallista muutosta. Radikaalius ei kuitenkaan tarkoita suoraan työn loppumista, sillä läheskään kaikki Antiwork-yhteisön yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdoista eivät sisällä väistämättä työstä luopumista – kapitalismin hylkääminen näyttäytyy usein jopa tärkeämpänä prioriteettina. Työn loppumisen sijaan työhön käytetyn ajan vähentäminen ja työn merkityksen pienentyminen vaikuttavat Antiwork-yhteisössä yleisemmiltä pyrkimyksiltä, mutta työstä luopumiseen on myös osittainen mahdollisuus. Silti työlle esitetään lopulta vain vähän konkreettisia vaihtoehtoja, vaikka sen vähentämistä tai hylkäämistä pidetään kannatettavana.

Tutkielman tulosten lähin vertailukohta löytyy Medlarin ym. (2022) artikkelista. Muutamia artikkeleissa eriteltyistä r/antiworkin aiheista ovat merkittäviä myös tässä tutkielmassa, kuten irtisanoutuminen, yritysten pyrkimykset häiritä työntekijöiden järjestäytymistä ja etätyöskentely osana työn muutosta, mutta Medlarin ym. (2022) artikkelissa korostuneet Reddit, mielenterveys ja pandemia eivät ilmene huomattavasti tämän tutkielman tuloksissa. Samaan aikaan monilla tämän tutkielman löytämisestä Antiwork-yhteisön aiheista ei ole vastinetta Medlarin ym. (2022) artikkelissa.

Tutkielman tuloksia ja etenkin Antiwork-yhteisöä voi kuitenkin verrata myös muihin aiempiin tutkimuksiin ja niiden tuloksiin. Antiwork-yhteisöllä on useita samankaltaisia piirteitä kuin monilla aiemmilla ja nykyisillä työn vastustamisen liikkeillä. Hallintoon turvautuminen on tyypillistä erityisesti uusmarxisteille, kun taas anarkistit vastustavat hallintoa jopa sabotaasilla (Seyferth 2019, 374, 381–387). Näitä molempia ominaisuuksia löytyy myös Antiwork-yhteisöstä. Antiwork-yhteisön hajanaisuus ja monimuotoisuus vuorostaan heijastelevat italialaisia autonomisteja, jotka muodostuivat lukuisista

hyvin erilaisistakin alaryhmistä (Cuningham 2005). Poikkeuksellista on lähinnä Antiwork-yhteisön ammattiyhdistysmyönteisyys, jota ei ole yleensä ilmennyt aiemmissä tutkimuksissa työn vastustamisen liikkeistä (esim. Cuningham 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121). Ehkä tärkein työn vastustamisen liikkeiden piirre, työ- ja kapitalismikriittisyys, on edellisten tutkimusten (esim. Avis 2022; Beverinotti 2021; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160; Sherwin 2022) tavoin havaittavissa myös nykyaikaisessa työn vastustamisen liikkeessä, Antiwork-yhteisössä. Työn vastustaminen haastaa nykyisen kapitalistisen työyhteiskunnan tarjoten ihmisille vaihtoehdon hylätä työn moraalisen velvoitteen ja elämän keskipisteenä (Sherwin 2022; Weeks 2011, 99, 124). Työn vastustamisella on tällöin mahdollisuus toimia kriittisenä ja rakentavana voimana, joka voi edistää sosiaalista muutosta (Weeks 2005, 124). Antiwork-yhteisössä ilmeneekin tämä kriittisyyteen kytketty mahdollisuus unelmoida paremmasta elämästä ja yhteiskunnasta, joten Antiwork-yhteisöä voi todella pitää osana työn vastustamisen liikkeiden jatkumoa.

Useimmat Antiwork-yhteisön työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavoista ovat esiintyneet myös aiemmissä tutkimuksissa. Etenkin poissaolot töistä ovat olleet yleisiä työn vastustamisen keinoja (esim. Kankila ym. 2019, 44–56; Mudu 2018; Shukaitis 2014), mutta ne ovat Antiwork-yhteisössä melko harvinaisia, vaikkakin Antiwork-yhteisössä kannustetaan vapaapäivien ottamiseen. Toinen jo varhain käytetty ja nykyisin anarkistien hyödyntämä työn vastustamisen tapa, sabotaasi (Cuningham 2005; Garrett 2014; Kankila ym. 2019, 44–47; Mudu 2018; Seyferth 2019, 374, 381–387), on myös Antiwork-yhteisön keinovalikoimassa. Toisaalta aiemmissä tutkimuksissa yksilöllisenä ja järjestäytymättömänä pidetty sabotaasi (Mudu 2018) on esiintynyt Antiwork-yhteisössä sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä, jokseenkin organisoituna keinona. Erityisesti kollektiivisista keinoista vuorostaan mielenosoitukset ja lakkoilu ovat olleet monien aiempien liikkeiden, kuten autonomistien, suosiossa (Cuningham 2005; Garrett 2014). Niiden suosio on jatkunut myös Antiwork-yhteisössä. Feministiset suuntaukset ovat kuitenkin kritisoineet lakkoilua (Shukaitis 2014), mutta tätä perspektiiviä ei ilmene Antiwork-yhteisössä. Autonomistien vastustama ammattiyhdistysliike (Cuningham 2005; Garrett 2014; Negri 1989, 84–116; Weeks 2005, 117–121) on taas Antiwork-yhteisölle erittäin tärkeä. Niinpä vaikka useat Antiwork-yhteisön työn, työolojen ja yhteiskunnan vastustamisen tavat ovat esiintyneet aiemmissä tutkimuksissa, Antiwork-yhteisöllä on niissä selvästi erilaisia painotuksia ja muita näkökulmaeroja moniin muihin työn vastustamisen liikkeisiin verrattuna.

Yhteiskunnallisissa kehityssuuntauksissa puolestaan Antiwork-yhteisöllä ei ole huomattavia näkemuseroja muihin työn vastustajiin. Antiwork-yhteisön pyrkimys radikaaliin yhteiskunnalliseen muutokseen on myös muille työn vastustamisen liikkeille tyypillistä,

sillä kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän hylkääminen työn ohella on ominaista monille niistä (Avis 2022; Beverinotti 2021; Kankila ym. 2019, 48–49; Mudu 2018; Negri 1991, 153–160; Sherwin 2022; Weeks 2011, 99, 124). Antiwork-yhteisössä esiintyvät yhteiskunnallisen kehityksen vaihtoehdot ovatkin ilmenneet aiemmissä tutkimuksissa, kuten uusmarxistien halu toteuttaa perustulo (Seyferth 2019, 374, 381–387). Antiwork-yhteisön yhteiskunnalliset vaihtoehdot ovat kuitenkin moninaisuudestaan huolimatta teoreettisesti pinnallisia ja vähän kehitettyjä verrattuna monissa muissa tutkimuksissa esiteltyihin ajatuksiin (vrt. Arat & Waring 2022; Carmody 2022; Weeks 2020). Pohdinta näiden yhteiskunnallisten mahdollisuuksien konkreettisesta toteuttamisesta ja toteutuksen realistisuudesta onkin niukkaa. Antiwork-yhteisössä ei siis juurikaan nouse esille aiempiin tutkimuksiin verrattuna uusia tai poikkeuksellisen hyvin muodostettuja käsitteitä yhteiskunnallisen muutoksen ja työn vaihtoehdoista. Tämä voi kuitenkin johtua jossain määrin siitä, millaiset julkaisut saavat eniten suosiota Redditissä tai sosiaalisessa mediassa ylipäätään – monimutkaiset teoreettiset ajatusluomukset vaativat lukijaltaan enemmän kuin lyhyet ja hauskat meemit.

Kaiken kaikkiaan tämä tutkielma on tuottanut uutta tietoa paitsi Antiwork-yhteisöstä itsessään myös laajemmin nykyajan työn vastustamisesta. Aiemmin on ollut vain vähän tutkimustietoa moderneista työn vastustamisen liikkeistä, mutta tässä tutkielmassa Antiwork-yhteisöstä löytyi uudenlaisia sisältöjä, aiheita ja piirteitä. Toisaalta tulokset vahvistavat myös kuvaa työtä vastustavien liikkeiden samankaltaisuuksista, vaikka selkeitä eroavaisuuksiakin ilmenee. Antiwork-yhteisö näyttyy kuitenkin tutkielman myötä selvästi osana työn vastustamisen liikkeiden jatkumoa. Niinpä tutkielman tulokset täydentävät erityisesti nykyaikaisen työn vastustamisen empiiristä tutkimusaukkoa.

Varsinaisten tulosten lisäksi tutkielma havainnollistaa LDA-aihemallinnuksen käytettävyyttä sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa. LDA:n selvänä etuna on mahdollisuus suurten tietomäärien käsittelyyn (Blei ym. 2003), kun taas rajoitteena on, että LDA:n tulosten tulkinta vaatii ymmärrystä sen aineistona käytetyn tekstin kontekstista ja aihepiiristä (Brett 2012). LDA tuotti lopulta tässä tutkielmassa hyvin samankaltaisia tuloksia kuin sisällönanalyysi, vaikka osan aiheista löytäminen vaatikin sisällönanalyysia. Niinpä jos tutkittavan ilmiön teoreettinen tausta on hyvin tiedossa, LDA voi soveltua erinomaisesti sosiaalitieteelliseen tutkimukseen, jossa tekstimuotoinen aineisto on erityisen laaja. Kokonaisen subredditin kaikkien julkaisujen analysoiminen olisi sisällönanalyysilla käytännössä mahdotonta, kun taas LDA mahdollistaisi sen helpostikin. Rajoitteena on toisaalta sosiaalisen median julkaisujen vaihtelevat muodot näyttökuvista muihin kuviin, videoihin ja tekstiin sekä näiden yhdistelmiin. LDA edellyttää julkaisujen muuttamista ensin tekstimuotoon, mikä oli tässä tutkielmassa toteutettavissa, mutta kokonaisen subredditin julkaisujen muuttaminen käsin tekstiksi olisi kuitenkin useimmissa tapauksissa

lähes mahdotonta. Toisaalta jos aineistona ovat myös julkaisujen kommentit, niissä keskustellaan yleensä julkaisujen sisällöstä niin, että aiheet ovat muodostettavissa LDA:lla ilman julkaisujen alkuperäismuodon muuttamista. Joka tapauksessa LDA-aihemallinnus osoitti tässä tutkielmassa erinomaisesti käytettävyytensä sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa – se on myös arvokas työkalu aiheen jatkotutkimuksissa.

Menetelmien onnistuneisuudesta huolimatta tässä tutkielmassa on myös rajoitteita, joista suurin osa syntyy aineistosta. Aineistoon sisältyvät r/antiworkin vain yli 30 sanan suosituimmat julkaisut tietyltä ajanjaksolta, joten aineisto ei kuvaa kaikkea Antiwork-yhteisön toimintaa. Suosituimmissa julkaisuissa on luultavasti enemmän laajempaan yleisöön vetoavia aiheita, minkä vuoksi esimerkiksi osa yhteisön radikaaleimmista näkemyksistä on saattanut suodattua pois. Toisaalta työinstituutioon negatiivisesti suhtautuminen voi olla enemmistölle valtaväestöstä jo itsessään äärimmäinen ajattelutapa. Lisäksi suosituimmat julkaisut antavat kuitenkin hyvän käsityksen siitä, millaiset sisällöt saavat Antiwork-yhteisössä eniten näkyvyyttä.

Muut selkeimmät rajoitteet ovat julkaisujen pituus ja maantieteellinen fokus. Koska monet julkaisuista ovat lyhyitä, niissä on välillä hyvin vähän olennaista sisältöä. Monipuolisemmat ja pidemmät julkaisut voisivatkin helpottaa niiden tulkintaa. Lisäksi monien aiheiden keskittyminen yhdysvaltalaiseen tai kanadalaiseen puoluepolitiikkaan, ajankohtaisiin uutisiin tai työntekijöiden oikeuksiin rajoittaa muiden kuin pohjoisamerikkalaisten näkemysten esiintuloa. Vaikka julkaisuissa esiintyy vertailua Pohjois-Amerikan ja Euroopan, erityisesti Ranskan, välillä, perspektiivi on Euroopan ulkopuolinen ja ihaileva. Niinpä keskustelunavaukset eurooppalaisten kohtaamista ongelmista ovat vähäisiä, ja esimerkiksi aasialaisia tai afrikkalaisia näkökulmia ei ole ollenkaan.

Tulevaisuuden tutkimukset voivat kuitenkin korjata monia näistä rajoitteista. Pohjois-Amerikan ulkopuoliset perspektiivit saattaisivat tulla paremmin esiin tarkastelemalla eri maiden kansallisia työn vastustamisen subredditejä tai siirtymällä kokonaan pois Redditistä muille alustoille. Aineiston monipuolisuutta ja syvällisyyttä vuorostaan parantaisi kommenttien sisällyttäminen osaksi aineistoa. Kokonaisen subredditin julkaisujen ja kommenttien analysoiminen on mahdollista LDA:lla, mutta haasteita voivat aiheuttaa Redditiin ohjelmistorajapinta ja sen muutokset, jotka voivat rajoittaa koko aineiston saatavuutta ja kerättävyyttä ilmaiseksi tai ilman tutkimuslupaprosessia.

Jatkotutkimuksissa voisi olla olennaista tarkastella Redditiin ulkopuolisia sosiaalisen median yhteisöjä, kuten Facebook-ryhmiä, ja havainnoida esimerkiksi omalla nimellä toimimisen vaikutusta sisältöihin. Eräs potentiaalinen näkökulma olisi vertailla mahdollisia alustakohtaisia eroja työn vastustajien mielipiteissä ja toiminnassa. Työn vastusta-

misen marginaalisuuden vuoksi kyselytutkimusten tekeminen tai muu määrällinen kar-toittaminen saattaa olla haastavaa, mutta haastattelut voisivat olla hyödyllisiä yksittäis-ten työn vastustajien ajatusten ja motiivien selvittämisessä. Netissä toimivien liikkeiden lisäksi tosielämän ryhmien haastattelu tai havainnoiminen voi olla tarpeellista esimer-kiksi anarkistien epävirallisten verkostojen tavoittamiseksi. Uudenlaisen näkökulman työn vastustamiseen saattaisi tarjota myös yrittäjien ja palkansaajien aseman sekä suh-teen vertailu – onko yrittäminen joillekin työn vastustajille mielekäs vaihtoehto? Loppu-jen lopuksi nykyajan työn vastustamisen empiirinen tutkimus on vasta aluillaan, joten aiheen tarkasteltavien perspektiivien määrä on runsas. Tämä tutkielma pyrki osaltaan ottamaan ensimmäisiä askelia työn vastustamisen moninaisuuden kuvaamisessa, mutta tulevaisuuden tutkimuksilla on erinomainen mahdollisuus täydentää ja monipuolistaa käsityksiä työn vastustamisesta entisestään.

8 KIRJALLISUUS

Anderson, M. B. (2007) To Work, or Not to Work, in “Tainted” Circumstances: Difficult Choices for Humanitarians. *Social Research* 74 (1), 201–222.

Arat, Z. & Waring, D. (2022) Rethinking work, the right to work, and automation. *Journal of Human Rights* 21 (1), 56–72.

Avis, J. (2022) Anti-work, TVET and employer engagement. *Journal of Education and Work* 35 (5), 585–598.

Ballentine, C. (27.1.2022) How a Fox News Interview Threw the Antiwork Subreddit Into Chaos. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-27/how-fox-news-interview-led-to-antiwork-subreddit-chaos-and-boosted-workreform?>. Luettu 31.1.2023.

Bastian, J. (1994) Work Sharing: The Reappearance of a Timely Idea. *The Political Quarterly* 65 (3), 302–312.

Bertrand, A. (2020) Proxy War: The Role of Recent CEQA Exemptions in Fixing California’s Housing Crisis. *Columbia Journal of Law & Social Problems* 53 (3), 413–460.

Beverinotti, M. (2021) Beyond Work: Life, Death, and Reproduction and the Postwork Society. *Discourse (Berkeley, Calif.)* 43 (2), 264–285.

Bittle, S. & Snider, L. (2018) How Employers Steal from Employees: The Untold Story. *Social Justice* 45 (2/3), 119–145.

Black, B. (1986) *The Abolition of Work and Other Essays*. Port Townsend: Loompanics Unlimited.

Blattner, C. (2021) Right to work or refusal to work: Disability rights at a crossroads. *Disability & Society* 36 (9), 1375–1398.

Blei, D., Ng, A. & Jordan, M. (2003) Latent Dirichlet Allocation. *Journal of Machine Learning Research* 3 (1), 993–1022.

Brett, M. (2012) Topic Modeling: A Basic Introduction. *Journal of Digital Humanities* 2 (1). <https://journalofdigitalhumanities.org/2-1/topic-modeling-a-basic-introduction-by-megan-r-brett/>. Luettu 6.10.2023.

Campbell, J., Hindle, A. & Stroulia, E. (2015) Latent Dirichlet Allocation: Extracting Topics from Software Engineering Data. In C. Bird, T. Menzies & T. Zimmermann (eds.) *The Art and Science of Analyzing Software Data*. Waltham: Morgan Kaufmann, 139–160.

Carmody, T. (2022) Jobs Not to Be Done. *Anti-Work Theory and the Resilience of Mutual Aid*. 2022 EPIC Proceedings, 194–201. <https://www.epicpeople.org/jobs-not-to-be-done/>. Luettu 23.2.2023.

Castillo, L. (2023) Gitnux Marketdata Report 2023. Must-Know Reddit User Statistics [Demographics & Trends]. <https://blog.gitnux.com/reddit-user-statistics/>. Luettu 5.10.2023.

Challenger, J. (2003) The Coming Labor Shortage. *Futurist* 37 (5), 24–28.

Chertkovskaya, E. & Loacker, B. (2016) Work and consumption: Entangled. *Ephemera* 16 (3), 1–20.

Chesters, J. (2016) Trends in economic growth and levels of wealth inequality in G20 nations: 2001–2013. *Contemporary Social Science* 11 (2/3), 270–281.

Chesters, J. (2019) Economic Growth, Wealth and Wealth Inequality in Asia before, during and after the Global Financial Crisis. *Asian Journal of Social Sciences* 47 (4/5), 459–483.

Codrea-Rado, A. (2021) Inside the Online Movement to End Work. *Vice*. <https://www.vice.com/en/article/y3vwjw/inside-the-online-movement-to-end-work-antiwork-sub-reddit>. Luettu 31.1.2023.

Cunningham, P. (2005) Autonomia in the 1970s: The Refusal of Work, the Party and Power. *Cultural Studies Review* 11 (2), 77–94.

Danaher, J. (2017) Will Life Be Worth Living in a World Without Work? Technological Unemployment and the Meaning of Life. *Science and Engineering Ethics* 23 (1), 41–64.

Dean, B. (2023) Reddit User and Growth Stats. <https://backlinko.com/reddit-users>. Luettu 5.10.2023.

Deranty, J.-P. (2022) Post-work society as an oxymoron: Why we cannot, and should not, wish work away. *European Journal of Social Theory* 25 (3), 422–439.

DiFazio, W. (1998) Why There Is No Movement of the Poor. In S. Aronowitz & J. Cutler (eds.) *Post-Work: The Wages of Cybernation*. New York: Routledge, 141–166.

Dinerstein, A. & Pitts, F. (2021) *A World Beyond Work? Labour, Money and the Capitalist State Between Crisis and Utopia*. Bingley: Emerald Publishing Limited.

Dixon, S. (2022) Distribution of Reddit users worldwide as of January 2022, by gender. <https://www.statista.com/statistics/1255182/distribution-of-users-on-reddit-worldwide-gender/>. Luettu 5.10.2023.

Ehrenberg, R. & Smith, R. (2017) *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*. New York: Routledge.

Esping-Andersen, G. & Kolberg, J. E. (1991) Decommodification and work absence in the welfare state. *International Journal of Sociology* 21 (3), 77–111.

European Labour Authority (ELA) (2023) Report on labour shortages and surpluses. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-03/eures-labour-shortages-report-2022.pdf>. Luettu 29.8.2023.

Federici, S. & Fortunati, L. (1984) *Il grande calibano: storia del corpo socialeribelle nella prima fase del capitale*. Milano: Franco Angeli.

Findeisen, F. (2022) The Housing Crisis in Superstar Cities: Labour Markets, Price Inflation, and Financialization. *European Journal of Sociology* 63 (3), 363–392.

Flynn, S. (27.1.2022) The Reddit antiwork saga - and whether there's really a world without jobs. *Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/antiwork-quit-job-pandemic-reddit-b2002265.html>. Luettu 31.1.2023.

Foster, J. B. (2017) The Meaning of Work in a Sustainable Society. *Monthly Review* 69 (4), 1–14.

Frayne, D. (2015) *The Refusal of Work: The Theory and Practice of Resistance to Work*. London: Zed Books.

Garrett, P. M. (2014) Confronting the “Work Society”: New Conceptual Tools for Social Work. *The British Journal of Social Work* 44 (7), 1682–1699.

Gorz, A. (1989) *Critique of Economic Reason*. London: Verso.

Gorz, A. (1999) *Reclaiming Work: Beyond the Wage-Based Society*. Cambridge: Polity Press.

Graeber, D. (2018) *Bullshit Jobs: A Theory*. New York: Simon & Schuster.

Granter, E. (2009) *Critical Social Theory and the End of Work*. Farnham: Ashgate.

Graziano, V. & Trogal, K. (2021) On Domestic Fantasies and Anti-work Politics: A Feminist History of Complicating Automation. *Theory & Event* 24 (4), 1130–1149.

Harju, E. (14.10.2017) Professori: Työtä karttavan Ossin tapaus on valitettava - ”va-paamatkustaminen” ei ole laaja ilmiö. *Iltalehti*.

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201710142200460735>. Luettu 31.1.2023.

Harvey, D. (2007) *A Brief History of Neoliberalism*. New York: Oxford University Press.

Higgins, K. (2022) Dynasties in the making: Family wealth and inheritance for the first-generation ultra-wealthy and their wealth managers. *Sociological Review* 70 (6), 1267–1283.

Jokipolvi, J. (2020) *Työttömyysturvan sanktiot: asennetutkimus suomalaisten suhtautumisesta työstä kieltäytymiseen*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69128/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202005223381.pdf>. Luettu 1.2.2023.

Julkunen, R. (2002) Työtä vastaan? *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (4), 315–323.

Julkunen, R. (2017) Muuttuvat hyvinvointivaltiot: Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/55748>. Luettu 27.8.2023.

Julkunen, R. & Nätti, J. (1997) Työn jakaminen: moraalit, talous, politiikka. Tampere: Vastapaino.

Juuti, P. & Puusa, A. (2020a) Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 9–20.

Juuti, P. & Puusa, A. (2020b) Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 57–60.

Kankila, A., Viren, E., Salmenniemi, H., Meriläinen, H., Kilpi, J., Ekholm, J., Maunuk-sela, K., Poser, L., Haglund, M. & Purokuru, P. (2019) Työstäkieltäytyjän käsikirja. Helsinki: Into.

Kietäväinen, T. (2021) Miksi työvoiman riittävyys on tärkeä asia - miksi siitä on syytä keskustella ja hakea ratkaisuja? <https://www.keva.fi/blogi-kirjoitukset/miksi-tyovoiman-riittavyys-on-tarkea-asia---miksi-siita-on-syyta-keskustella-ja-hakea-ratkaisuja/>. Luettu 31.1.2023.

Kramarz, F., Cahuc, P., Crépon, B., Skans, O. N., Schank, T., van Lomwel, G. & Zyl-berberg, A. (2008) The Two French Work-Sharing Experiments: Employment and Productivity Effects. In T. Boeri, M. Burda & F. Kramarz (eds.) Working Hours and Job Sharing in the EU and USA: Are Europeans Lazy? Or Americans Crazy? Oxford: Oxford University Press, 167–188.

Lafargue, P. (1883) The right to be lazy. <https://www.marxists.org/archive/lafargue/1883/lazy/>. Luettu 19.3.2023.

Lahti, T. (1992) Työstä kieltäytyminen Turun työvoimatoimistossa. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Lill, L. (2020) Staff shortages in Swedish elderly care – reflections on gender and diversity politics. *International Journal of Migration, Health & Social Care* 16 (3), 269–278.

- Lima, V. (2021) From housing crisis to housing justice: Towards a radical right to a home. *Urban Studies* 58 (16), 3282–3298.
- Lui, L. (2022) Multiple Careers: Towards a Post-Work Way of Life. *Journal of Contemporary Asia* 52 (4), 532–553.
- Malesic, J. (2017) Henry David Thoreau's Anti-Work Spirituality and a New Theological Ethic of Work. *The Journal of Religious Ethics* 45 (2), 309–329.
- Malva, S. (2016) The Imminent Ruin of the Auckland Housing Crisis: Social Resistance Against the Financialisation of Housing. *New Zealand Sociology* 31 (6), 10–33.
- Mathers, A. (2020) Universal basic income and cognitive capitalism: A post-work dystopia in the making? *Capital & Class* 44 (3), 325–343.
- Medlar, A., Liu, Y. & Głowacka, D. (2022) Nobody Wants to Work Anymore: An Analysis of r/antiwork and the Interplay between Social and Mainstream Media during the Great Resignation. <https://arxiv.org/abs/2210.07796>. Luettu 31.1.2023.
- Mirchandani, K. & Bromfield, S. (2019) Roundabout Wage Theft: The Limits of Regulatory Protections for Ontario Workers in Precarious Jobs. *Conference Papers - American Sociological Association*, 1–23.
- Mudu, P. (2018) Dies-non: refusal of work in the 21st century. *Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography* 25 (9), 1329–1348.
- Mäkipää, L. (2020) Työstä kieltäytyjä vai vapaaehtoisesti työtön? Laadullinen tutkimus työstä kieltäytymisen käsityksistä Suomi24-aineistossa. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/120526/M%C3%A4kip%C3%A4%C3%A4Lotta.pdf>. Luettu 31.1.2023.
- Negri, A. (1989) *The Politics of Subversion: A Manifesto for the Twenty-First Century*. Cambridge: Polity Press.
- Negri, A. (1991) *Marx Beyond Marx: Lessons on the Grundrisse*. London: Pluto Press.

Nguyen, E. (2014) Text Mining and Network Analysis of Digital Libraries in R. In Y. Zhao & Y. Cen (eds.) *Data Mining Applications with R*. Waltham: Academic Press, 95–115.

Nowicki, M., Brickell, K. & Harris, E. (2019) The hotelisation of the housing crisis: Experiences of family homelessness in Dublin hotels. *Geographical Journal* 185 (3), 313–324.

Patrick, R. (2012) Work as the primary “duty” of the responsible citizen: a critique of this work-centric approach. *People, Place & Policy Online* 6 (1), 5–15.

Pilke, A. (14.2.2018) Uusi "Työstäkieltäytyjäliitto" jakaa vinkkejä työn välttelyyn – TE-toimiston johtaja: "Ei voi kuin ihmetellä". *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/a/3-10072790>. Luettu 31.1.2023.

Posadas, J. (2017) The Refusal of Work in Christian Ethics and Theology: Interpreting Work from an Anti-work Perspective. *The Journal of Religious Ethics* 45 (2), 330–361.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020) Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus, 75–85.

Pyöriä, P. (2017) Johdanto: Työelämän kielteinen julkisuuskuva ja tutkimus. Teoksessa P. Pyöriä (toim.) *Työelämän myytit ja todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 7–25.

Pyöriä, P. & Ojala, S. (2017) Työn prekarisaatio. Teoksessa P. Pyöriä (toim.) *Työelämän myytit ja todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 42–62.

R/antiwork (2023a) Antiwork: Unemployment for all, not just the rich! <https://www.reddit.com/r/antiwork/>. Luettu 1.8.2023.

R/antiwork (2023b) Frequently Asked Questions. https://www.reddit.com/r/antiwork/wiki/index/#wiki_frequently_asked_questions. Luettu 5.10.2023.

R/antiwork (2023c) Quotes. <https://www.reddit.com/r/antiwork/wiki/quotes/>. Luettu 5.10.2023.

R/antiwork (2023d) The Anti-Work Library.

<https://www.reddit.com/r/antiwork/wiki/library/>. Luettu 5.10.2023.

R/antiwork (2023e) The Anti-Work Soundtrack.

<https://www.reddit.com/r/antiwork/wiki/soundtrack/>. Luettu 5.10.2023.

Reddit Help (2023) How does being anonymous work on Reddit?

<https://support.reddithelp.com/hc/en-us/articles/7420342178324-How-does-being-anonymous-work-on-Reddit->. Luettu 5.10.2023.

Redditinc (2023) Dive Into Anything. How Does Reddit Work?

<https://www.redditinc.com>. Luettu 5.10.2023.

Resnik, P., Armstrong, W., Claudino, L., Nguyen, T., Nguyen, V-A. & Boyd-Graber, J. (2015) Beyond LDA: Exploring Supervised Topic Modeling for Depression-Related Language in Twitter. Proceedings of the 2nd Workshop on Computational Linguistics and Clinical Psychology: From Linguistic Signal to Clinical Reality, 99–107.

Saarinen, A., Salmenniemi, S. & Keränen, H. (2014) Hyvinvointivaltiota hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa. Yhteiskuntapolitiikka 79 (6), 605–618.

Salmenhaara, P. (2009) The long-term Labour Shortage. The Economic Impact of Population Transition and Post-industrialism on the OECD Countries: the Nordic Case. Finnish Yearbook of Population Research 44, 123–136.

Semrush (2023) Reddit.com Web Traffic Statistics.

<https://www.semrush.com/website/reddit.com/overview/>. Luettu 5.10.2023.

Seyferth, P. (2019) Anti-work: A Stab in the Heart of Capitalism. In R. Kinna & U. Gordon (eds.) Routledge Handbook of Radical Politics. New York: Routledge, 374–390.

Sherwin, W. (2022) “Nothing but Joy”: The Welfare Rights Movement’s Antiwork Freedom Dream. Souls 22 (2–4), 185–212.

Shukaitis, S. (2014) Learning Not to Labor. Rethinking Marxism 26 (2), 193–205.

Smith, A. (1977) *An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Chicago: University of Chicago Press.

Spencer, D. (2018) Fear and hope in an age of mass automation: debating the future of work. *New Technology, Work, and Employment* 33 (1), 1–12.

Taylor, C. (2014) The Refusal of Work: From the Postemancipation Caribbean to Post-Fordist Empire. *Small Axe: A Caribbean Journal of Criticism* 18 (2), 1–17.

Thornthwaite, L. (2017) The living wage crisis in Australian industrial relations. *Labour & Industry* 27 (4), 261–269.

Tobotic (2021) r/Antiwork Survey Results. <https://antiwork.uk/2021/12/05/r-antiwork-survey-results/>. Luettu 5.10.2023.

Tretter, E. & Heyman, R. (2022) YIMBYISM and The Housing Crisis in Canada and the United States: A Critical Reflection. *International Journal of Urban & Regional Research* 46 (2), 287–295.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vail, J. (2010) Decommodification and Egalitarian Political Economy. *Politics & Society* 38 (3), 310–346.

Van Parijs, P. (2013) The universal basic income: Why utopian thinking matters, and how sociologists can contribute to it. *Politics & Society* 41 (2), 171–182.

Veblen, T. (2004) *The Theory Of The Leisure Class*. Hazleton: The Pennsylvania State University Electronic Classics Series.

Virno, P. & Hardt, M. (1996) Glossary of Concepts. In P. Virno & M. Hardt (eds.) *Radical Thought in Italy: A Potential Politics*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 261–264.

Vitale, S. (2020) Beyond “Homo Laborans”: Marx’s Dialectical Account of Human Essence. *Social Theory and Practice* 46 (3), 633–655.

Wallerstein, I. (2005) After Developmentalism and Globalization, What? *Social Forces* 83 (3), 1263–1278.

Webb, C. (2021) “These aren’t the jobs we want”: youth unemployment and anti-work politics in Khayelitsha, Cape Town. *Social Dynamics* 47 (3), 372–388.

Weber, M. (2001) *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Routledge: New York.

Weeks, K. (2005) The Refusal of Work as Demand and Perspective. In T. S. Murphy & A.-K. Mustapha (eds.) *The Philosophy of Antonio Negri, Volume One: Resistance in Practice*. London: Pluto Press, 109–135.

Weeks, K. (2011) *The Problem with Work: Feminism, Marxism, Antiwork Politics, and Postwork Imaginaries*. Durham: Duke University Press.

Weeks, K. (2020) Anti/Postwork Feminist Politics and A Case for Basic Income. *TripleC* 18 (2), 575–594.

Wilde, O. (1891) *The soul of man under socialism*.

<https://www.marxists.org/reference/archive/wilde-oscar/soul-man/index.htm>. Luettu 19.3.2023.

Yhdistyneet kansakunnat (YK) (1948) Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus.

https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/05/YK_Ihmisoikeuksien-julistus.pdf. Luettu 28.2.2023.

Yhdistyneet kansakunnat (YK) (2006) YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2.

Luettu 15.9.2023.

Zhao, W.X., Jiang, J., Weng, J., He, J., Lim, E-P., Yan, H. & Li, X. (2011) Comparing Twitter and Traditional Media Using Topic Models. In P. Clough, C. Foley, G. Jones, W. Kraaij & V. Murdoch (eds.) *Lecture Notes in Computer Science* vol. 6611. ECIR 2011. Springer: Berlin, 338–349.